

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותי האמנותי – החלים י"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרשא – מאריך; דרשא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפשא = טרשא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרשא טפשא – קב' שעשויה לגדול; יתור לרבות, מכל מקום; דרשא תביר טפשא – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מרשא תביר טפשא – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; תביר מרשא טפשא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרשא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא וואלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרשא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

1.1 דברים וזאת הברכה לגא – שבת חול המועד

בבלי ברכות נז,ב מקום שנעקרה ממנו עבודת גלולים. תנו רבנן, הוואה מרקוליס אומר: ברוך שנתן ארך אפים לעוברי רצונו. מקום שנעקרה ממנו עבודת כוכבים אומר: ברוך שעקר עבודה זרה מארצנו, וכשם שנעקרה ממקום זה כן תעקר מכל מקומות ישראל, והשב לב עובדיהם לעבדך (רש"י לב עובדיהם – על פושעי ישראל מתפלל). ובחוץ לארץ אין צריך לומר והשב לב עובדיהם לעבדך – מפני שרובה גוים. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אף בחוץ לארץ צריך לומר כן, מפני שעתידיים להתגייר, שנאמר (צפניה ג,ט) **אֲנִי אֶהְפֶּדְךָ אֶל-עַמִּים שְׂפָה בְרוּךְהָ.**

צפניה ג,ט: כִּי-אֲנִי אֶהְפֶּדְךָ אֶל-עַמִּים שְׂפָה בְרוּךְהָ לְקַרְא כְּלִם בְּשֵׁם ה' לְעַבְדְּךָ שְׂכָם אֶחָד:

ר' יוסף קרא: (ט) שְׂפָה בְרוּךְהָ - שידברו מלות לשון הקדש שהוא לשון מובחר. **שְׂכָם אֶחָד -** חבורה אחת; שיתגיירו כולם לשם ה'.

בבלי ברכות נח,א תנו רבנן: הוואה חכמי ישראל אומר ברוך שחלק מחכמתו ליראיו, חכמי אומות העולם – אומר ברוך שנתן מחכמתו לבשר ודם. הוואה מלכי ישראל אומר ברוך שחלק מכבודו ליראיו, מלכי אומות העולם – אומר ברוך שנתן מכבודו לבשר ודם. אמר רבי יוחנן: לעולם ישתדל אדם לרוץ לקראת מלכי ישראל, ולא לקראת מלכי ישראל בלבד אלא אפילו לקראת מלכי אומות העולם, **שאם יזכה - יבחין** בין מלכי ישראל למלכי העולם.

רש"י בבלי ברכות נח,א שאם יזכה - לעולם הבא ויראה בכבוד **מלך המשיח**. **יבחין -** כמה יתר כבוד נוטלי שכר מצות יותר ממה שהיה כבוד האומות בעולם הזה.

רב ששת סגי נהור הוה, הוה קאזלי כולי עלמא לקבולי אפי מלכא, וקם אזל בהדיהו רב ששת. אשכחיה ההוא מינא אמר ליה: חצבי לנהרא, כגני לייא? אמר ליה: תא חזי דידענא טפי מינך. חלף גונדא קמייתא, כי קא אוושא אמר ליה ההוא מינא: אתא מלכא. אמר ליה רב ששת: לא קאתי. חלף גונדא תניינא, כי קא אוושא אמר ליה ההוא מינא: השתא קא אתי מלכא. אמר ליה רב ששת: לא קא אתי מלכא. חליף תליתיא, כי קא שתקא, אמר ליה רב ששת: ודאי השתא אתי מלכא. אמר ליה ההוא מינא: מנא לך הא? אמר ליה: דמלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא; דכתיב

(מלכים א יט,יא) **וַיֹּאמֶר צָא וְעַמְדַתְּ בְּהַר לְפָנַי ה'**

וְהָנָה נְה עֵבֶר וְרוּחַ גְּדוּלָּה וְחֹזֶק מְפָרֵק הָרִים וּמְשַׁבֵּר סֵלְעִים לְפָנַי ה' לֹא בְרוּחַ ה' וְאַתָּה הָרוּחַ רָעַשׁ לֹא בְרַעַשׁ ה':

[יב] וְאַתָּה הָרַעַשׁ אֵשׁ לֹא בְּאֵשׁ ה' וְאַתָּה הָאֵשׁ קוֹל דְּמִמָּה דְקָה: כי אתא מלכא, פתח רב ששת וקא מברך ליה. אמר ליה ההוא מינא: למאן דלא חזית ליה קא מברכת? ומאי הוי עליה דההוא מינא? איכא דאמרי: חברויה כחלינהו לעיניה, ואיכא דאמרי: רב ששת נתן עיניו בו, ונעשה גל של עצמות.

מלכים א יט,ט - י:

[ט] **וַיִּבֶא-שָׁם אֶל-הַמְעָרָה וַיִּגְלַן שָׁם וְהָנָה דְּבַר-ה' אֵלָיו וַיֹּאמֶר לּוֹ מַה-לָּךְ פֹּה אַלְהָהוּ:**

[י] **וַיֹּאמֶר קָנָא קָנָאתִי לְתוֹ אֱלֹהֵי צְבָאוֹת כִּי-עֲזָבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת-מִזְבְּחֵיךָ הַרְסוּ וְאַת-נְבִיאֶיךָ הָרַגְנוּ בְּחָרֵב וְאַתָּה אֵנִי לְבָדִי וַיִּבְקְשׂוּ אֶת-נַפְשִׁי לְקַחְתָּהּ:**

מלכים א יט,יא:

וַיֹּאמֶר צָא וְעַמְדַתְּ בְּהַר לְפָנַי ה'

וְהָנָה נְה עֵבֶר וְרוּחַ גְּדוּלָּה וְחֹזֶק מְפָרֵק הָרִים וּמְשַׁבֵּר סֵלְעִים לְפָנַי ה' לֹא בְרוּחַ ה' וְאַתָּה הָרוּחַ רָעַשׁ לֹא בְרַעַשׁ ה':

[יב] **וְאַתָּה הָרַעַשׁ אֵשׁ לֹא בְּאֵשׁ ה' וְאַתָּה הָאֵשׁ קוֹל דְּמִמָּה דְקָה:**

[יג] **וַיְהִי בְשִׁמְעַם אֱלֹהֵהוּ וַיִּגְלַט פָּנָיו בְּאֵדָרְתוֹ וַיִּצָּא וַיַּעֲמֵד פֶּתַח הַמְעָרָה וְהָנָה אֵלָיו קוֹל וַיֹּאמֶר מַה-לָּךְ פֹּה אַלְהָהוּ:**

[יד] **וַיֹּאמֶר קָנָא קָנָאתִי לְתוֹ אֱלֹהֵי צְבָאוֹת כִּי-עֲזָבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת-מִזְבְּחֵיךָ הַרְסוּ וְאַת-נְבִיאֶיךָ הָרַגְנוּ בְּחָרֵב וְאַתָּה אֵנִי לְבָדִי וַיִּבְקְשׂוּ אֶת-נַפְשִׁי לְקַחְתָּהּ: ס**

[טו] **וַיֹּאמֶר ה' אֵלָיו לָךְ שׁוּב לְדַרְכְּךָ מִדְּבַרְהָ דְמִשְׁק וּבָאָת וּמְשַׁחַת אֶת-חֲזָאֵל לְמַלְךְ עַל-אַרְם:**

[טז] **וְאַתָּה יְהוָה בְּנִי-נִמְשִׁי תִמְשַׁח לְמַלְךְ עַל-יִשְׂרָאֵל וְאַתָּה אֱלֹהֵשׁ בֶּן-שָׁפְטָי מֵאַבְל מְחוּלָּה תִמְשַׁח לְנְבִיא תַחְתִּיךָ:**

הסבר הלכתי והסבר אגדה סביב משנה ברכות פ"ט מ"ב: בבלי ברכות נז,ב - נט והפסוקים מלכים א יט,ט - טז:

הסבר הלכתי:

וְרוּחַ גְּדוּלָּה - מונח פזר

הרב שטרומ הי"ו מאורות הדף התשס"ה - מסוגיה זאת פסק ה-**מגן אברהם** שאפשר לברך על דבר שלא רואים, כנראה מכוון שהמלך נמצא במקום אבל אינו נראה (כמו שרב ששת לא ראה אותו), וה-**ברכי יוסף** פסק שאפשר לברך ברכת המלך גם אם רואים רק את מרכבתו ולא את המלך עצמו, כאשר ידוע שהמלך נמצא שם. מזה בדקנו בשו"ע או"ח סימן רכד עד רכט ובמפרשינו.

(מלכים א יט,יא) **וְרוּחַ גְּדוּלָּה -** מונח פזר, כעין שני פזר, בלימוד למקום אחר ואם צריך גם למקומו. בינתיים מצאנו לימוד אחד למקומו

(מלכים א יט,יא) **וְהָנָה נְה עֵבֶר וְרוּחַ גְּדוּלָּה וְחֹזֶק מְפָרֵק -** יש ללמוד למקומו כ- אמר ... רב ששת: ... דמלכותא דארעא כעין

מלכותא דרקיעא. מוצע ההסבר כשם שמלכו של עולם משנה בטבע כך מלכות בארץ פורצת לה דרך בכל מקום שצריכה, ולכן פסוק זה הוא כנראה סימוכין למצווה לברך על מלך מאומות העולם, כמעשה רב ששת, וכנראה שזה גם סימוכין למצווה לברך על מלך ישראל. **מְפָרֵק -** תרשא, בתפקיד שיעור מרחק ושיעור זמן לברכה על מלך.

מכאן ע"י **וְרוּחַ גְּדוּלָּה -** מונח פזר, לימוד למקומו בנושא מלך ושילטונים והפלגה ללימוד למקומות אחרים שאחד מהם הוא ברכות שונות על על תופעות טבע, שהן כעין שלטונים – נציגי הקב"ה בעולם.

לימוד למקומו **וְחֹזֶק מְפָרֵק -** גרשיים, תרשא. תרשא בתפקיד בעל בחינה נעלה (כאן בעלי שלטון, כעין במחיצה לעצמו) מרמז לפסיקת **מגן אברהם או"ח סימן רכד ה (פמ"ג) (מחה"ש)** בחכמות העולם - ואם אינן חכמים אלא בדתם אינו מכרז עליהם **השלטונים שאין עול מלך עליהם** לשנות דבריה' ודן והורג במשפט מברך עליהם, ועל השרים שממנה המלך בכל עיר טוב וישר לברך בלא שם ומלכות, על השופט הגדול שהוא הקאד"י אין מברכין כלל (רדב"ז ח"ב ג):

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטול"ל) כי במצוותי האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; **מונה** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרקא = מאריך**, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפא = טרוא** – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרקא טפא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרקא תביר טפא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרקא טפא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק 1** – סדר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונה רביע** – לפחות 4; ...; **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא = זרש = גרשי"ם** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה = תרסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה = תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים/בתושבע"פ.

(מלכים א יט,א) וְרוּחַ גְּדוּלָהּ – מונה פזר, כעין שני פזר, היינו לימוד לשני מקומות אחרים בתורה, שאחד מהם הוא ברכות שונות על על תופעות טבע, שהן כעין שלטונים – נציגי הקב"ה בעולם.

(מלכים א יט,א) וַיֹּאמֶר צֶא וְעַמְדַת בְּהָרָא לְפָנַי ה'

וַיֹּאמֶר – רביע, מרמז לארבע ברכות שונות המפורטות ב-**משנה ברכות פ"ט מ"ב** או כמוסבר להלן.

וַיֹּאמֶר – רביע, מרמז לארבע קבוצות של תופעות טבע ששלוש מהן מפורטות ב-**משנה ברכות פ"ט מ"ב** ואחת נלמדת ב-**בבלי ברכות נט,ב**

תופעת מחזוריות תנועת הכוכבים: נסביר בסדר הכתוב בפסוק **צֶא וְעַמְדַת בְּהָרָא לְפָנַי ה'** – מונה מונה זרקא מונה סגול, זרקא בתפקיד של תנועה ותנועה, כאן אלו מחזורי יציאת הכוכבים למסלולם וחזרתם למקומם כבעת הבריאה כמתואר ב-**בבלי ברכות נט,ב** תנו רבנן: הוואה חמה בתקפתה לבנה בגבורתה וכוכבים במסילותם ומזלות כסדרן, אומר ברוך עושה בראשית. ואימת הוי? – אמר אביי: כל עשרים ושמונה שנין, והדר מחזור ונפלה תקופת ניסן בשבתאי באורתא דתלת נהאי ארבע.

שלוש תופעות טבע נוספות: **(מלכים א יט,א) וְרוּחַ גְּדוּלָהּ וְחֶזֶק מִפְּרֵק הַיָּם וּמִשְׁבַּר סֶלְעִים**, ירמז ל-**משנה ברכות פ"ט מ"ב** ודרשות ה-**בבלי ברכות נט**, ופסיקות הפוסקים **שו"ע או"ח סימן רכז - רכט** על משנה זאת (**פ"ט,מ"ב**) על הזיקין ועל הזועות ועל הברקים ועל הרעמים ועל הרוחות אומר ברוך שכחו וגבורתו מלא עולם

על ההרים ועל הגבעות ועל הימים ועל הנהרות ועל המדברות אומר ברוך עושה מעשה בראשית ר' יהודה אומר הוואה את הים הגדול אומר ברוך שעשה את הים הגדול בזמן שרואה אותו לפרקים (וב-**בבלי ברכות נט,ב** מוסיף לפרקים עד כמה? אמר רמי בר אבא אמר רב יצחק: עד שלשים יום.)

על הגשמים ועל הבשורות הטובות אומר ברוך הטוב והמטיב ועל שמועות רעות אומר ברוך דיין האמת:

מִפְּרֵק – תרסא, בתפקיד שיעור מרחק ושיעור זמן לברכה על תופעות טבע.

וְחֶזֶק מִפְּרֵק – גרשיים תרסא, גרשיים בתפקיד יוצא, תרסא בתפקיד שיעור וביחד אלו מחזורי יציאת הכוכבים למסלולם וחזרתם למקומם כבעת הבריאה.

הַיָּם – קדמא רמז לקדמת דנא – מעשה בראשית, כמו בבבלי בכורות שיעור ראש חדש ללא שינוי הבא כך מקדמת דנא.

(ב) **ברכות על עקירת עבודה זרה**

(מלכים א יט,ג) בְּיַעֲזֹבוּ בְרִיתָהּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת-מִזְבְּחֵיהֶם הָרְסוּ – יש לומר כי אם בני ישראל הרסו במות יחיד שאסורות מאז הקמת בית ראשון בירושלים עשו דבר טוב. לכן אפשר כי **בְּיַעֲזֹבוּ בְרִיתָהּ** – מהפך פשטא, מוציא הכתוב מפשטו במובן של לשון סגיי נהור (בהשאלה מתאורו של רב ששת כסגי נהור) והוא מקור לחלק מה-**משנה ברכות פ"ט מ"א** הוואה מקום שנעשו בו ניסים לישראל אומר ברוך שעשה ניסים לאבותינו במקום הזה מקום שנעקרה ממנו עבודת כוכבים אומר ברוך שעקר עבודת כוכבים מארצנו: הנידון בפרטות ב-**בבלי ברכות נז,ב**

(מלכים א יט,ג) בְּיַעֲזֹבוּ בְרִיתָהּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת-מִזְבְּחֵיהֶם הָרְסוּ – פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים, בתפקיד של כעין היקף, העשוי לרמז דרך חלק מה-**משנה ברכות פ"ט מ"ב** ... ועל שמועות רעות אומר ברוך דיין האמת ... אל החלק הראשון של **משנה ברכות פ"ט מ"א** הוואה מקום שנעשו בו ניסים לישראל אומר ברוך שעשה ניסים לאבותינו במקום הזה שאם מברך על הרעה קל וחומר ייש לברך על הטובה של הנסים שנעשו לישראל.

ועוד אפשר כי פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים **יִשְׂרָאֵל** ... **הָרְסוּ** מרמז ל- **משנה ברכות פ"ט מ"ד** הנכנס לכרך מתפלל שתיים אחת בכניסתו ואחת ביציאתו בן עזאי אומר ארבע שתיים בכניסתו ושתיים ביציאתו ונותן הודאה לשעבר וצועק לעתיד לבא: כי אליהו בהגיעו לעיר יזרעאל נכנס למקום סכנה ועיוות דין כפי שהנהיגה שם איזבל אשת אחאב (כמו דין נבות) והיא הרודף שגרמה לאלהיו לברוח למדבר. כל זקף מרמז לשתי ברכות לתנא קמא בכניסה וביציאה מן העיר לבן עזאי שתי ברכות בכניסה, שתי ברכות ביציאה.

(ג) **ברכות על נס לכלל ולפרט**

משנה ברכות פ"ט מ"א הוואה מקום שנעשו בו ניסים לישראל אומר ברוך שעשה ניסים לאבותינו במקום הזה. **בבלי ברכות נד,א** גמרא. מנא הני מילי? אמר רבי יוחנן, דאמר קרא: (שמות יח) **וַיֹּאמֶר יתרו ברוך ה' אשר הוציל וגו'**. אניסא דרבים מברכינן, אניסא דיחיד לא מברכינן? והא ההוא גברא דהוה קא איל בעבר מינא, נפל עליה אריא, אתעביד ליה ניסא ואיתצל מיניה; אתא לקמיה דרבא, ואמר ליה: כל אימת דמטית להתם - בריך ברוך שעשה לי נס במקום הזה!

אליהו ברח ניצל **מדש תהלים (בובר) מזמור ג** אליהו ברח, שנאמר וילך ככח האכילה היא ארבעים יום, **ילקוט שמעוני שמואל ב רמז קנא** אליהו ברח ויקם וילך אל נפשו, **ר' עובדיה מברטנורא מסכת ברכות פ"ט מ"א** הוואה מקום שנעשו בו ניסים - כגון מעברות סוף ונחלי ארנון ומעברות הירדן ואבן שישב עליה משה ע"ה כשעשה מלחמה בעמלק ודומיהן. ואניסא דרבים כגון הני דאמרינן מחייבי כ"ע לברוכי, אבל אניסא דיחיד כגון הוואה מקום שנעשה לו בו נס איהו חייב לברוכי ברוך שעשה לי נס במקום הזה ובנו ובן בנו חייבים לברך ברוך שעשה נס לאבותי במקום הזה. וכל הני ברכות דמתניתין בעו הזכרת שם ומלכות דכל ברכה שאין בה הזכרת השם ומלכות אינה ברכה:

גם יחיד שניצל בנס פרטי צריך לברך, ועל נס הצלתו מספר אליהו **(מלכים א יט,ג) וְאֶת-נְבִיאָהּ הָרְנִי בְּחֶרֶב וְאֶתְרָא אֲנִי לְבָדִי וַיִּבְקְשׂוּ אֶת-נַפְשִׁי לְקַחְתָּהּ**

וְאֶתְרָא אֲנִי לְבָדִי – מהפך פשטא זקף-קטן, זקף-קטן בתפקיד שניים המברכים על נס פרטי. מי שארע לו הנס, והיוצא מפשטו של מקרא להכליל את בנו ושאר הדורות לברך על נס זה.

אם לא היה כתוב ההמשך **וַיִּבְקְשׂוּ אֶת-נַפְשִׁי לְקַחְתָּהּ** אפשר כי דברי אליהו וחזרתו עליהם היו בבחינת הנאמר **משנה ברכות פ"ט מ"ג** ... הצועק לשעבר הרי זו תפלת שוא ... כפי' **ר' עובדיה מברטנורא** הצועק לשעבר - המתפלל על מה שכבר היה הרי זו תפלת שוא,

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטול"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, תהשפ"ד; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול; יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שמממטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקיש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

דמאי דהוה הוה (שמה שהיה כבר היה ואי אפשר לשנותו). אבל בהוסיפו ויבקשו את-נפש' לקהתה הרי זה בבחינת דבר הנמשך בהוה ולעתיד ולכן אין זאת תפילת שרא.

ויבקשו את-נפש' – מרכא טפקא, יתור לרבות המסביר מדוע גם הבן של בעל הנס וצאצאיו צריכים לברך על הנס כי הרוזף עמד לקחת נפשו לקהתה – סלוק, להגביל חיי הנדרף וזרעיותו, שלא באו עדיין לעולם.

ד) ברכות על הרעה

[י] ניאמר – תרסא, שיעור זמן לאמירת ברכת כגון ברוך דיין האמת על שמועה קרובה עד 30 יום בבלי מועד קטן כ"א (ודומה במסכת שמחות פי"ב ה"ב, עירובין מו, א, תנו רבנן: שמועה קרובה נוהגת שבעה ושלשים, שמועה רחוקה אינה נוהגת אלא יום אחד. איזו היא קרובה ואיזו היא רחוקה? קרובה – בתוך שלשים, רחוקה – לאחר שלשים, דברי רבי עקיבא.

(מלכים א י"ט, י"ד) כי-עזבו ברייתך בני ישראל את-מזבחתך תלסו ואת-נביאיך הרנו בחרב

קטע הפסוק (מלכים א י"ט, י"ד) ואת-נביאיך הרנו בחרב – טפקא מונח אתנה, מרבה מיני סיבות לברך על הרעה משנה מסכת ברכות פי"ט מ"ב ... ועל שמועות רעות אומר ברוך דיין האמת: גם פתיחת משנה מסכת ברכות פי"ט מ"ה חייב אדם לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה ... הפסוקים מלכים א י"ט, י"ד מתייחסים לרעה לכלל הפסוק המנמק זאת ב-משנה מסכת ברכות פי"ט מ"ה מתייחס לאדם פרטי (דברים ואחתנו ג) ואתה את ה' אלתיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך:

ואת-נביאיך הרנו בחרב – טפקא מונח אתנה, טפקא בתפקיד פותחת טפה להתאפיין מהכתוב אחריה ואח"כ טפקא ללא מרכא בתפקיד התפשטות האפיון לכתוב לפנייה ללמד כי כי-עזבו ברייתך בני ישראל את-מזבחתך תלסו מוקש ל-הריגה בחרב ויש לברך על רעה לכלל.

הרעה הכללית הזאת אמורה להיות מתוקנת ע"י שליחות אליהו להמליך את חזאל, יהוא, ומינוי אלישע לנביא, אלא שבינתיים היא רעה. אפשר כי כי-עזבו ברייתך בני ישראל את-מזבחתך תלסו – פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים, בתפקיד של כעין היקש, העשוי לרמז לחלק מה-משנה מסכת ברכות פי"ט מ"ג ... מברך על הרעה מעין הטובה ועל הטובה מעין הרעה ... הנידון בפרטות במקומות אחדים כגון

(א) בבלי ברכות נ"ב, ט ... תא שמע: מת אביו והוא יורשו, בתחלה אומר ברוך דיין האמת ולבסוף הוא אומר ברוך הטוב והמטיב!
(ב) בבלי ברכות ס"א, והרמב"ם בפירושו מנמק שמברכים על המצב הנוכחי ולא על המצב העתידי האפשרי. ב-פירוש המשנה לרמב"ם מסכת ברכות פי"ט מ"ג ר"ל שאם באה עליו צרה אף על פי שתכליתה טוב מברך דיין האמת, וזהו מעין על הרעה. וכן אם באה עליו טובה אף על פי שתכליתה רעה מברך הטוב והמטיב, וזהו מעין על הטובה. ודוגמת הבכא הראשונה, כגון שעבר שטפון על שדהו הרי זו רעה, אף על פי שתכליתה טובה שתרעה אדמתו, ואולי אף יביא אותו השטפון לאדמתו תועליות. ודוגמת הבכא השנייה, כגון שמצא ממון וראהו אחר כשלקחו, הרי זו טובה. אף על פי שתכליתה רעה שאותו אדם שראהו ילשין עליו אצל המלך, ויענהו המלך וידרוש ממנו יותר ממה שמצא. (כאן הרחבת הענין ע"י הרמב"ם) וטעם דין זה שדברים המצויים הן שאין במציאותן ספק, ולכן מברך על מה שהוא עכשיו ולא יביט לסוף לפי שאותו הסוף אפשרי, ודיו לאפשרי היותו אפשרי.

הסבר אגדה: רוח פועלו של מלך המשיח

הסבר פשט הענין ע"פ פ' רלב"ג, ואחריו הסבר בפנימיות הענין ע"פ תבניות הטעמים.

[ט] ויבא-שם אל-המערה ויגלן שם והנה דבר-ה' אליו ויאמר לו מה-לקך פה אלתי:

רלב"ג והנה דבר-ה' אליו ויאמר – אחשוב, כי בתחלה בא אליו דבר-ה' על דרך הנבואה, ושאל לו השם יתברך מה-לקך פה

אלתי, ואע"פ שכבר ידע זה השם יתברך, על דרך אמרו לקין "אי הכל אחיך" (בר' ד, ט). (ועל דרך אמרו לאדם הראשון בגן עדן איכה בהסתתרו מפני ה' כי התבייש בחטאו (בר' ג) ובשניהם ביקש ה' להיכנס עמם לשיחה ויודו וישובו בתשובה אבל הם לא שבו, ויש ללמוד שביקש ה' שאליהו ישנה לדבר זכות על ישראל). והנה השיב אליהו כי הוא מקנא לשם יתברך, כי בני ישראל עזבו ברית התורה והרסו מזבחות השם יתברך, כי לא רצו לעבוד כי אם אלהים אחרים; והרגו נביאי השם בחרב – כי כבר הרגה אותם איזבל כמו שקדם – ונשאר אליהו לבדו מן הנביאים הידועים לה, וביקשה להרוג אותו; וכאלו שאל על זה מהשם יתברך, שיקום נקמתו על אלו הרעות שעשו ישראל; והנה קרה זה לאליהו מרוב כעסו על חטאת ישראל. אז אמר לו השם יתברך שיצא ויעמוד בהר לפני ה' – רוצה לומר, כי כשיראה לו כבוד ה', אז יצא מהמערה. וידמה, שכבר עשה זה השם יתברך כדי שייבש אליהו רחמים על ישראל (וזה היה באותו מקום שעמד משה רבנו בפר' כי תשל וביקש רחמים אחרי מעשה העגל וה' נענה לו ולמדו סדר שלוש עשרה מדות של רחמים וזה מה שרצה שאליהו יעשה כמו משה רבנו), לא שיתפלל להשחיתם על רוע מעשיהם; כי היה רצון השם יתברך להאריך להם אפו כדי שישוּבו אליו. ולזה הראה לו הדברים המשחיתים, כמו ה'רוח גדולה וחזקה, שהיא מפרקת הרים ומשברת סלעים. ולא היה ברוח ה', כי אין מדרך השם יתברך להביא הרעות אם לא לתכלית שיגיע מהם טוב;

והנה ה' עבר – דרגא מונח רביע, תבנית טעמים המרמזת לתיקון לחטא אדם הראשון הכתוב באותה תבנית טעמים (בר' ג) וְכִי תֵאָנֶה-

הוא לעינים, ה' עובר על פשע לשבים בתשובה (על בסיס רמב"ן). בשם ע"ב מאותיות מלת עבר, ה' עבר – מונח רביע מרמז

למרכבה הא-לקית (בעה"ט) של ארבעה רגלים, ארבעה אופנים, ארבע חיות, ארבע מלאכים ראשיים וקבוצותיהם. כלומר מרמז להופעת כסא הכבוד לאפשר מעבר מכסא דין לכסא רחמים. תבנית טעמי המלים (מלכים א י"ט, י"א) ויאמר צא ועמדת בהר לפני ה' – זרקא סגול שלפני והנה ה' עבר מרמזים לאפשרות מעבר מכסא דין לכסא רחמים, בהסבר המשלב פירוש הרד"ק במקום עם דרשה במקום אחר. פי' רד"ק והנה ה' עבר – פירוש: כבוד ה' עבר לפניו, כמו שאמר במשה רבינו עליו השלום ויעבר ה' על-פניו ויקרא ש'מ כי תשא לד, ו). – זרקא סגול, שהיה עת רצון וגיילוי שלוש עשרה מדות של רחמים.

בעקירת עבודת הבעל בהר הכרמל נאמר (מלכים א יח, ט) ויבא אל-העם ויגלן על-פניהם ויאמרו ה' הוא האלהים ה' הוא האלהים: עם ישראל השיב לבבו לעבודת ה'. הגיעה עת רצון לעולם והקב"ה גילה לפני אליהו במלים הנה ה' עבר – גי' משי"ח,

שהמשיח עומד עמו וזה רמז לפירוש רש"י בבלי ברכות נח, א שאם יזכה – לעולם הבא ויראה בכבוד מלך המשיח.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטול"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; **מונה** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרקא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפא** = טרף; שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרקא טפא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרקא תביר טפא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרקא טפא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – כ"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק 1** – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונה רביע** – לפחות 4; ...; **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרשי** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

אדם הראשון – ב, קפשיאן דוד ע' 76, רמב"ן על התורה: ... אמרו בבראשית רבה: אמר רבי חילפי שמענו שיש הלך לקול, שנאמר (בר' ג) **וישמעו את קול ה' אלקים מתהלך בגן לרוח היום**, ... והוא ענין גלוי שכינה במקום ההוא או הסתלקותו מן המקום שנגלה בו. וטעם "לרוח היום", כי בהגלות השכינה תבא רוח גדולה וחזק, כענין שנאמר "והנה ה' עבר ורוח גדולה וחזק ... לפני ה' "

ע' 350 אין לך קוזמיקון (ג"א קוזמיקון ממלת קוסמוס = עולמית, רוח שפגעה בכל העולם) אלא של אליהו שנאמר (מלכים א יט) **"והנה ה' עובר ורוח גדולה וחזק מפרק הרים ומשבר סלעים"**. רבי תנחום בר חייה ואמרי ליה בשם רבנן לעולם אין מלך המשיח בא עד שיבראו כל הנשמות שעלו במחשבה להבראות ואלו הן הנשמות האמורות בספרו של אדם (טט - הקרא בר' ג) "זה ספר תולדות האדם". (מסיבה לא מוסברת בראשית רבה מזכיר כאן את מלך המשיח. אפשר כי מה שגילינו כאן ע"פ תבנית הטעמים היה גלוי לפני חז"ל).

הקב"ה גילה לפני אליהו את ה-**רוח גדולה** של המשיח ופועלו ככתב **רמב"ם הלכות מלכים פ"א ה"ד** ואם יעמוד מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצוות כדוד אביו, כפי תורה שבכתב ושבעל פה, ויכופף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה, (המומשל בפסוק במלה **יחזק**) וילחם מלחמות ה' (המומשלות בפסוק במלים **מפרק הרים ומשבר סלעים** נגד הכפירה של האומות), הרי זה בחזקת שהוא משיח, אם עשה והצליח ונצח כל האומות שסביביו ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל הרי זה משיח בודאי (וכל זה מומשל בפסוק במלים **יבן ואתר הרעש אש לא באש ה' ואתר האש קול דממה דקה**). ומשמע **קול דממה דקה** שתשרור מלכות שמים כי כל אומות העולם התגיירו לשם ה' וידברו בלשון הקדש כנדרש ב-**בבלי ברכות נז, ב** רבי שמעון בן אלעזר אומר: אף בחוץ לארץ צריך לומר כן (והשב **לב עובדיהם לעבדך**), מפני שעתידין להתגייר (וכך פי' שיטה מקובצת ע"פ רמב"ם), שנאמר (**עפני ג, ט**) **אז אהפך אל-עמים שפה ברנקה**. ופי' **ר' יוסף קרא: (ט) שפה ברנקה** - שידברו מלות לשון הקדש שהוא לשון מובחר. **שכם אהר** - חבורה אחת; שיתגיירו כולם לשם ה'.

אלא שאליהו המשיח לא ללמד זכות לישראל, ולכן גלוי משיח לאליהו בעת רצון זאת שלא נוצלה הפעם והיא נדחית להופיע אחרי תלאת רבות שתחילתן נאמרת לאליהו.

ב-(י"ט, י) אליהו אמר את קנאתו לה'. ב-(י"ט, יא) במלים ותבנית הטעמים **והנה ה' עבר** ה' רמז לאליהו שיהיה כמו ה' עובר סולח ומתקן. אבל אליהו נשאר בקנאתו וב-(י"ט, יד) חוזר על מלות וטעמי (י"ט, י). ונראה כי ה' מטיל עליו שליחות ב-(י"ט, טו - טז) עם רבוי והמעטה. (**מלכים א י"ט, טו**) **ויאמר ה' אליו** – מהפך פשטא זקא-קטן, שתי שליחויות מוטלות על אליהו, אחת כפשוטו של הענין לתקן את ישראל לשוב לה', ואז ע"פ **פסיקתא רבתי (איש שלום) פיסקא ד - ויקח אליהו** ואליהו גאלם לעתיד לבא בשליחות **הנה אנכי שלח לכם את אליה הנביא וגו' (מלאכי ג, כג)**, **מלאכי ג כג - כד: [כג] הנה אנכי שלח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום ה' הנדול והנורא: [כד] והשיב לב-אבות על-בנים ולב בנים על-אבותם פן-אבוא והכיתי את-הארץ חרם: אחת יוצאת מפשוטו של ענין, לתקן את עצמו, ואז יוכל לדבר (ראה להלן) - לבשר את הגאולה לעתיד לבוא.**

(**מלכים א י"ט, טו**) **לך** – תביר **שוב לדרבך** – מרקא טפא, יתור לרבות לאליהו תיקון ישראל באמצעות צר חיזוני - חזאל, מושל ישראל – יהוא, ונביא תחתיו היינו במקומו - אלישע. **לך** – תביר, ממעט את אליהו מהמשך תיקון ישראל לשוב אל ה' בגלל דרך הקנאות, ומטיל עליו שליחות תיקון עצמו ע"י **תיקונים לרבי דבור:** **מדברה דמשק** – מונה אתנה, רבוי והגבלה. **מדברה** כעין מלת "ה-מדבר = לשון דיבור", **מדברה** – מונה, רבוי הופעות, אליהו מחויב להופיע לכל ברית מילה בכל מקום שהוא בעולם (במדבר ובמקום סנה) כנאמר ב-**פרקי דרבי אליעזר (היגר) - "חורב" פרק כח** ... חייד שאין עושין ברית מילה עד שאתה רואה בעיניך, ... כדי להיווכח במסירות הנפש **כי לא-עזבו ברייתך בני ישראל**

מדברה דמשק ר"ת מ' ד' = דם מילה, וכן **מד** ו-**דב** מרמזים לדם מילה. ועל מה שאמר **את-מופתיה הרוי** - יש לומר כי אם הרסו במות יחיד שאסורות מאז הקמת בית ראשון בירושלים עשו דבר טוב. אפשר שכיוון לומר שפסקו מלברך לה' על שולחנם כי שולחן כעין מזבח. אפשר כי לכן אחרי זמן הונהג להזכיר בברכת המזון כי "הרחמן הוא ישלח לנו את אליהו הנביא ויבשר לנו בשורות טובות" להראות לאליהו שבני ישראל מברכים לה' על שולחנם ובפסח נקרא אליהו לכל בית ישראל להיווכח במסירות נפש לקיים מצוות פסח ואמונה בגאולה שעליו לבשר.

ועל מה שאמר **ואת-נביאיך הרנו בתרב ואנתר אני לבדי ונבקשו את-נפשי לקהקה** נקרא לתרץ קושיות הלכתיות להיווכח שלומדים תורה

דמשק – אתנה מגביל, אפשר כי אליהו כל כך טרוד עד שלרוב אינו עובר בשער הישיבה של מעלה (זמנו מוגבל) ומלת **דמשק** כענין נוטריקון הנדרש על הכינוי דמשק אליעזר – דולה ומשקה מתורת רבו, היינו שאליהו מקבל ידיעותיו מהיוצאים מהישיבה. **דמשק** – אתנה מגביל, כאשר אליהו נקרא לפתור קושיות עליו ליטול רשות כדי לבוא, כנאמר **זוהר כרך א (בראשית) פרשת בראשית דף כד עמוד א** פתח רבי שמעון ואמר עלאין שמעו תתאין אתכנשו אלין מארי מתיבא דלעילא ותתא, **אליהו** באומאה עלך (משיביע עליך) **טול רשו ונחית הכא** (טול רשות ורד לכאן) **דמשק** – נוטריקון : דם מילה, מזבח – משיח, שער ישיבה של מעלה, קושיות פותר – תיק"ו – תשבי יתרץ קושיות ובעיות

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטול"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבוב; מכל מקום: דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אזלא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

1.2 דברים וזאת הברכה לג,א – שבת חול המועד סוכות (התשע"ד – התשע"ה)

במדבר פינחס כט,יב: וכתמשה עשר יום לתדש השביעי מקרא-קדש יהיה לכם כל-מלאכת עבדה לא תעשו וחתתם תג לה' שבעת ימים:

והחתתם תג לה' שבעת ימים: מרכא תביר טפקא מרכא סלוק
 מרכא תביר טפקא מחלק את חג הסוכות לקבוצת פרטים, היינו כל יום מהוה יום חג לעצמו לפי שמספר קרבנות הפרים שונה בכל יום.
 אבל בקרבנות המוספים של כל יום מופיע פָּרִים – דרגא 1- **כְּבָשִׁים** - דרגא 2. הדרגא מקשרת קרבנות כל יום אל **כט יב וחתתם תג לה' שבעת ימים:**

במדבר פינחס כט,יג – לד:
[יג] והקרבנתם עליה אשה ריח ניחח לה' פָּרִים בני-בקר שלשה עשר אילים שָׁנִים כְּבָשִׁים בני-שנה ארבעה עשר המימם יהיו: [יד] ומנחתם סלת בלילה בשמן שלשה עשרנים לפר האחד לשלשה עשר פָּרִים שני עשרנים לאיל האחד לשני האילים: [טו] ועשרון עשרון לכבש האחד לארבעה עשר כְּבָשִׁים: [טז] ושעיר-עזים אחד חטאת מלבד עלת התמיד מנחתה ונסקה: ס

בכל יו"ט מופיע פסוק ובו פירוט סוג קרבנות המוספים ומספרם ובפסוק הבא תבת **ומנחתם** - קדמא זקף-קטן במלה אחת, כעין מוקדם והוא מאוחר בענין. ומציינת לכל סוג קרבן נפח המנחה לקרבן אחד. או שנאמר כי באלל למד שהקרבן קדם והמנחה אחרת כמו שנדרש במנחות מכתוב אחר.
 ראה **קדמא זקף-קטן במלה אחת**

אבל ע"פ **בבלי מנחות מד,ב** קרא אחר (ראה להלן), מלמד שהנסכים והמנחות יכולים להיות מוקרבים שלא עם הקרבן אלא אף בלילה וביום אחר כל זמן שלא קדשו בכלי שרת, לכן ממלת **[יד] ומנחתם** יש ללמוד דבר אחר, אולי ימצא מקור למשל שאפשר להביא **ביחד** הנסכים והמנחות של קרבנות הציבור, היינו מוספי יו"ט וחול המועד (האם גם שבת נכלל בכך) ואין חובת הבאה של כל אחד לעצמו. בענין הקרא האחר עצמו לפי **רש"י** כגון הקרא **(במ' פי' כט,יח)** מוספי חול המועד סוכות **[יח] ומנחתם ונסכיהם** ולפי **תוספות** הקרא **(י"א אמר, כג)** קרבן מוסף שבועות.

ויקרא אמר כג,יח:
והקרבנתם על-הלחם שבעת כְּבָשִׁים המימם בני שנה ופר בני-בקר אחד ואילים שָׁנִים יהיו עליה לה' ומנחתם ונסכיהם אשה ריח-ניחח לה':
ויקרא אמר כג,יז:
[לז] אלה מועדי ה' אשר-תקראו אתם מקראי קדש להקריב אשה לה' עליה ומנחה זבח ונסכים דבר-יום ביומו:

רש"י בבלי מנחות מד,ב
מנחתם ונסכיהם (או **ומנחתם ונסכיהם**) **בלילה** - דמנחת נסכים קריבין בלילה ואי קשיא הא אמרי' בהקומץ [רבח] (לעיל /מנחות/ כו): דברים שדרכן ליקרב ביום וקחשיב מנחת נסכים מפרש לה בפ' יש קרבנות במסכת **תמורה (דף יד)** דהא דקתני ביום בנסכים הבאים עם הזבח והא דקתני בלילה בנסכים הבאין בפני עצמן כגון שהביא זבח בלא נסכים ולאחר זמן הביא הנסכים בפני עצמן יכול להביאן בלילה.

ואפילו למחר - אם הביא היום יכול להקריב נסכיו למחר ובלבד שלא יקדשו בכלי מאתמול דאי קדשי נפסלין בלינה כדתניא במסכ' **מעילה (דף ט)** קדשו בכלי הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים ובלינה.
תוספות בבלי מנחות מד,ב

הסולת והשמן אין מעכבין את היין - משמע הא סולת ושמן מעכבין אהדדי ותימה דהא לא כתיב שום קרא במנחת נסכים ושמן ילפינן ממנחת גרבה דכתיב בה עיכובא לעיל (דף כז). וגלויי מילתא בעלמא הוי דגבי מיעוט מעכב את רובו כתיב קרא גם במנחת נסכים והתם גלי לן קרא.

מנחתם ונסכיהם (או **ומנחתם ונסכיהם**) (אפי') **בלילה** מנחתם ונסכיהם אפילו **למחר** - בפ"ב **דתמורה (דף יד)**. מוכח דלמחר נפקא לן דבר יום ביומו מלבד שבתות ה' ודרך הש"ס להביא על פסוק הרהוט בשני דרשות אע"ג דנפקי מקראי אחריני כי ההיא דשבח הפסח ושלמים הבאין מחמת הפסח פ"ק דזבחים (דף ט). ופ"ד דזבחים (דף לז). ופרק התורה (לקמן פג): ופי' מי שהיה טמא נעורים לאביה (קדושין דף ג). וכן מוהתעלמת (ב"מ דף ל). וכן ספר כורתה ואין דבר אחר כורתה (גיטין דף כא): וכן מותר (פסחים דף צו): ופ"ב דבכורות (דף טו). דדריש אך ולא חלבו ומסיק רבא דאך לאותו ואת בנו הוא דאתא וחלבו מדמו נפקא וכן בשמעתי' דתניא בבריית' זבח ונסכים ומסקינן דבסברא פליגי.

ומנחתם ונסכיהם (או **ומנחתם ונסכיהם**) - פי' בקונט' פ"ק דזבחים (דף ח). ופרק המזבח מקדש (שם פד). ופ"ב **דתמורה (דף יד)** **ומנחתם ונסכיהם** דפרי חג קדריש וקשה לר"ת היכי משמע מיניה לילה ועוד היכי דרשינן מיניה **מנחה** ואח"כ נסכים הא קרא דבתריה כתיב **לפריים לאילים** ואינם כתובים על הסדר דפרים ואילים קדמי ותו דפריך ורבנן נמי הא בעי ליה **ומנחתם** וכו' ומאי צריך **הא טובא כתיב** אלא על כרחין כיון שכולם משונים זה מזה כולוהו צריכי לכך נראה לר"ת דדריש מקרא דעצרת **פרשת**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטול"ל) כי במצוותי האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרְכָא = מאריך, רבוי; דרְכָא – מצרף; תְּבִיר – מחלק, ממעט, לא ממש; טְפָא = טרְכָא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרְכָא טְפָא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרְכָא תְּבִיר טְפָא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרְכָא תְּבִיר טְפָא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תְּבִיר מרְכָא טְפָא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מְרָא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרְכָא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולמוד פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

אמור אל הכהנים **(יקרא אמר כג"ח)** **ואילים שנים יהיו עליה לה ומנחתם ונספיהם אשה ריח-ניחח לה**: מדכתב נסכים בין עולה לאשה ש"מ דבאים בלילה כי אשה דהיינו הקטרה ולא מייתורא ונקט מנחה ברישא דדמי לעולה טפי בהקטרה והא דפ"ק **דזבחים (דף ת)**. דריש מנחתו ונסכים אפי' בלילה ומשמע התם דמייתורא דווקא קדריש והתם גבי נזיר דרש מדכתי' **מנחתו ונסכו** וכתיב נמי **ומנחתם ונסכיהם** למחר נמי שמעינן כיון דגלי גבי עצרת תו אין לחלק ותימה והא הני קראי בבאין עם הזבח כתיבי והנהו לא אתא בליום כדאיתא בפ"ב **דתמורה (דף יד)**.

וי"ל דאם אינו ענין בבאין עם הזבח תנהו ענין בבאין לאחר הזבח והא דאמרינן בריש **תענית (דף ב)**: מה ניסוך המים בלילה דאמר מר **ונספיהם אפי' בלילה** משמע דמקרא דפרי החג מיייתי שאין ניסוך המים אלא בחג לאו מילתא היא דכיון דגלי לן קרא בעצרת דהוי נסכי צבור ה"ה לכל נסכי צבור וקרא דאיצטריך בנוזיר דהוי נסכי יחיד.
ראה **פזר תלישא**

- [יז] וביום השני פרים בני-בקר שנים עשר אילים שנים
- בבשים בני-שנה ארבעה עשר תמימם:
- [יח] ומנחתם ונספיהם לפרים לאילים ולבבשים במספרם כמשפט:
- [יט] ושעיר-עזים אחד חטאת
- מלבד עלת התמיד ומנחתה ונספיהם: ס
- [כ] וביום השלישי פרים עשתי-עשר אילים שנים
- בבשים בני-שנה ארבעה עשר תמימם:
- [כא] ומנחתם ונספיהם לפרים לאילים ולבבשים במספרם כמשפט:
- [כב] ושעיר חטאת אחד
- מלבד עלת התמיד ומנחתה ונספיהם: ס
- [כג] וביום הרביעי פרים עשרה אילים שנים
- בבשים בני-שנה ארבעה עשר תמימם:
- [כד] ומנחתם ונספיהם לפרים לאילים ולבבשים במספרם כמשפט:
- [כה] ושעיר-עזים אחד חטאת
- מלבד עלת התמיד ומנחתה ונספיהם: ס
- [כו] וביום החמישי פרים תשעה אילים שנים
- בבשים בני-שנה ארבעה עשר תמימם:
- [כז] ומנחתם ונספיהם לפרים לאילים ולבבשים במספרם כמשפט:
- [כח] ושעיר חטאת אחד
- מלבד עלת התמיד ומנחתה ונספיהם: ס
- [כט] וביום הששי פרים שמונה אילים שנים
- בבשים בני-שנה ארבעה עשר תמימם:
- [ל] ומנחתם ונספיהם לפרים לאילים ולבבשים במספרם כמשפט:
- [לא] ושעיר חטאת אחד
- מלבד עלת התמיד ומנחתה ונספיהם: ס
- [לב] וביום השביעי פרים שבעה אילים שנים
- בבשים בני-שנה ארבעה עשר תמימם:
- [לג] ומנחתם ונספיהם לפרים לאילים ולבבשים במספרם כמשפטם:
- [לד] ושעיר חטאת אחד
- מלבד עלת התמיד ומנחתה ונספיהם: ס

ראה **בבלי תענית גא**

רש"י בבלי סוכה נה, א ... אתקין אמימר דמדלגי דלוגי - ונמצאו כולן עומדין, אומרינן ביום ראשון של חול המועד ביום השני ובוים השלישי ספק שני ספק שלישי.
ולמחר אומרים ביום השלישי ובוים הרביעי, ובשלישי דחול המועד - ביום הרביעי ובוים החמישי, וברביעי - ביום החמישי ובוים הששי, ובחמישי דחול המועד, שהוא הושענא רבא, אומרים ביום הששי ובוים השביעי כספיקו, והיינו דלוגי - שאומרים היום מה שאמרו אתמול, כדאמרינן (מגילה כב) גבי ראש חדש - רב אמר: דולג - שאומר השני אחד מן הפסוקים שאמר ראשון, וכי היכי דאתקין אמימר לענין תפלה עבדינן נמי לענין קוראי התורה, שהרביעי הקורא, שהוא מוסף בחולו של המועד, יותר משאר ימים, וניכר שהוא בא לכבוד היום, הוא קורא את ספיקי היום, כמו ששליח צבור אומר, ואם שבת הוא - קוראן המפטיר, והשלשה שקורין תחילה, אין מקפידין על קריאתם - יקראו מה שירצו, ומכל מקום, כך היו נוהגין רבותי - שני ראשונים קוראים שנים ספיקי היום, והשלישי בפרשת יום המחרת, שאינה מספיקות היום כלל, והרביעי חוזר וקורא מה שקראו שנים הראשונים.

ביום שני של סוכות בארץ-ישראל זה חול המועד, בחו"ל זה יום טוב שני של גלויות, קוראים ביום הראשון כדי לא לפגוע בקדושת היום. אפשר כי התורה רמזה מה יעשו בני ישראל אשר מסיבה כלשהי נמצאים מחוץ לארץ ישראל. הרמז נמצא בקרא **(במ' פי' כט, ז)** **וביום השני** - מונח רביע, שלא כתבנית הטעמים בשאר הימים, אפשר כי מרמז לקריאה בתורה בימי חול המועד בחו"ל, חמישה ימים בלבד. ופ' **רש"י סוכה נה, א**, והשלשה שקורין תחילה, אין מקפידין על קריאתם - יקראו מה שירצו, ומכל מקום, כך היו נוהגין רבותי - שני ראשונים קוראים שנים ספיקי היום, והשלישי בפרשת יום המחרת, שאינה מספיקות היום כלל, והרביעי חוזר וקורא מה שקראו שנים הראשונים. טט - באופן זה גם לא פוגעים בקדושת יום טוב שני של גלויות.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמתית – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה כבעל-פה, תהשס"א – תמצית ההשערת: **אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל: **מונה** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא = מאריך**, רבוי; **דרגא = מצרף**; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפא = טרוא** – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפא** – קב"ש עשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפא** – קבוצה שממעתים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק 1** – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונה רביע** – לפחות 4; ...; **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישייה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא = גרש = גרשי"ם** – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמד פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה = תרסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה = תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

הסבריים לתפקיד הטעמים פזר תלשא (תלישא-גדולה) בפסוקי חול המועד סוכות. **ומנחתם ונספיהם** – מונה פזר עשוי ללמד ללפתות שני תפקידי פזר בכל פסוק. העברת רעיון עם שנוי מהנדרש בפסוק למקום אחר בתורה.

1. במדבר פינחס כט, יח: **ומנחתם ונספיהם לפרים לאילם ולכבשים במספךם כמשפט:**
2. במדבר פינחס כט, כא: **ומנחתם ונספיהם לפרים לאילם ולכבשים במספךם כמשפט:**
3. במדבר פינחס כט, כד: **מנחתם ונספיהם לפרים לאילם ולכבשים במספךם כמשפט:**
4. במדבר פינחס כט, כז: **ומנחתם ונספיהם לפרים לאילם ולכבשים במספךם כמשפט:**
5. במדבר פינחס כט, ל: **ומנחתם ונספיהם לפרים לאילם ולכבשים במספךם כמשפט:**
6. במדבר פינחס כט, לג: **ומנחתם ונספיהם לפרים לאילם ולכבשים במספךם כמשפטם:**
7. במדבר פינחס כט, לז: **מנחתם ונספיהם לפר לאיל ולכבשים במספךם כמשפט:**

במדבר פינחס לכל יום החל מיום השני של סוכות מופיע, (כגון ביום השני) **במדבר פינחס כט, יח: ומנחתם ונספיהם לפרים** – מונה פזר תלישא-גדולה (תלשא).

תוספתא מסכת זבחים (צוקרמאנדל) פ"א, ה"ב הקומץ והלבונה ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים שקידשן בכלי ונתנן על גבי האישים בין ביד בין בכלי הרי אילו כשירין היין שניסכו בקיסוא ונסכו בהין כשר ביד ובכלי חול פסול אחד ניסוך המים ואחד ניסוך היין שניסכו בין בהין בין בקערה בין בקיסוא בין במניקות הרי אילו כשירין:
ניסוך המים וניסוך היין בכלים בנפחים שונים. אפשר כי מופע אחד של תלשא מרמז לשיעור הכלי שבו הנוול לניסוך, וטעם פזר מרמז לגדלים שונים.

בבלי סוכה מח, א משנה. ניסוך המים, כיצד? צלוחית של זהב מחזקת שלשה לוגים היה ממלא מן השילוח, הגיעו לשער המים תקעו והריעו ותקעו. עלה בכבש ופנה לשמאלו. שני ספלים של כסף היו שם, רבי יהודה אומר: של סיד היו, אלא שהיו מושחרין פניהם מפני היין. ומנוקבין כמין שני חוטמין דקין, (ואחד) + מסורת הש"ס: [אחד] + מעובה (של יין פיה רחב) ואחד דק (של מים פיה קצר), כדי שיהיו שניהם כלין בבת אחת. מערבו של מים, מזרחו של יין. עירה של מים לתוך של יין, ושל יין לתוך של מים - יצא. רבי יהודה אומר: בלוג היה מנסך כל שמונה. ולמנסך אומר לו: הגבה ירך, שפעם אחד נסך אחד על גבי רגליו ורגמוהו כל העם באתרוגיהן. כמעשהו בחול כך מעשהו בשבת, אלא שהיה ממלא מערב שבת חבית של זהב שאינה מקודשת מן השילוח, ומניחה בלשכה. נשפכה נתגלתה - היה ממלא מן הכיור. שהיין והמים מגולין פסולין לגבי מזבח.

אפשר כי תלשא מרמז לשעור אלפניו ולאחריו. אפשר כי מופע אחד של תלשא מרמז לשיעור ניסוך מים - שלשה לוגין ועל שיעור ניסוך היין המקביל למים - ששיעורו לוג אחד.

אפשר כי תלשא מרמז למחיצה או שתי מחיצות של נסוך המים והיין בשני ספלים (כסף או סיד) על קרן המזבח הדרומית מערבית. **ומנחתם ונספיהם רש"י בבלי סוכה נה, א ...** והיינו דלוגי - שאומרים היום מה שאמרו אתמול, כדאמרין (מגילה כב) גבי ראש חדש - רב אמר: דולג - שאומר השני אחד מן הפסוקים שאמר ראשון, ... טט - אפשר כי טעם פזר של מלת **ונספיהם** (באחד משבעה הפסוקים הנ"ל) מרמז להעביר רעיון "דולג" (חזרה על קריאת פסוקים) מקריאת התורה בחו"ל בימי ב' - ז של חול המועד סוכות לקריאת תורה עם חזרה על פסוקים, כגון בראש חודש, וכגון בשבת וי"ט שחוזרים על הקריאה לזכות קרואים רבים.

אפשר כי טעם פזר של מלת **ונספיהם** (באחד משבעה הפסוקים הנ"ל) מרמז להלכה הבאה **טור אורח חיים הלכות קריאת ספר תורה סימן קלט ...** כתב בעה"מ שהקורא בתורה ומברך בה נוטלה בידו וסמך למנהג מההיא דסוכה (מא ב) כך היה מנהגם של אנשי ירושלים אדם יוצא מפתח ביתו לולבו בידו וכו' עד היה קורא בתורה ונושא כפיו מניחו ע"ג קרקע אלמא שצריך ליטול הספר בידו בשעת קריאה:
ראה פזר תלישא

חלקת יעקב בשם הגר"א יום א' 13 פרים יום ב' 12 פרים יום ד' 10 פרים, ובשלושתם מופיעות המלים כגון **[יט] וישעיר-עזים אָחַד חֲטָאתָ.** ואילו בימים אחרים כגון **[לד] וישעיר חֲטָאת אָחַד** סה"כ הפרים בשלושה ימים (א, ב, ד) 35 ומלמד כי שבעים האומות מתחלקות 35 לישמעאל ו-35 לעשו.

ע"פ **בראשית נח יא, - לב: 70** פרי סוכות כנגד 70 אומות בני נח (חישוב ע"י הרב חנס ו-טט)
[ב] **בְּנֵי יִפְתָּח גָּמֵר וּמִגֹּזַג וּמִדֵּי וְגוֹן וְתַבְלִי וּמִשֵּׁה וְחִירָס:** [ג] **וּבְנֵי גָמֵר אֲשֶׁכְנָז וְרִיפָת וְתַגְרִמָּה:** [ד] **וּבְנֵי יוֹן אֲלִישָׁה וְתַרְשִׁישׁ פְּתִים וְדָדָיִם:** אם מרשימה זאת נחסיר את גמר ואת יון שהם אבות משפחות נקבל 12 אומות.
[ו] **וּבְנֵי חָם פִּישׁ וּמִצְרַיִם וּפּוּט וּכְנַעַן:** [ז] **וּבְנֵי לֵוִי סָבָא וְחִוִּילָה וְסִבְתָּה וְרַעְמָה וְסִבְתָּכָא וּבְנֵי רַעְמָה שְׂבָא וְדָדָי:**
[ח] **וּכְוִישׁ יִלְדָּא-תְּנִמְרָד הוּא הַחֵל לְהַזִּית גַּבְרָא פְּאָרְצִי:** ע"פ מדרש הגדול כושי? פוט ונמרד נמנים כאומות כוש בסה"כ 9 אומות. רעמה נמנה עם 10 המשלימים ע"פ רמב"ן כוש ונמרד לא היו אומות)
[יג] **וּמִצְרַיִם לֵלֶד אֶת-לוֹדִים וְאֶת-עֲנַמִּים וְאֶת-לֶהָבִים וְאֶת-נִפְתָּחִים:** [יד] **וְאֶת-פְּתָרְסִים וְאֶת-כְּסִלְחִים אֲשֶׁר יָצְאוּ מֵעֵם פְּלִשְׁתִּים וְאֶת-כְּפָתְרִים:** בני מצרים 8 אומות. (מצרים אומה לעצמה, ראה לקט 10 המשלימים)
ס [טו] **וּכְנַעַן יִלְדָּא אֶת-צִידוֹן בְּכָרוֹ וְאֶת-חֵת:** [טז] **וְאֶת-הַיְבוּסִי וְאֶת-הָאֲמֹרִי וְאֶת-הַגְּרָגְשִׁי:** [יז] **וְאֶת-הַחִתִּי וְאֶת-הַעַרְכִּי וְאֶת-הַסִּינִי:** [יח] **וְאֶת-הָאֲרִיזִי וְאֶת-הַצְּמִרִי וְאֶת-הַחֲמִיתִי וְאֶת-נַפְצוֹ מִשְׁפָּחֹת כְּנַעַנִי:** בני כנען 11 אומות. (כנען אומה לעצמה, ראה לקט 10 המשלימים)
[כב] **בְּנֵי שֵׁם עֵלָם וְאֲשִׁיר וְאַרְפַּכְשָׁד וְלֹד וְאַרְגָּם:** [כג] **וּבְנֵי אָבֶם עֹרִי וְחֹל וְגַמֵּר וְנִשׁ:** בני שם קבוצה (א) עילם, אשור, לוד, ובני ארם 4, סה"כ 7 אומות.
[כד] **וְאַרְפַּכְשָׁד יִלְדָּא אֶת-שֶׁלַח וְשֶׁלַח יִלְדָּא אֶת-עֵבֶר:** [כה] **וְלַעֲבֵר יִלְדָּא שְׁנַי בְּנָיִם שֵׁם הָאֶחָד פֶּלֶג בִּי בְּיָמָיו נִפְלְגָה הָאָרֶץ וְשֵׁם אֶחָיו קַטָּן:** עיקר תולדות ארפכשד הוא יקטן
[כו] **וְקַטָּן יִלְדָּא אֶת-אַלְמוֹדָד וְאֶת-שֶׁלַח וְאֶת-חֲצַרְפָּנָן וְאֶת-גֶּרַח:** [כז] **וְאֶת-הַדּוֹרָם וְאֶת-אוֹנָל וְאֶת-דַּקְלָה:** [כח] **וְאֶת-עוֹבָל וְאֶת-אַבִּימָאֵל וְאֶת-שָׁבָא:** [כט] **וְאֶת-אוּפָר וְאֶת-חִוִּילָה וְאֶת-יוֹבָב בֶּן-אֵלֶה בְּנֵי יַקְטָן:** בני יקטן 13 אומות.
ע"פ מדרש הגדול 10 אומות הן הלקט: גמר, יון, מצרים, כנען, יפת, חם, שם, רעמה, יקטן, ארם. (ואילו ארפכשד, שלח, עבר, פלג, אינם נמנים באומות)

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישייה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

[יו] וביום השני פרים בני-בקר שנים עשר אילים שנים

פכשים בני-שנה ארבעה עשר המימים:

משנה סוכה פ"ה מ"ו

יום טוב הראשון של חג היו שם שלשה עשר פרים ואילים שנים ושעיר אחד נשתיירו שם ארבעה עשר כבשים לשמנה משמרות ביום ראשון שהם מקריבין שנים שנים והשאר אחד אחד בשני חמשה מקריבין שנים שנים והשאר אחד אחד בשלישי ארבעה מקריבין שנים שנים והשאר אחד אחד ברביעי שלשה מקריבין שנים שנים והשאר אחד אחד בחמישי שנים שנים מקריבין שנים שנים והשאר אחד אחד בששי אחד מקריב שנים והשאר אחד אחד בשביעי כולן שוין בשמיני חזרו לפייס כברגלים אמרו מי שהקריב פרים היום לא יקריב למחר אלא חוזרין חלילה:

24 משמרות הכהנים מתכנסים ברגל לעבודת בית המקדש. אפשר כי **וביום השני** – מונח רביע בתפקיד חמש בא ללמד כנאמר ב-**משנה**

סוכה פ"ה מ"ו בשני חמשה מקריבין שנים שנים (המישה משמרות כהנים מקריבים שני פרים כל אחד)

וההמשך **פְּרִים בְּנֵי-בְקָר שְׁנַיִם עֶשְׂרֹה** – דרגא תביר מרכא טפקא, וכן **פְּכָשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה אַרְבָּעָה עֶשְׂרֹה** – דרגא תביר מרכא טפקא, על כל שאר הבהמות חלה אותה הלכה והשאר אחד אחד (נותרו שני פרים מ-12, 2 אלים, שעיר אחד, 14 כבשים, סה"כ 19 בהמות כך שיש בהמה אחת להקרבת קרבן לכל אחד מ-19 המשמרות הכהנים האחרים)

אפשר היה לומר שחלוקת הקרבנות בין 24 משמרות הכהנים היא ע"פ חישוב חשבונני. אבל אפשר כי תבנית הטעמים "מונח רביע" ביום השני של סוכות מלמדת שנקטין כל יום באחד את מספר המשמרות שמקריבים שני קרבנות ואז כל משמר מקריב בכל יום לפחות קרבן אחד. יום ב' מלמד לימים ג – ז של סוכות. למשל ביום הרביעי מ-10 פרים רק 6 נעשים 2, 2, 2 ע"י שלושה משמרות. 4 פרים נעשים 1 לכל משמר ועוד 17 קרבנות אחרים אחד לכל אחד מ-17 המשמרות האחרים.

ואין לימוד מדויק כזה ביום א' כי מונח רביע עשוי להיות גם יותר מחמש ולאו דווקא שש, ואפשר שגם הפתיחה של יום א' [יב]

וְהִקְרַבְתֶּם עֲלָה אֶשֶׁה רֵיחַ נִיחַח לַיהוָה מלמדת דברים אחרים ולא מאפשרת שילוב לימוד חלוקת קרבנות המוספים של חול המועד

סוכות בין 24 משמרות הכהנים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטול"י) כי במצוות האמנות – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, תשס"א – תחשפ"ד; תמצית ההשערה: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא – רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפקא = טרנא – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול; יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

1.3 דברים וזאת הברכה לג,א – שבת חול המועד סוכות (התשע"ה – התשע"ו)

דברים וזאת הברכה לג,ב:

ויאמר ה' מסיני בא ונרח משעיר למו הופיע מתר פארן ואתה מרבכת קרש מימינו אשדת אש דת למו:

ה' מסיני בא ונרח משעיר למו הופיע מתר פארן – פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים, כעין בנין אב, הקש, דבר החוזר וקורה, (א) כיצד לבקש על ענין כלשהו (ב) לתבנית תפילת י"ח, תחילה שבה של המקום, אח"כ בקשת הצרכים הפרטיים, וחזרת בהודאה הקב"ה
ה' מסיני בא ונרח משעיר למו – גרשיים מרכא (=מאריך) פשטא מהפך פשטא זקף-קטן. זקף-קטן מורה על שתי דרשות, צריך ברור האם מלת ונרח או האם מלת ה'

מסיני בא – מרכא (=מאריך) פשטא, מיקום מרכא קודם לפשטא מעיד על אפשרות של הארכה כלשהי כגון דרשת הארכת פעולות זמן או דרך כנדרש ב-בבלי עבודה זרה ב,ב (האומות) אומרים לפניו: רבש"ע, כלום נתת לנו ולא קיבלנו? ומי מצי למימר הכי? והכתיב: (דב' זאת לג,ב) ה' מסיני בא ונרח משעיר למו, וכתיב: (חבקוק ג,ג) אלוה מתימן יבוא וקדוש מהר-פארן סגול, וגו', מאי בעי בשעיר ומאי בעי בפארן? א"ר יוחנן: מלמד שהחזירה הקדוש ברוך הוא על כל אומה ולשון ולא קבלוה, עד שבא אצל ישראל וקבלוה!

בדרך אגדה ויאמר – רביע, (טט – א) אמירת ה' כעין אש וארבע ענינים בתורה השייכים לאש [ירושלמי שקלים פ"ו ה"א] היא אש, מובללת מאש, חצובה באש, ונתונה באש, (טט – ב) ויאמר – רביע, ע"פ ספרי דברים פיסקא שמג ועוד מקורות הפסוק מונה ארבעה מיקומים לארבע רוחות השמים, ארבעה לשונות, בדרך הלכה ויאמר – רביע, שלושה חלקים בתפילת שמונה עשרה וחלק רביעי הצעידה לאחור שלושה צעדים להיפרד מהמלך. בדרך אגדה המשפיעה על דרך ההלכה, ארבע לשונות הנדרשות בספרי הם דוגמא לכל הלשונות (בספרי מסופר שהקב"ה פנה לכל האומות) ומזה נלמד הלכת לשון התפילה טור אורח חיים הלכות תפלה סימן קא ... ויכול להתפלל בכל לשון שירצה ופירש רב אלפס דווקא בצבור אבל ביחיד לא יתפלל אלא בלשון הקדש ויש מפרשים דהא דאמרינן יחיד לא יתפלל אלא בלשון הקדש דווקא כששואל צרכיו אבל כשמתפלל תפלה של ציבור אפי' יחיד יכול לאומרה בכל לשון ואדוני אבי ז"ל כתב דאף יחיד כששואל צרכיו יכול לשאול בכל לשון שירצה חוץ מלשון ארמי (טט בזה שונה מהספרי שפנה גם בארמית) (דרכי משה הקצר או"ח ס' קא,אות ב) וכן הוא בזהר פר' לך לך (פח ב).

ספרי דברים פרשת וזאת הברכה פיסקא שמג

(ב) ויאמר ה' מסיני בא ונרח משעיר, מגיד הכתוב שכשפתח משה לא פתח בצרכם של ישראל תחילה עד שפתח בשבחו של מקום משל ללוטויר שהיה עומד על הבמה ונשכר לאחד לדבר על ידי ולא פתח בצרכי אותו האיש תחילה עד שפתח בשבחו של מלך אשרי עולם ממלכו אשרי עולם מדיינו עלינו וזחה לבנה והיו אחרים מקלסים עמו ואחר כך פתח בצרכו של אותו האיש וחזר וחתם בשבחו של מלך אף משה רבינו לא פתח בצרכי ישראל עד שפתח בשבחו של מקום שנאמר ויאמר ה' מסיני בא ואחר כך פתח בצרכם של ישראל (דב' זה"ב לג,ב) אין פאָל ישרון, ואף דוד המלך פתח בשבחו של מקום תחילה שנאמר (תה' קמט,א) תללו יהו שירו לה' שיר תדש ואחר כך פתח בשבחם של ישראל (תה' קמט,ד) קיררונה ה' בעמם וזחור וחתם בשבחו של מקום (תה' קמט,א) תללו יהו שירו לה' שיר תדש ואחר כך פתח בשבחו של מקום תחילה (דה"ב ו,יד) אירקמוך אלהים בשמים ובארץ שגמר הברית ונתקד ואחר כך פתח בצרכם של ישראל (דה"ב ו,כז) רָבֵב יִיְהוָה בְּאָרֶץ וזחור וחתם בשבחו של מקום (ומא, קומ"ה ה' אלהים לנוקד ואף שמונה עשרה ברכות שתיקנו נביאים הראשונים שיהו ישראל מתפללים בכל יום לא פתחו בצרכם של ישראל עד שפתחו בשבחו של מקום האל הגדול הגבור והנורא קדוש אתה ונורא שמך ואחר כך מתיר אסורים ואחר כך רופא חולים ואחר כך מודים אנחנו לך.

ספרי דברים פיסקא שמג (הארכת דרך) ויאמר ה' מסיני בא, כשנגלה המקום המקום ליתן תורה לישראל לא מרוח אחת נגלה אלא מארבע רוחות שנאמר ויאמר ה' מסיני, ונרח משעיר למו, הופיע מתר פארן, ואיזו היא רוח רביעית (חבקוק ג,ג) אלוה מתימן יבא. (רבוי פעולות) דבר אחר כשנגלה הקדוש ברוך הוא ליתן תורה לישראל לא בלשון אחד אמר להם אלא בארבעה לשונות שנאמר ויאמר ה' מסיני בא זה לשון עברי ונרח משעיר למו זה לשון רומי הופיע מתר פארן זה לשון ערבי ואתה מרבכת קרש זה לשון ארמי.

(הארכת פעולות חיפוש למי ליתן התורה) דבר אחר ויאמר ה' מסיני בא כשנגלה הקדוש ברוך הוא ליתן תורה לישראל לא על ישראל בלבד הוא נגלה אלא על כל האומות, וגו'

ה' מסיני בא ונרח משעיר למו – גרשיים ... מהפך פשטא – כעין יצא להקל ולא להחמיר, אפשר שמזה נלמד הלכת לשון התפילה טור אורח חיים הלכות תפלה סימן קא ... ויכול להתפלל בכל לשון שירצה ופירש רב אלפס דווקא בצבור אבל ביחיד לא יתפלל אלא בלשון הקדש ויש מפרשים דהא דאמרינן יחיד לא יתפלל אלא בלשון הקדש דווקא כששואל צרכיו אבל כשמתפלל תפלה של ציבור אפי' יחיד יכול לאומרה בכל לשון

מסיני בא – מרכא (=מאריך) פשטא – פשטות שיתפלל במתינות בהארכת כוונה טור אורח חיים הלכות תפלה סימן קא ... כתב הרב רבי אליעזר שירגיל אדם עצמו שיכוין לפחות בחתימה של כל ברכה שיש בהן מאה ושלוש עשרה תיבות כמו שיש בתפלת חנה ומאה ושלוש עשרה פעמים לב בחומש לומר שצריך בהן כוונת הלב. (טט בדיקה ב"כתר" הממוחשב מעלה כי בחומש "לב" – 33 מופעים, בתנ"ך "לב" – 202 מופעים, "הלב", "כלב", "ללב", "מלב" – 8 מופעים, רק בנ"ך)

טט – דת – פירושו תורה, דת למו – אותיות תלמו"ד

בראשית א,יא ויאמר אלהים תרשא (תדשא בשינוי סדר אותיות אשדת) אותיות תד-<דת = תורה היא תכנית הבריאה, ומוציא אל הפועל בתחילה בראשית א,א את השמים – הנדרש שם אש (ר"ת ש"א) ומים, ואת הארץ, ובארץ מאיר ומתלבש במאמרו כח המצמיח (ש"א = א"ש הצומח) ומלת "ואת" מרבה כח הצומח, והכוחות הם (ש"א = א"ש) חיות מאור אין סוף ב"ה

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטול"י) כי במצוות האמנותי – ההלום ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, השש"א – התשפ"ד; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרוא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול; יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף-בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

תורה תמימה ואתה מרבתת קדש - אות הוא ברבבות שלו" (תגיגה ט"ז א'):

תורה תמימה הערה ד) אולי דריש כן משום דהמלה **וְאַתָּה** אינה בעיקרה עברית רק ארמית, ועל יסוד זה דרשו בספרי כשנגלה הקב"ה ליתן תורה לישראל **לא בלשון אחד נגלה אלא בארבע לשונות, וַיֹּאמֶר ה' מִסִּינַי בָּא -** זה לשון עברי, **וְנָתַח מִשְׁעִיר לְלִמּוֹ -** זה לשון רומי, **הוֹפִיעַ מִתֵּר פְּאָרְן -** זה לשון ערבי, **וְאַתָּה מִרְבַּתֵּת קִדְשׁ** זה לשון ארמי, ע"כ. ואפשר עוד לפרש ע"פ זה ענין אות הוא ברבבות שלו ע"פ מ"ש שאין המלאכים מכירים בלשון ארמי. ולכן דריש אצל מלה ארמית זו שהוא מצויין כביכול מרבבות מלאכים שלו:

הלכות מהפסוק **תורה תמימה דברים לג הוֹפִיעַ מִתֵּר פְּאָרְן** – פשטא מונח זקף-קטן, זקף-קטן מלמד על שתי דרשות, פשטא מלמד ששתי הדרשות הן בפשט: (טט – א) שור של ישראל שנגח לשור של עובד כוכבים פטור, (טט – ב) ושל עובד כוכבים שנגח לשור של ישראל חייב, מאי טעמא, אמר ר' יוחנן, אמר קרא **הוֹפִיעַ מִתֵּר פְּאָרְן** - מפארן הוֹפִיעַ ממונם לישראל" (ב"ק ל"ח א'):

ע"פ **תורה תמימה הערה ג)** הלשון **הוֹפִיעַ** מוסב על קבלת התורה (ע"ב בני נח), ... ראה הקב"ה (שגם את) שבע מצות שקבלו עליהם בני נח... שאין בהם אף שמץ רוחניות, רק כולן מיוסדות על קיום העולם... לא קיימו אותן ... וכיון שסרבו ... אין להם דין ומשפט, הפקיר הבורא ממונם לישראל, המקיימים את התורה ועל ידה מקיימים את העולם, מתורת קנס.

מימינו אש דת - כתיב (ישעיה ס"ב) נשבע ה' בימינו - זו תורה, שנאמר **מימינו אש דת** (ברכות ו' א'):

להלן שלוש הלכות הנדרשות עם מלת **מימינו** - זקף-גדול

מימינו אש דת - מפני מה אין מקנחין בימין, אמר רבא, מפני שהתורה נתנית בימין, דכתיב **מימינו אש דת** (שם ס"ב א'):

מימינו אש דת - תניא, משום שמעיה אמרו, המתפלל צריך שיפסיע שלש פסיעות לאחוריו, ונותן שלום לימין ואח"כ לשמאל, שנא' **מימינו אש דת למו** (יומא נ"ג ב'):

טט - **מימינו אש דת** - זקף-גדול, אפשר מרמז לשלוש הפסיעות לאחוריו, וכן שתי נקודות הן ההשתחואה לימין ולשמאל, ונקודה אחת היא ההשתחואה לאמצע.

מימינו אש דת - הנותן ס"ת לחבירו לא יתננו אלא בימין וכן הלוקחו לא יקחנו אלא בימין כנתינתו מתחלה, שנאמר **מימינו אש דת** (מס' סופרים פ"ג ה"י):

רש"י אש שחורה על גב אש לבנה, ופ"י **תורה תמימה אש דת למו** - רבי פינחס בשם רשב"ל אומר, התורה שנתנה הקב"ה למשה עיקרה מאש לבנה חרותה מאש שחורה^ט, היא אש, מובללת מאש, חצובה באש, ונתונה באש, שנאמר **מימינו אש דת למו** (ירושלמי שקלים פ"ו ה"א): **תורה תמימה הערה ט)** כלומר האבנים עצמן היו אש לבנה ואותיותיה שהיו כתובות על הלוחות היו מן אש שחורה: **אש דת** - מרכא טפקא, כיתור לרבות על על אש לבנה (שהם האבנים) אש שחורה שהם האותיות.

דברים זאת הברכה לג: וַנֹּאֵת לַיהוּדָה וַיֹּאמְרָה שְׁמַע ה' קוֹל יְהוּדָה וְאֶל-עַמּוֹ תִּבְיָאנוּ יְדִי כִּב לֹא וְעַד מִצְרַיִם תִּתְּנָה: פ

רש"י (ז) **וַנֹּאֵת לַיהוּדָה** - סמך יהודה לראובן, מפני ששניהם הודו על קלקול שבידם; שנאמר: "אשר חכמים יגידו" וגו' "להם לבדם נתנה הארץ ולא עבר זר בתוכם" (איוב טו, יח-יט; ראה סוטה ז, ב). ועוד פירשו רבותינו (ראה סוטה ז, ב), שכל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר היו עצמות יהודה מתגלגלין בארון מפני נידוי שקבל עליו, שנאמר "וחטאתי לאבי כל הימים" (בר' מד, לב); אמר משה (ראה ספ"ד שמח): מי גרם לראובן שיודה? יהודה: **שְׁמַע ה' קוֹל יְהוּדָה** - תפלת דוד ושלמה ואסא מפני הכושים (ראה דה"ב יד, י), ויהושפט מפני העמונים (ראה שם כה-יב), וחזקיהו מפני סנחריב (ראה שם לב, כ). **וְאֶל עַמּוֹ תִּבְיָאנוּ** - לשלום מפני המלחמה. **ידיו רב לו** - יריבו ריבו, וינקמו נקמתו. **ועוד מצריו תהיה** - על יהושפט התפלל על מלחמת רמת גלעד: "ויזעק יהושפט ויה' עזרו" (דה"ב יח, לא; ראה ספ"ד שמח). דבר אחר (שם): **שְׁמַע ה' קוֹל יְהוּדָה** - כאן רמז ברכה לשמעון מתוך ברכתיו של יהודה. ואף כשחלקו ארץ ישראל נטל שמעון מתוך גורלו של יהודה, שנאמר: "מחבל בני יהודה נחלת בני שמעון" (יהו' יט, ט). ומפני מה לא ייחד לו ברכה בפני עצמו? שהיה בלבו עליו על מה שעשה בשטים. כן כתוב באגדת תהלים (שור"ט צ, ג). **וַנֹּאֵת לַיהוּדָה וַיֹּאמְרָה** - מונח זרקא סגול, בתפקיד מוסיף מיהודה על יהודה, (א) רבוי תפילות מלכי בית דוד שמיהודה. (ב) הודאתו של יהודה גרמה להודאתו של ראובן, (ג) בתפקיד גריעה מנחלת יהודה להושיב עמו את שבט שמעון.

דברים זאת הברכה לגיא: בְּרַךְ ה' חֵילוֹ וּפְעָל יָדָיו תִּרְצָה מִחַץ מַתְּנִים קָמְיוּ וּמִשְׁנָאֵיו מִן-יָקוּמוּן: ס

בבלי פסחים עב, ב ד"ה דתנן היה עומד ומקריב ונודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה, כל הקרבנות כולן שהקריב על גבי המזבח פסולין ורבי יהושע מכשיר. ואמרין מ"ט דר' יהושע דכתיב **בְּרַךְ ה' חֵילוֹ וּפְעָל יָדָיו תִּרְצָה** **רש"י בן גרושה.** כהן חלל זר גמור הוא וגו' **בְּרַךְ ה' חֵילוֹ.** בהכהנים כתיב שימו קטורה באפך וגו' וסמך ליה **בְּרַךְ ה' חֵילוֹ** - חללים שבו.

רבינו חננאל ד"ה ורבי יהושע מכשיר מ"ט דכתיב **בְּרַךְ ה' חֵילוֹ** אפילו חולין שבו פועל ידיו תרצה.

טט - ע"פ **רש"י** ו-**רבינו חננאל בְּרַךְ ה' חֵילוֹ** המהפך פשטא הוציא הכתוב מפשרו ביחס למלת **חֵילוֹ** - זקף-קטן, המפסיק בינה ובין **וּפְעָל יָדָיו תִּרְצָה** ללמדך כי עד שנודע שהכהן הוא בן גרושה או חלוצה והרי הוא חלל אפילו כך רבי יהושע מכשיר מ"ט דכתיב **בְּרַךְ ה' חֵילוֹ** אפילו חולין שבו, שבאמת הוא חולין אך נכשיר כל עבודותיו עד שנודע שהוא חלל היינו - פועל ידיו לשעבר תרצה.

בְּרַךְ ה' חֵילוֹ - מהפך פשטא זקף-קטן, אפשר כי כאן זקף-קטן מלמד על שני מיני כהנים: כהן כשר, כהן אחרי שנודע שהוא חלל

מִחַץ - קדמא, הקדים לברכם כפ' **רש"י** - ... ד"א ראה שעתידין חשמונאי ובניו להלחם עם עובדי כוכבים והתפלל עליהם לפי שהיו מעטים וגו' **מַתְּנִים קָמְיוּ וּמִשְׁנָאֵיו** - דרגא תביר טפקא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא ושעל כל אחד חל אותו ענין, ע"פ **תולדות יצחק** זה חזית כל המערערים על הכהונה.

מִחַץ - קדמא, ע"פ מאור ושמש, יקדים להשכים וילמד תורה, וזה מגרש הקליפות המבלבלות בתפילה, מטהר מחשבה ממחשבות זרות בתפילה **מַתְּנִים קָמְיוּ וּמִשְׁנָאֵיו** - דרגא תביר טפקא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא ושעל כל אחד חלה אותה הלכה או ענין. כאן ע"י הלימוד קודם התפילה מסולקים כל המפריעים לתפילה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטול"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה כבעל-פה, תשס"א – התשפ"ד; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרשא = מאריך, רבוי; דרשא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרשא – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרשא טפקא – קב"שעויה לגזול; יתור לרבות, מכל מקום; דרשא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרשא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרשא טפקא – קבוצה שממעיטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישייה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרשא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושיבע"פ.

1.4 דברים וזאת הברכה לגא – שבת חול המועד (התשע"ו-התשע"ז)

ויקרא אמר כג,לט: אַךְ בַּחֲמִשָּׁה עֶשְׂרֵי יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאַסְפֹּכֶם אֶת-תְּבוּאֹת הָאָרֶץ תַּחֲנוּן אֶת-חַג-ה' שִׁבְעַת יָמִים בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן שִׁבְתוֹן וּבְיוֹם הַשְּׁמִינִי שִׁבְתוֹן:

[רש"י] (וי אמר כג,לט) אַךְ בַּחֲמִשָּׁה עֶשְׂרֵי יוֹם ... תַּחֲנוּן - קרבן שלמים לחגיגה. יכול תדחה את השבת, תלמוד לומר אַךְ, הואיל ויש לה תשלומין כל שבעה:

בְּאַסְפֹּכֶם אֶת-תְּבוּאֹת הָאָרֶץ - שיהא חדש שביעי זה בא בזמן אסיפה, מכאן שנצטוו לעבר את השנים, שאם אין העבור, פעמים שהוא (טט): רוב האסיף וחג הסוכות) בא באמצע הקיץ או החורף:
תַּחֲנוּן - שלמי חגיגה:

שִׁבְעַת יָמִים - אם לא הביא בזה יביא בזה. יכול יהא מביאן כל שבעה, תלמוד לומר **(וי אמר כג,מא) וְחַגְתֶּם אֹתוֹ, יום אחד במשמע, ולא יותר.** ולמה נאמר שבעה, לתשלומין:

שִׁבְעַת יָמִים - מונח סלוק, מונח מרבה, סלוק מגביל, רבוי לתשלומין, היינו יום הבאת שלמי חגיגה ומרבה על שבעת ימי סוכות את שמיני עצרת (כמדרש בפר' ראה), ומגביל להבאה אחת בלבד.

(וי אמר כג,לט) בְּאַסְפֹּכֶם אֶת-תְּבוּאֹת הָאָרֶץ - פשטא מקף מונח זקף-קטן, זקף-קטן מלמד על שתי דרשות בקרא. פשטא ללא מהפך לפניו מלמד על שתי דרשות בפשט הכתוב. מונח לפני זקף-קטן, תבנית העשויה ללמד על כעין מצב ביניים.

וה-[ספרא אמור פרשה יב פרק טו] דורש שתי דרשות בפשט הכתוב **(וי אמר כג,לט) בְּאַסְפֹּכֶם אֶת-תְּבוּאֹת הָאָרֶץ**

דרשה א: [ספרא אמור פרשה יב פרק טו] (משנה ברייתא) ו) (וי אמר כג,לט) בְּאַסְפֹּכֶם אֶת-תְּבוּאֹת הָאָרֶץ עבר את השנה שתיעשה החג באסיפת הפירות.

בלשון **[רש"י] בְּאַסְפֹּכֶם אֶת-תְּבוּאֹת הָאָרֶץ -** שיהא חדש שביעי זה בא בזמן אסיפה, מכאן שנצטוו לעבר את השנים, שאם אין העבור, פעמים שהוא בא באמצע הקיץ או החורף: טט: ב-[בבלי ר"ה ז,א] ועוד גמרות מקובל ללמוד שעבור לומדים מהקרא **(דב' דאח x,טו) שְׁמוֹר אֶת-חֹדֶשׁ הָאֲבִיב וְעֵשִׂיתָ פֶּסַח לֶחַד'**, ומהקרא **(שמ' תשא לד,כב) וְחַג הָאֲסִיף תִּקְרַאת הַשָּׁנָה:** אלא שכאן נלמדת אחת מן הסיבות לעיבור שנה.

כפי' **[הח"ח: על ת"כ מ"ו]** שתיעשה החג באסיפת הפירות מדקבע הכתוב ואמר **(וי אמר כג,לט) בְּאַסְפֹּכֶם אֶת-תְּבוּאֹת הָאָרֶץ** בזה אמר לנו דאם היתה השנה באופן דאין חג הסוכות בא בה **בְּאַסְפֹּכֶם** עבר את השנה והוא אדר השני (טט: שיבא אחרי סוכות זה המוקדם) כדי שתעשה חג הסוכות (טט: הבא) **(דב' דאח טו,ג) בְּאַסְפֹּכֶם** והוא אחד מן ג' סיבות שמעברין עבורם השנה כדאיתא ב-[בסנהדרין פ"ק דף יב] על ג' דברים מעברין השנה על האביב ועל פירות האילן ועל התקופה

(דב' דאח טו,ג) בְּאַסְפֹּכֶם - קדמא זקף-קטן במלה אחת, כעין מוקדם והוא מאוחר בענין. כנאמר ב-[בבלי סוכה ט,א משנה סוכה פ"א מ"א] כל שעשאה קודם לחג שלשים יום. ... אם עשאה לשם חג, (1)אפילו מתחילת השנה (עשאה לשם חג) - כשרה.

ועוד ע"פ **[משנה סוכה פ"א,מ"ד,מ"ה]** במוקדם סיכך בסכך פסול או שהניח על הדפנות ללא כוונת סיכוך ואח"כ תיקן, הסכך הוכשר. **דרשה ב: [ספרא אמור פרשה יב פרק טו] (מ"ז) יכול באסיפת כל הפירות תלמוד לומר (דב' דאח טו,ג) תַּחֲנוּן תַּעֲשֶׂה לַחַד שִׁבְעַת יָמִים בְּאַסְפֹּכֶם מְגֻרְנָה וּמִקְבָּד:** מגורנך ולא כל גורנך, מיקבך ולא כל יקבך, אי **בְּאַסְפֹּכֶם מְגֻרְנָה וּמִקְבָּד** יכול מקצתם תלמוד לומר **(וי אמר כג,לט) בְּאַסְפֹּכֶם אֶת-תְּבוּאֹת הָאָרֶץ** כיצד השתדל לעבר את השנה שתעשה את החג ברוב אסיפת כל הפירות.

[הח"ח: על ת"כ מ"ז] ולא כל גורנך ולא כל יקבך פ"י שכל הפירות יש להן גורן ויש מהן שיש להן יקב והם אותן פירות שעושין מהן משקה יכול מקצתם פ"י אפילו מיעוטו. ברוב אסיפת כל הפירות פ"י ברוב אסיפת המינין כיצד אם הם עשרים מיני פירות ונאספו מהן י"ג קודם החג כבר בא החג בזמנו ונ"ל שאין הולכין אלא אחר המינין המצויין בישוב ועיקריהן למאכל אדם או למשקה אדם [ראב"ד ור"ש והוא דלא כפירוש הק"א]

מלת "את" מרבה, אבל תבנית הטעמים של **אֶת-תְּבוּאֹת** – מונח לפני זקף-קטן, עשויה ללמד על כעין מצב ביניים, לא רבוי מועט ולא רבוי מלא כמו שדרש ב-[ספרא (מ"ז)] השתדל לעבר את השנה שתעשה את החג ברוב אסיפת כל הפירות. כיצד הגיעו הפירות לכאן כאשר כתוב **תְּבוּאֹת?** התשובה ע"י טעם מקף של **אֶת-תְּבוּאֹת** – מקף כרב-משמעות מלת תבואת: (א) דגן כמשמע ב-[משנה פאה פ"א,מ"ד] [*] כלל אמרו בפאה כל שהוא אוכל ונשמר וגידוליו מן הארץ ולקישטו כאחת ומכניסו לקיום חייב בפאה והתבואה (טט: של דגן מונה לעצמו) והקטניות בכלל הזה: וכן משמע מפ' **[רש"י] (וי בחר כה,כא) וְעֵשִׂיתָ אֶת-הַתְּבוּאָה לְשֵׁלֶשׁ הַשָּׁנִים:** ... שיזרעו בשמינית במרחשון ויקצרו בניסן **(כה,כב)** עד חג הסוכות של תשיעת, שהיא עת בוא תבואתה של שמינית לתוך הבית, שכל ימות הקיץ היו בשדה בגרנות, ובתשרי הוא עת האסיף לבית: (ב) כל גידולי אדמה, כגון דגניים, פירות האילן, ירקות. והכונה כאן למצב (ב) כפי' **[פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) ויקרא פרשת אמור (המתחיל בדף נז עמוד ב)] (וי אמר כג,לט) בְּאַסְפֹּכֶם אֶת-תְּבוּאֹת הָאָרֶץ.** באסיפת כל הפירות מדבר. מלמד שכל הפירות נקראין **תְּבוּאֹת הָאָרֶץ.**

ויקרא אמר כג,מ:

וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר כַּפֹּת תְּמָרִים וְעֵנָף עֵץ-עָבֹת וְעֵרְבֵי-נַחַל וְשִׂמְחַתֶּם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים:

(וי אמר כג,מ) וּלְקַחְתֶּם לָכֶם - קדמא ואולא, כסדר לימוד, **[פירוש המשנה רמב"ם סוכה פ"ג,מ"א]** למדו בקבלה מן הַדָּר להדר לשלושה המינים האחרים. ומן הלולב שהוא השני בפסוק לומד מארכו של ארבעה טפחים, טפח לאחוזו ושלושה טפחים לנענע לאורך ענף ההדס ואורך ענף הערבה שיהיו שלשה טפחים.

לפי סדר לכתחילה הדר, פחות מהדר, מרבה על לכם – במשמע שלכם, מתנה על מנת להחזיר, ע"פ **[פירוש המשנה לרמב"ם מסכת סוכה פ"ג,מ"א] ... אם נתנו לו במתנה הרי זה מותר אף על פי שהיא על מנת להחזיר, כלל הוא אצלינו מתנה על מנת להחזיר שמה מתנה.** ומותר ליתן מתנה ביום טוב.

ומרבה על מה שלא שלכם פסולים אחרים להתמעט גזול, יבש, של אשירה, של עיר הנידחת, נקטם ראשו, נפרצו עליו. ומרבה ערבה של בעל שאינה גדלה על נחל, וערבה שנקטם ראשה

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטול"ל) כי במצוותי האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; תמצית ההשערת: **אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא – מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפא – טרףא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שונה לפרטיה; מרכא תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שונה לפרטיה. תביר מרכא טפא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי'ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע"פ.

[פירוש המשנה לרמב"ם מסכת סוכה פ"ג,ה"ג] היה עולה בהדרגתו שאין לוקחין ערבה אלא ממקום המים שהרי אמר ה' וערבי נחל, לפיכך השמיצך כי של בעל כשרה, שזה שאמר יתעלה ערבי נחל אינו אלא לסמוך המין, יצמח איפה שיצמח, ואמרו נקטם ראש פסולה אינה הלכה.

[משנה סוכה פ"ד,מ"א] [*] (ט: א) לולב וערבה ששה ושבעה (ט: ב) ההלל והשמחה שמונה (ט: ג) סוכה וניסוך המים שבעה (ט: ד) והחליל חמשה וששה :

[פירוש המשנה לרמב"ם סוכה פ"ד,מ"א] הוא יבאר את כל הבבות האלו אחת אחת.

(י' אמר נגמ) ושמחתם לפני ה' אלהיכם – רביע, ארבע קבוצות בבית במשנה א, כמנין המשולב במשנה א.

[משנה סוכה פ"ד,מ"ב] [*] לולב שבעה (במקדש ובמדינה ובשאר א"י) כיצד יום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת לולב שבעה (רע"ב: במדינה זה ירושלים) ו(אם יום ראשון חל ב) שאר כל הימים ששה:

(י' אמר נגמ) ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר פפת תמרים וענף עץ-עבת וערבי-נחל ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים:

(י' אמר נגמ) ביום הראשון – מונה רביע, התפקיד של לפחות ארבע דרשות, נשלב מנין חלקי בפ"י המשניות לרמב"ם: **[פירוש המשנה לרמב"ם סוכה פ"ד,מ"ב]**

(ט: מן הכתוב) הלולב נטילתו חובה מן התורה **(י' אמר נגמ)** ביום הראשון בכל העולם, ונטילתו כל שבעה חובה במקדש בלבד, לפי שזהו כונת הכתוב **(י' אמר נגמ)** ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים,

(ט: א) ואמר ה' **(י' אמר נגמ)** ולקחתם לכם ביום הראשון, ובא בקבלה הראשון ואפילו בגבולין. ומה שהכריחנו שלא נטול לולב בזמן הזה ביום טוב ראשון שחל להיות בשבת כדי שלא נחדש דבר, לפי שלא היינו נוטלים אותו בחוצה לארץ ביום הראשון שחל להיות בשבת מלפנים מפני שאז לא היינו יכולים לדעת בדיוק ראש חדש המתאים לקביעת בית דין של ארץ ישראל. והדבור על ענין הראייה והעבור שבידינו אפשר שנחבר בו חבור מיוחד נבאר בו מה שנעלם לרוב בני אדם. ומה שהכריחנו לאסור נטילת לולב בשבת שבתוך החג ואפילו במקדש. גזרה שמא יטלנו בידו ויעבירונו ארבע אמות ברשות הרבים, ולא עשינו גזרה זו ביום טוב ראשון לפי שמצותו חמורה שהרי הוא חובה ואפילו בגבולין כמו שביארנו.

(י' אמר נגמ) ושמחתם לפני ה' אלהיכם – תביר מרכא טפא, כעין קבוצת פרטים, שקשורים לנושא שמחה לפני ה' (ולפי **חידושי**

הריטב"א סוכה מ"א) בלולב ושאר מינים האמורים בראש הפסוק), שעל חלקם לא חלה ההלכה. ע"פ **[רמב"ם פ"ה מ"ב,ב]** לאסור נטילת לולב (ט: וערבה וחליל) בשבת שבתוך החג ואפילו במקדש. גזרה שמא יטלנו בידו ויעבירונו ארבע אמות ברשות הרבים, לפי-כך גזרת רבנן מרומזת בתבנית הטעמים.

[מלבי"ם ויקרא פרשת אמור קצג] **(י' אמר נגמ)** ולקחתם לכם. כבר בארנו (תזריע ס' ו') שיש הבדל בין העתיד הגמור ובין העבר המהופך לעתיד ע"י הוי"ו. שהעבר המהופך לעתיד מציין השלמת הפעולה בפעם א'. והעתיד הגמור יבא גם על פעולה נמשכת. כמו שדרש על **(בר' תל' כו,ב)**

וַיִּקְרָא ה' אֱלֹהִים וַיִּתֵּן וַיְחַדְדוּ וַיִּתֵּן כְּמֹשֶׁה. ומזה הוציא ר"י הגדו"ש לקיחה לקיחה באגודות אוב ששם אמר **(שם בא יב,ב)** מִשְׁכּוֹ וְקַחוּ לָכֶם צֹאן לְמִשְׁפַּחְתְּכֶם וְשִׁחְטוּ הַפֶּסַח: **(שם בא יב,ב)** ולקחתם אגדת אזוב. פתח בעתיד הגמור ובציוו מִשְׁכּוֹ וְקַחוּ ... וְשִׁחְטוּ וְחִזְרוּ לְדַבֵּר בְּעֵבֶר מִהוֹפֵךְ וְלִקְחֶם וְלֹא וְקַחוּ. מפני שהאזוב צריך להלקח באגודה בפעם א' לא כל בד בד בפ"ע, וזה מציין בעבר המהופך לעתיד שמורה פעולה נגמרת בלקיחה אחת. וכן פה אמר **(י' אמר נגמ)** תחגו **(י' אמר נגמ)** ולקחתם. ולא אמר תחגו וקחו שבוה הי' מציין קיחה נמשכת א' א' אבל **(י' אמר נגמ)** ולקחתם שהוא העבר המהופך לעתיד מציין לקיחה בפעם א'. כי צריכים לקיחה באגודה (ט: של ארבעה מינים). וחכ"א שזה רק לכתחילה משום זה אלי ואנוהו לא דיעבד וברייתא זו מובא בסוכה (דף י"א ודף לג) ומנחות (דף כז):

[קצד] **(י' אמר נגמ)** ולקחתם לכם. כבר התבאר שמצות שיאמרו אל הכלל בלשון יחיד נאמרו לב"ד ומצות שנאמרו בל"ד נאמרו לכ"א. כמ"ש **(דב' דאה טו,ט)** תִּסְפְּרֶנּוּ בְּכ"ד. וספרתם לך שבע שבתות שנים בכ"ד. וספרתם לכם כ"א בפ"ע. וה"ה **(י' אמר נגמ)** ולקחתם לכם כ"א בפ"ע, וידוע שמלת לך הבא עם פעל קיחה מורה לרוב שיהי' שלו ולצרכו. ואף למ"ד ביומא (דף ג') דקח לך ועשה לך משל צבור. ס"ל שמשע עמד במקום הצבור. אולם כמ"ש **(י' אמר נגמ)** ולקחתם לכם היינו שיהי' שלכם. ולא השאול והגזול. וזה רק ביום טוב ראשון. ודברי הברייתא דפה מובא בתוספתא דסוכה (פ"ב) ובגמ' (דף מא). ושם גריס. שקנאו ר"ג באלף זוז, ושלכסוף החזירו לר"ג. ועיי"ש:

[קצה] **(י' אמר נגמ)** ביום הראשון כבר התבאר (פ' צו ס' מס) שכ"מ שאמר מלת ביום (שהי' די לומר בראשון) בא או להוציא הלילה או לדייק שיהי' דוקא באותו יום לא ביום שלאחריו. ודרשה ראשונה דורש ביום ולא בלילה. ודרשה שני' אתיא כר' אלעזר דס"ל דמכשירי לולב דוחין את השבת והוא ס"ל דלילתו ממועטים מן שבעת ימים ואיתר לדיד' ביום שיהיה באותו יום ולא ידחה אף שהוא שבת. וכיון שאמר זה רק על ביום הראשון הוא ידענו שיהיה שבת רק ביום הראשון לבד. כן פ' בגמ' סוכה (דף מד) וא"צ למ"ש התוס' שם דמן ה' דרש:

קיבוץ דרשות שונות על **(י' אמר נגמ)** ביום הראשון – מונה רביע, בתפקיד של לפחות ארבעה לימודים. מדרשת **[בבלי סוכה מג,א]** (ט: א) **ביום** - ואפילו בשבת. **(ט: ב)** ראשון - אפילו בגבולין. **(ט: ג)** הראשון - מלמד שאינו דוחה (שבת) אלא יום טוב הראשון בלבד.

[משנה סוכה פ"ד,מ"ב] [*] לולב שבעה (במקדש ובמדינה ובשאר א"י) כיצד יום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת לולב שבעה (רע"ב: במדינה זה ירושלים) ו(אם יום ראשון חל ב) שאר כל הימים ששה:

מדרשת **[בבלי סוכה מג,א]** ו-**[פירוש המשנה לרמב"ם סוכה פ"ד,מ"ב]** (ט: מן הכתוב) הלולב נטילתו חובה מן התורה **(י' אמר נגמ)**

ביום הראשון בכל העולם, ונטילתו כל שבעה חובה במקדש בלבד, לפי שזהו כונת הכתוב (י' אמר נגמ) ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים, (ט: ומקבלה) ואמר ה' (י' אמר נגמ) ולקחתם לכם ביום הראשון, ובא בקבלה הראשון ואפילו בגבולין.

(ד) ביום ולא בלילה (ה) כר' אליעזר (או אלעזר) דמכשירי לולב דוחין את השבת (שמותר לתלוש ארבעה מיני לולב ביום טוב ראשון שחל בשבת) דלילות ממועטים מן שבעת ימים ואיתר לדיד' ביום (ומלת ביום יתירה) שיהיה באותו יום ולא ידחה אף שהוא שבת.

(ו) ראה להלן דרשה ששית ע"פ **[בבלי תענית ג,א]** ערבה למזבח בנוסף על ערבה לארבעה מינים. הפסוק מונה: פרי עץ הדר, כפת תמרים, ענף עץ עבת, ערבי נחל. לכן החמישית היא הערבה למזבח. וע"פ **[בבלי מועד קטן בב,ג,א]** אפשר שיש גם ענין של שיעור הערבה למזבח במספר ובאורך.

(ז) **[משנה סוכה פ"ג,מ"ג]** [*] יום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת כל העם מוליכין את לולביהן לבית הכנסת למחרת משכימין ובאין כל אחד ואחד מכיר את שלו ונטילו מפני שאמרו חכמים אין אדם יוצא ידי חובתו ביום טוב הראשון של חג בלולבו של חברו ושאר ימות החג אדם יוצא ידי חובתו בלולבו של חברו: **(י' אמר נגמ)** ולקחתם לכם ע"פ המלבי"ם כל אחד ואחד ואחד לקיחה חד-פעמית בלולב שהוא רכושו **ביום הראשון בלבד.**

(ח) **[משנה סוכה פ"ג,מ"ד]** [*] רבי יוסי אומר יום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת ושכה והוציא את הלולב לרשות הרבים פטור מפני שהוציאו ברשות:

ב"ה טוב טעם דיעת למדני (טטול"י) כי מצוותי האמנות – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דראג – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפקא = טרוא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול; יתור לרבות, מכל מקום; דראג תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מרק – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקא-קטן – 2: זקא-גדול; 3: רביע – 4: מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישייה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמד פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

1.5 דברים וזאת הברכה לג,א – שבת חול המועד (התשע"ז – התשע"ח)

דברים ראה טז,ג: תנן הספדת תעשה להך שבועת ימים באספיה מנרנה ומיקבך:

ל- [משנה סוכה פ"א,מ"א] חלוקות ושונות [*] סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה רבי יהודה מכשיר ושאניה גבוהה עשרה טפחים ושאין לה שלשה דפנות ושחמחה מרובה מצילתה פסולה.

העיון שלנו עוסק (א) בחלק הבא של המשנה [בבלי סוכה ט,א] **משנה סוכה פ"א,מ"א** ... סוכה ישנה, בית שמאי פוסלין ובית הלל מכשירין. ואיזו היא סוכה ישנה? כל שעשאה קודם לחג שלשים יום. אבל אם עשאה לשם חג, אפילו מתחילת השנה – כשרה.

ועוסק (ב) במשנה ב [בבלי סוכה ט,ב] **משנה פ"א,מ"ב**. העושה סוכתו תחת האילן – כאילו עשאה בתוך הבית. סוכה על גבי סוכה – העליונה כשרה והתחתונה פסולה. רבי יהודה אומר: אם אין דיוורין בעליונה – התחתונה כשרה.

מהעיון עולה שהמשנות הבאות קשורות לתבניות הטעמים של (דב' ראה טז,ג) **באספיה מנרנה ומיקבך**

גמרא. אמר רבא: לא שנו אלא באילן שצלתו מרובה מחמתו, אבל חמתו מרובה מצלתו – כשרה. ממאי – מדקתני כאילו עשאה בתוך הבית למה לי למיתני כאילו עשאה בתוך הבית? ליתני פסולה! אלא הא קמשמע לן: דאילן דומיא דבית, מה בית – צלתו מרובה מחמתו, אף אילן – צלתו מרובה מחמתו. וכי חמתו מרובה מצלתו מאי הוי? – הא קא מצטרף סכך פסול – בהדי סכך כשר! – אמר רב פפא: בשחבטן. – אי בשחבטן, מאי למימרא? – מהו דתימא: ניגזור היכא דחבטן אטו היכא דלא חבטן, קא משמע לן דלא גזרינן. – הא נמי תנינא: הדלה עליה את הגפן ואת הדלעת ואת הקיסוס, וסיכך על גבן – פסולה. ואם היה סיכוך הרבה מהן, או שקצצן – כשרה. היכי דמי? אי לימא בשלא חבטן – הא קא מצטרף סכך פסול עם סכך כשר, אלא לאו – כשחבטן, ושמע מינה דלא גזרינן! מהו דתימא: הני מילי – בדיעבד, אבל לכתחילה לא, קא משמע לן.

רמב"ם שופר וסוכה ולולב פ"ה,ה"ב] העושה סוכתו תחת האילן כאילו עשאה בתוך הבית, הדלה עליה עלי האילנות וברדיהו ע וסיכך על גבן ואחר כך קצצן, אם היה הסיכוך הרבה מהן כשרה, ואם לא היה הסיכוך שהיה כשר מתחתו הרבה מהן צריך לנענע פ אותן אחר קציצתן כדי שתהיה עשויה לשם סוכה.

רש"י בבלי סוכה ט,ב גמרא. למה לי למתני (למה לשון המשנה הוא) כאילו עשאה בתוך הבית – מההוא קרא דנפקא לן (מאותו כתוב שלמדנו) תוך הבית נפקא לן תחת האילן, ולמה לי למיתלי האי בהאיך (למה תולה הלימודים זה בזה)?

הא קא מצטרף סכך פסול – מחובר סכך פסול הוא, דכתיב **(דב' ראה טז,ג) באספיה מנרנה ומיקבך** – ממה שאתה מאספ מגרנך עשה סוכתך, בפסולת גורן – כגון קשין, ובפסולת יקב – כגון אשכולות ריקניות וזמורות, אלמא, תלוש בעינין, ומהני צל האילן לצל הסכך להשלים צלתה של סוכה.

בשחבטן – השפיל ענפיו למטה, מעורבין עם סכך כשר, ואין נראין בעין, וסכך כשר רבה עליו ומבטלה, דמדאורייתא כל מילי בטל ברובה. כדתנן במתניתין (לקמן בבלי סוכה יא,א): אם היה סיכוך מרובה מהן – כשרה.

(דב' ראה טז,ג) באספיה – קדמא זקא-קטן במלה אחת, כעין מוקדם והוא מאוחר בענין. כנאמר ב-**[בבלי סוכה ט,א משנה סוכה פ"א,מ"א]** כל שעשאה קודם לחג שלשים יום. ... אם עשאה לשם חג, (1) אפילו מתחילת השנה (עשאה לשם חג) – כשרה.

ועוד ע"פ **[משנה סוכה פ"א,מ"ד,מ"ה]** במוקדם סיכך בסכך פסול או שהניח על הדפנות ללא כוונת סיכוך ואח"כ תיקן, הסכך הוכשר. **(דב' ראה טז,ג) מנרנה** – טפקא, ללא מרכא לפניו, כעין שנוי ורבי. הכתוב מלמד כיצד אפשר להשתמש בפסולת הגורן ופסולת היקב (היינו בצומח גזום או מחובר). נלמד מהמשנות הבאות ומפ' **[רש"י בבלי סוכה ט,ב]**: אם רוב הסכך כשר, ומיעוט המחובר לארץ מעורב בו ולא ניכר, המיעוט בטל בו. ואם יקצצו אחרי שסיכך, השנוי יכשירו.

[משנה סוכה פ"א,מ"ד] [*] הדלה עליה את הגפן ואת הדלעת ואת הקיסוס וסיכך על גבה פסולה ואם היה סיכוך הרבה מהן או שקצצן כשרה זה הכלל כל שהוא מקבל טומאה ואין גידולו מן הארץ אין מסככין בו וכל דבר שאינו מקבל טומאה וגידולו מן הארץ מסככין בו: **[משנה סוכה פ"א,מ"ה]** [*] חבילי קש וחבילי עצים וחבילי זרדין אין מסככין בהן וכולן שהתירן כשרות וכולן כשרות לדפנות: **ומיקבך** – סלוק, מגביל הסיכוך שיהיה כך: זה הכלל כל שהוא מקבל טומאה ואין גידולו מן הארץ אין מסככין בו. והגדל מן הארץ ומקבל טומאה (פירות משנפלו עליהם מים) אין מסככין בו.

דברים ראה טז,טו: שבועת ימים תחג לה' אלהיך בפנקים אשר-יבחר ה'

כי יבקרך ה' אלהיך בכל תבואתך ובכל מעשה ידך והיית אף שמים:

טט – שבועת ימים – מונח רביע – לפחות ארבע וכאן שבעה

[אור שמח הלכות חגיגה פרק ב] ... דר"י הגלילי במכילתא (בא פ"ז) דריש קרא ד-**(דב' ראה טז,טו) שבועת ימים תחג על פסח, ושם**

כתיב **והיית אף שמים**, א"כ כתיב שמחה בחג פסח,

[רש"י] **(דב' ראה טז,טו) והיית אף שמים** – לפי פשוטו אין זה לשון צווי אלא לשון הבטחה. ולפי תלמודו למדו מכאן **(ראה פסחים**

עא,א): לרבות לילי יום טוב האחרון לשמחה.

טט – ליל יום טוב אחרון של פסח הוא שביעי של פסח. לסוכות אין יום טוב אחרון, ולפי שרש"י כתב בלשון רבים לילי יום טוב האחרון לשמחה, כנראה מכוון לשמיני עצרת. ובפסוק **(טז,טז)** דרשנו צירוף בין **(טז,טז)** ו-**(טז,טז)** ללמד על רבוי שמחה בכל הרגלים.

והיית – טפקא, **אף שמים** – מרכא סלוק.

אף שמים – מרכא סלוק, הלימוד כי מלת **אף** ממעטת לכאורה מורה על מיעוט אחד אבל טעם מרכא של מלת מרבה, וע"י צירוף עם טעם סלוק של מלת **שמים** בתפקיד הגבלה, יוצר ביחד רבוי הגבלות. **אף** – א' מגביל מהסתפקות בעופות ומנחות לשמחה ההג

ב' מגביל מזביחת קרבנות שלמים מעט ביום שמיני עצרת ומסתפקים משלמים שהוקרבו ביום שביעי (הושענא רבא) הכלל הוא אין שמחה אלא בבשר, היינו שלמי שמחה, אבל בשמיני עצרת מסתפקים משלמים של שביעי של סוכות ושמהים על כל הטוב אשר ברח ה'.

אף שמים – המלים מרבות שמחה על ברכת ה' שנאספה לבית.

והיית – טפקא, לרבות, המלה אומרת הווייה נמשכת מהעבר אל העתיד, והטפקא פותחת טפה להתאפיין מהמרכא סלוק ולומר הוויית שמחה בבטחון בה' בלבד לא רק בסיום עם תוצאות הצלחה אלא גם לכתחילה

כי יבקרך ה' אלהיך – מונח גרשיים מונח רביע, כעין פעמיים יצא מן הכלל ללמד על עצמו או על הכלל כולו.

טט – בכל פעילות חקלאית ואחרת יש הצלחה ויש תקלות. כאן יצא מן הכלל **אחד** שאין תקלות רק הצלחות.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טוולד"ל) כי במצוותי האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונה** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** – מאריך; **רבו**; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק; **ממעט**, **לא ממש**; **טפחא** – טרוא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – כ"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק 1** – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונה רביע** – לפחות 4; ...; **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרשיה** – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תריסא** – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = **שכחה**; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = **שכחה**; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

יצא מן הכלל **שנ** (**ספרי ר'**) **כי יבְרַכְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ יְכוּל בּו בְּמִין**, תלמוד לומר **בְּכָל תְּבוּאֹתָיָהּ וּבְכָל מַעֲשֵׂה יְדֵיךָ**. **[התורה והמצוה]** הברכה הבאה בעקב המצוה תהיה לרוב במין של המצוה ... וז"ש **ספרי כי יברכך וגו'** יכול בו במין היינו בצאן ובקר, שזה מדה נגד מדה לכן פירש **בְּכָל תְּבוּאֹתָיָהּ וּבְכָל מַעֲשֵׂה יְדֵיךָ**.

ויקרא אמר כג,מב: בַּסֶּפֶת תִּשְׁבְּו שִׁבְעַת יָמִים כָּל-הָאֲזָרָח בְּיִשְׂרָאֵל יִשְׁבּוּ בַּסֶּפֶת **[ירושלמי סוכה פ"א,ה"ג (וילנא ד,ב)]** מפרשי הירושלמי לומדים פסול סוכה תחתונה בנושא סוכה שתחת סוכה מהמלים **"(אמר כג,מב) בַּסֶּפֶת תִּשְׁבּוּ**. אבל לפי תבניות טעמים מתאים ללמוד ההגבלה לסוכה עליונה בלבד מטעם סלוק של מלת **"(אמר כג,מב) בַּסֶּפֶת** בתפקיד הגבלה, שמלה זאת היא בלשון רבים לתאר סוכה תחת סוכה וטעם סלוק מגביל שרק סוכה אחת והיא העליונה כשרה. אבל לשון רבים עשוי ללמד על צירוף שני הסככים ביחד ופירש ה-רידב"ז בתנאי שהמרחק ביניהם מוגבל לעד 10 טפח, עד 4 טפח, עד 1 טפח תלוי בפתרון מחלוקת האמוראים. **"(אמר כג,מב) יִשְׁבּוּ** – טפחא (א) כרבויו ושנוי הנדרש כעין תדורו שלכך אשתו מתרבה לסוכה בלי חיוב משל עצמה אלא מחיוב אישה, (ב) כפותחת טפח להתאפיין מהכתוב אחריה **בַּסֶּפֶת** עם ההגבלה שלה לסוכה עליונה בלבד במצב של סוכה תחת סוכה.

[ירושלמי סוכה פ"ב,ה"ז (וילנא י,ב)] **[משנה סוכה פ"ב,מ"ו או מ"ז] מתני'** ר' אליעזר אומר ארבע עשרה סעודות חייב אדם לזכור בסוכה אחת ביום ואחת בלילה וחכמים אומרים אין לדבר קיצבה חוץ מלילי יום טוב הראשון בלבד ועוד אמר רבי אליעזר מי שלא אכל בלילי י"ט הראשון משלים בלילי יום טוב האחרון חכמים אומרים אין לדבר תשלומין וע"ז נאמר **(קהלת א, טו) מַעֲנַת לֹא-יִוָּקַל לְתַקֵּן וְתִסְרֹן לֹא-יִיָּקַל לְהַמְנוֹת: גמ'** מה טעמא דר' ליעזר נאמר כאן **"(אמר כג,מב) תִּשְׁבְּו שִׁבְעַת יָמִים**. ונאמר להלן **"(צו ח,לה) וּפְתַח אֱהָל מוֹעֵד תִּשְׁבּוּ יוֹמָם וְלַיְלָה שִׁבְעַת יָמִים**. מה ישיבה שנא' להלן **"(צו ח,לה) עֲשֵׂה בָּהּ אֶת הַלִּילוֹת כִּימִים אֶף יְשִׁיבָה שְׁנֵאמַר כֵּן** **"(אמר כג,מב) נַעֲשֶׂה בָּהּ אֶת הַלִּילוֹת כִּימִים**. ר' יוחנן בשם ר' ישמעאל (שם כג ו' ד) נאמר **"(אמר כג,ג) ט"ו** בפסח ונאמר **"(אמר כג,ד) ט"ו** בחג. מה ט"ו שנאמר בפסח לילה הראשון חובה ושאר כל הימים רשות אף ט"ו שנא' בחג לילה הראשון חובה ושאר כל הימים רשות. **[דף יא עמוד א]** חברייא בעיי אומריהם מה להלן עד שיכנסו למצה בתאווה. וכא עד שיכנסו לסוכה בתאווה. רבי זעירה בעי אי מה להלן עד שיאכל כזית מצה. וכא עד שיאכל כזית דגן בסוכה רבי הושעיה אמר **כל שבעה חובה**. ר' ברכיה אמר **פליגינן**. רב אבונא אמר לא פליגינן. מה דאמר ר' יוחנן **בשנתן דעתו**. מה דאמר רבי הושעיה **בשלא נתן דעתו**. תני בשם ר' ליעזר מי שלא עשה סוכתו בערב הרגל אל יעשנה ברגל. והתני בר קפרא נפלה סוכתו ברגל יקימנה ברגל. ר' אחא בשם רבי חנינא קנס קנסו רבי ליעזר שלא עשה סוכתו מערב הרגל. מחלפה שיטתיה דר' ליעזר תמן הוא אמר י"ד סעודות חייב אדם לזכור בסוכה וכא אמר הכין. א"ר אחא למצוה הושווה:

ויקרא צו ח,לה: וּפְתַח אֱהָל מוֹעֵד תִּשְׁבּוּ יוֹמָם וְלַיְלָה שִׁבְעַת יָמִים וְשָׂמַרְתֶּם אֶת-מִשְׁמַרְתָּהּ ה' וְלֹא תִמְוֹתוּ כִּי-רַב צְנִינְתִּי:
ויקרא אמר כג,ו: וּבְחַמְשֵׁה עֶשְׂרֵי יוֹם לְתַדְּשׁ הַזֶּה תִּגְ הַמִּצּוֹת לָהּ שִׁבְעַת יָמִים מִצּוֹת הָאֲכָלוּ:
ויקרא אמר כג,לד: דַּבַּר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לְאֶמְרָה בְּחַמְשֵׁה עֶשְׂרֵי יוֹם לְתַדְּשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה תִּגְ הַסִּפּוֹת שִׁבְעַת יָמִים לָהּ:
ויקרא אמר כג,מב: בַּסֶּפֶת תִּשְׁבְּו שִׁבְעַת יָמִים כָּל-הָאֲזָרָח בְּיִשְׂרָאֵל יִשְׁבּוּ בַּסֶּפֶת:

ר' יוחנן בחג לילה הראשון חובה ושאר כל הימים רשות. ... הסבר רב אבונא **בשנתן דעתו** ר' הושעיה **כל שבעה חובה**. ... הסבר רב אבונא **בשלא נתן דעתו** **[פני משה מסכת סוכה פרק ב]** רב אבונא אמר לא פליגינן. אלא מה דאמר ר' יוחנן דאין חובה אלא בלילי הראשון בשנתן דעתו וכוונתו בשעת אכילה בלילה הראשון לצאת י"ח באכילה זו ובכ"ה ג שאר כל הימים רשות ומה דאמר ר' הושעיה כל ז' חובה היינו בשלא נתן דעתו לצאת י"ח אכילת לילה הראשון והלכך חובה עליו בשאר כל הימים ליתן דעתו לצאת י"ח במצוה זו וכל ז' חובה דקאמר כלומר דלפעמים חובה עליו דאף ביום אחד מכל שבעה ולא דוקא שחובה עליו כל שבעה רצופים אלא כדאמרן:

נתבונן בתבניות הטעמים של **"(אמר כג,לד) תִּגְ הַסִּפּוֹת שִׁבְעַת יָמִים** – דרגא תביר מרכא טפחא.
שִׁבְעַת יָמִים – מרכא טפחא, בתפקיד יתור לרבות חיוב לכתחילה לאכילה עם כוונה של הזית הראשון בסוכה. שתי תבניות שמייצגות שתי תכונות (אפיונים) לפנינו.
(א) **"(אמר כג,לד) תִּגְ הַסִּפּוֹת שִׁבְעַת יָמִים** – דרגא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חל אותו ענין או אותה הלכה.
(ב) **"(אמר כג,לד) הַסִּפּוֹת שִׁבְעַת יָמִים** – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל חלק מהם לא חל הענין או ההלכה. בעזרת הרב א"מ פרל הי"ו.
"(אמר כג,לד) הַסִּפּוֹת שִׁבְעַת יָמִים – מרכא טפחא, יתור לרבות חיוב לכתחילה לאכילה עם כוונה של הזית הראשון בסוכה. תביר מחלק וממעט כל הימים וגם בט"ו ממעט חובת היום, מותר רק חובת אכילה עם כוונה (נתן דעתו) בסוכה בליל ט"ו תשרי.
"(אמר כג,לד) תִּגְ הַסִּפּוֹת שִׁבְעַת יָמִים – אם לא כוון (נתן דעתו) באכילת כזית הראשון בליל ט"ו תשרי, יכול לצאת בכל אחת משלוש עשרה הסעודות של סוכות בין ביום ובין בלילה.

דברים זאת הברכה לכה, ויהי בישרון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל:
דברים זאת הברכה לג,ו: יהי ראובן ואל-ימת ויהי מתי מספר:
[בבלי בבא בתרא קטו, ב] הא כיצד? נחלה ממשמת והולכת עד ראובן. ולימא: עד יעקב! אמר אביי: גמירי, דלא כלה שבטא. [רשב"ם ב"ב קטו, ב] אמר אביי - אם כן נמצא שבט אחד כלה מישראל וגמירי דלא כלה שבטא וראיה לדבר במלאכי (ג) כי אני ה' לא שנית ואתם בני יעקב לא כליהם בפר"ח ראובן דנקט לאו דוקא אלא מפני שהוא שבט ראשון נקטו.
[הרב מיכל זילבר]: וגמירי יש לנו קבלה שאין שבט כלה מישראל. וכן פסק הרמב"ם בהלכות תמורה ובהלכות נשים.
פירש הרמב"ם? פ' [רש"י] [דב' ח"ב לג, ג] 'יהי ראובן ואל-ימת בחומש(?) 'יהי בעולם הזה ואל-ימת לעולם הבא. על זה אמר רבנו חננאל ראובן הוא הראשון מכל השבטים והברית כרותה לכל השבטים כנאמר **"(וי בחקתי כו,מה) וְזָכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רַאשֵׁינִים אֲשֶׁר הִצַּאתִי אִתְּמָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם לְהַנּוֹת לָהֶם לְאֵלֹהִים אֲנִי ה': שלא כלה שבט ישראל **ראובן דנקט** לאו דוקא אלא מפני שהוא שבט ראשון נקטו. בכרכת משה לשבטי יה ראובן מבורך ראשון וממנו מורחב לכל השבטים. **[דב' ח"ב לג, ג] 'יהי ראובן ואל-ימת ויהי מתי מספר: ס**
[דב' ח"ב לג, ג] 'יהי ראובן – מרכא טפחא, בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, בהקשר לנאמר ב-**[ב"ב קטו, ב]** דלא כלה שבטא (מישראל) רוצה לומר כשם שלא כלה שבט ראובן שברכו משה רבנו **[דב' ח"ב לג, ג] 'יהי ראובן** באה תבנית הטעמים מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב ומלמדת שברכת החיים – התקיימות השבט חלה על כל שבטי יה.
[דב' ח"ב לג, ג] ... יחד שבטי ישראל: וסמך ליה **[דב' ח"ב לג, ג] 'יהי ראובן** – (סלוק) מרכא טפחא, בתפקיד מידת לימוד סמוכים. ואפשר ללמוד מפ' **[רש"י] [דב' ח"ב לג, ג] ... דבר אחר בהתאסף בהתאסף יחד באגודה אחת ... היינו כל בני יעקב מחיים זה את זה ולכן 'יהי ראובן .****

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטולד) כי במצוותך האמנותי – החלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא – מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרשא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול; יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, העלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי'ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע"פ.

1.6 דברים וזאת הברכה לגא – שבת חול המועד (התשע"ה – התשע"ט)

דברים וזה"ב לגא: וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בִּרְךְּ מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְפָנָי מוֹתָו:

(דב' וזה"ב לגא) וְזֹאת הַבְּרָכָה – מונח רביע, בתפקיד לפחות ארבע

[ספרי דברים פרשת וזאת הברכה פיסקא שמב] (דב' וזה"ב לגא) וְזֹאת הַבְּרָכָה, הרי זו מוסיף על ברכה ראשונה שברכס יעקב אביהם

(בר' ויחי מט,כח) וְזֹאת אֲשֶׁר־דָּבָר לָהֶם אֲבִיהֶם וַיְבָרֶךְ אוֹתָם נמצינו למידיים שממקום שסיים יעקב אבינו לברך את ישראל משם התחיל

משה לברכס שנאמר דב' וזה"ב לגא, וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בִּרְךְּ: (דב' וזה"ב לגא) וְזֹאת הַבְּרָכָה הרי זה מוסיף על ברכה ראשונה ואיזו

היא (טט: ראה הסבר נוסף להלן) (תה' צ,א) תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה אִיש־הָאֱלֹהִים ועדין הדבר תלוי אין אנו יודעים אם תפילה קודמת לברכה אם ברכה קודמת לתפילה כשהוא אומר וזאת הברכה הוי תפילה קודמת לברכה, ואין ברכה קודמת לתפילה.

(טט: ראה הסבר נוסף על לעיל) הרי זה מוסיף על ברכה ראשונה ואיזו היא (טט: היא הכתובה ב- (וי' שמ' ט,כג) וַיִּצְאֹ וַיְבָרֶכְנוּ אֶת־הָעָם . ועל

כך פ' (רש"י) שמשה ואהרן ברכו (תה' צ,א) וַיְהִי וַיָּנֶם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עֲלֵינוּ שכתוב זה הוא בסיום הפרק הנפתח ב- (תה' צ,א) תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה

אִיש־הָאֱלֹהִים הוי תפילה קודמת לברכה

[מדרש תנאים] (דב' וזה"ב לגא) הַבְּרָכָה אל תקרא הברכה הלא הבריכה מה בריכה מטהרת טמאים כך משה מקרב רחוקים להלן בתיא וכאן (דב' וזה"ב לגא) יְהִי רַאוּבֵן וְאַל־יָמָת .

(דב' וזה"ב לגא) וְזֹאת הַבְּרָכָה – מונח רביע, בתפקיד לפחות ארבעה דברים מרומזים כאן. (א) ברכת יעקב, (ב) (ג) לפחות שתי

ברכות, שמשה ברך את ישראל כנדרש ב- [ספרי וזה"ה שמב]. (ד) [מדרש תנאים] ברכה – בריכה; (ה) [מדרש תנאים] אִישׁ

הָאֱלֹהִים מלמד שהיה מברך (ע"פ [שפת"ח] (דב' א,יא) ללא תנאי) והקב"ה מקיים וזה מורחב בהסבר להלן של [בעלי התוס'] [בעה"ט]

(דב' וזה"ב לגא) הַבְּרָכָה – רביע, בתפקיד רובין

[מגן אברהם – ב, הרב טברסקי אברהם, ע' תשעז (אוצר החכמה)] (דב' וזה"ב לגא) וְזֹאת הַבְּרָכָה וגו' הנה על תיבת הַבְּרָכָה הטעם

הוא רביע ואיתא בזהר הקדוש (ח"א כד.) רביע סליק לעילא, היינו שמשה רבנו ע"ה ברך את בני ישראל בברכה זו שיתעלו למעלה עד

רום המעלות העליונות, שיזכו לבחינת רביע שמרמז לבחינת^(ט) (והה"ק ח"א רנה) אימא דרביעת על בנין, שתהיה אימא עילאה רביעת

עליהם תמיד להגן בעדם ולהסתירם מכל הרעות שבעולם, ועל זה מרמז מצות סוכה וגו' כי "סכך" בגי' 'מאה' אותיות 'האם' בחינת אמא

עילאה בחינת בינה שהיא תשובה שעל ידה זוכים לבחינת אימא דרביעת (=רובצת) על בנין

(דב' וזה"ב לגא) אֲשֶׁר – קדמא, בתפקיד תפילה מקדימה לברכה

(דב' וזה"ב לגא) אֲשֶׁר – קדמא, בתפקיד מוקדם, מהווה דוגמא שממנה למדו הבאים אחריו,

[ספרי דברים פרשת וזאת הברכה פיסקא שמב] (דב' וזה"ב לגא) וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בִּרְךְּ מֹשֶׁה, לפי שאמר משה לישראל דברים

קשים תחילה (דב' הא' לב,כז) מִן רֵעִב וְיִתְמֵי רִשָּׁף וְקֹטֵב מְרִירֵי וְשׁוֹר־בְּהֵמַת אֲשֶׁל־חַמֵּם עַם־חַמַּת זֹחֲלֵי עָפָר: (דב' הא' לב,כח) מחוץ תְּשַׁלְּחֶנְךָ רַב

וּמַחְדָּרִים אִמָּה (דב' עקב טח) וּבְחֶרֶב הַקְּצִפְתָּם אֶת־הָ' (דב' עקב טז) מְקָרִים הֵייתָם חָזַר וְאָמַר לָהֶם דברי ניהומים (דב' וזה"ב לגא) וְזֹאת

הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בִּרְךְּ מֹשֶׁה, וּמִמֶּנּוּ לָמַדוּ כָל הַנְּבִיאִים שהיו אומרים לישראל דברים קשים תחילה וחוזרים ואומרים להם דברי

ניהומים.

בִּרְךְּ מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים – מרכא תביר מרכא טפחא, שני לימודים

לימוד (א) בִּרְךְּ מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים – מרכא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא ובעלי הלכות או ענינים שונים

בקשר לנושא, אפשר שזה במשמעות דומה לנאמר בברכת יעקב (בר' ויחי מט,כח) וְזֹאת אֲשֶׁר־דָּבָר לָהֶם אֲבִיהֶם וַיְבָרֶךְ אוֹתָם אִישׁ אֲשֶׁר

בִּבְרָכְתּוֹ בִּרְךְּ אֹתָם: ברכת כל שבת מיוחדת אליו ושונה מברכת השבטים האחרים. הסביר [קדושת לוי בראשית פרשת ויחי] ועל פי זה

יבוא הפסוק (בר' ויחי מט,כח) וְזֹאת אֲשֶׁר־דָּבָר לָהֶם אֲבִיהֶם. כי יש אדם שמקבל שפע לפי כח קבלתו ולפי בחינתו, ובאמת אין שיה קבלת

אדם זה לקבלת אדם אחר, כי קבלת כל אדם לפי הכנתו קבלתו, אך לפעמים נתון הקדוש ברוך הוא אף שלא לפי הכנתו, רק לפי רצונו

של הקדוש ברוך הוא, שהוא למעלה מכח קבלת אדם. והנה כל זה הוא בתחלה, אין האדם יכול לקבל רק לפי כח מעשיו, בפרט אם

עבודתו הוא מבחינות הא' הנ"ל (טט ע"פ הקד"ל: שהוא מקבל ההשפעה מה' דרך העולמות העליונים), אך אם עובד בבחינה הב' הנ"ל (טט ע"פ

הקד"ל: שהוא מתעלה ומשפיע להבורא ולכל פמליא של מעלה), עובד הבורא רק לעשות ולמלאות רצון הבורא, אז יכול לקבל אף לפי רצון

עליון. וזהו כוונת הפסוק (בר' ויחי מט,כח) וְזֹאת, כי בתחלה כשהוא עובד הבורא בבחינה הא', שהוא בחינות עלמא דנוקבא, שרוצים

להיות מקבלים (ע"י וזה"ק ח"ב לז, ב), אז אִישׁ אֲשֶׁר בִּבְרָכְתּוֹ בִּרְךְּ אֹתָם: כל אחד לפי מדריגתו וכח קבלתו, לזה כח של זאב ולזה כח

הארי. ואחר כך כשיעלה על מדריגה הב', שיהיו הם המשפיעים, בחינות עלמא דדכורא, ברך אותם בכללות, שאז יכולים לקבל השפע

אף שאינה לפי בחינה שלו, רק לפי רצון הבורא וכו'.

לימוד (ב) מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא, שעל חלקם לא חלה הלכה או ענין (ב) בקשר

לנושא משה רבנו ריבה ברכות (ראה בעה"ט להלן) אבל בענוונותו (תביר בתפקיד מיעוט) יחס הכל לברכה ה' כפי' [דעת זקנים מבעלי

התוספות] (דב' וזה"ב לגא) פ"י ה"י יוסף קרא שלפ"כ כתב אִישׁ הָאֱלֹהִים לומר' שעל פיו של הקדוש ברוך הוא ברכין:

[בעל הטורים] (דב' וזה"ב לגא) מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים. ר"ת מאה וס"ת השם וס"ת משה. וזהו (דב' א,יא) ה' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵכֶם יִסְפוּ עֲלֵיכֶם פָּסָם

אֶלְךָ פְּעָמִים (דב' א,יא) שאמר תנו לו מאה ברכות בכל יום [מנחות מג,ב], ובכל ברכה וברכה (ערך של) יו"ד זהובים [חולין פז,א] הרי

אלף. לכך אמר (דב' א,יא) יִסְפוּ הַשֵּׁם עֲלֵיכֶם פָּסָם אֶלְךָ פְּעָמִים משלי (ע"פ [שפת"ח] (דב' א,יא) ללא תנאי). וַיְבָרֶךְ אֶתְכֶם משלו [דב"ר א יג]

(ע"פ [שפת"ח] (דב' א,יא) על תנאי שתקיימו התורה והמצווה).

למדנו ב- (דב' וילך לא,א) וַיִּבְרַךְ מֹשֶׁה וַיְבָרֶךְ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל: כי טעמי וַיְבָרֶךְ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה תביר מרכא טפחא רמזו

לרבויו לימוד בתורה שחלקו אינו קשור להלכה למעשה. אפשר שעל יסוד זה נאמר שברכס בשפע ברכות שחלקם בעולמות רוחניים

ולעתיד לבוא (מלבי"ם: תורה אור) וחלקם בעולם המעשה כפי שמתבטא בברכותיו.

[ספרי דב' וזאת הברכה פיסקא שמב] [מסכתות קטנות מסכת אבות דרבי נתן נוסחא ב פרק לז]

עשרה נקראו אִישׁ הָאֱלֹהִים משה. אלקנה. שמואל. דוד. עדו. שמעיהו. אליהו. אלישע. מיכיהו. (עמוס) [אמוץ]:

אִישׁ הָאֱלֹהִים – מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, כאן נביאים שהתרכו על משה

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור) ל"י כי במצוותי האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, תהש"א – תהשפ"ד; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול; יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מרף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

(דב' וזה"ב לג,א) אַתְּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי מוֹתוֹ
[מדרש תנאים] (דב' וזה"ב לג,א) אַתְּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַכֹּל בְּזִכּוֹת יַעֲקֹב שֶׁנִּי (בר' ויחי מט ב) הַקְּבָצוּ וְשִׁמְעוּ בְּנֵי יַעֲקֹב וְשִׁמְעוּ אֶל-יִשְׂרָאֵל אֲבִיכֶם:
מדרש תנחומא (ורשא) וזה"ב סימן ב] מהו (דב' וזה"ב לג,א) אַתְּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׁזְכוֹתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל גֵּרְמָה לּוֹ.

(דב' וזה"ב לג,א) אַתְּ בְּנֵי – מקף כמברר מקור גדולת משה בין זכות עצמו ובין זכות עם ישראל שיצא מיעקב. **יִשְׂרָאֵל** – אתנה כמגביל וזהו שהמדרשים מדגישים את זכות עם ישראל (הכלל החביב לה) שמכוחה פעל משה (היחיד הרועה הנאמן לעם ישראל לפני ה').

[מדרש תנחומא (ורשא) פר' וזה"ב סימן ג] ... ומהו (דב' וזה"ב לג,א) לִפְנֵי מוֹתוֹ לפני מלאך המות שבשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא עלה ומות היה מלאך המות סבור בדעתו ואומר כבר נתן לי הקדוש ברוך הוא רשות על נפשו של משה בא ועמד למעלה הימנו אמר לו משה כבר הבטיחני הקדוש ברוך הוא שלא ימסרני בידך, (המשך דומה לד"ר להלן)

[דברים רבה (וילנא) פר' וזה"ב יא,ה] מהו (דב' וזה"ב לג,א) לִפְנֵי מוֹתוֹ רבנן אמרי מה עשה משה נטל את מלאך המות והשליכו לפניו והיה מברך השבטים כל אחד ואחד לפי ברכתו, א"ר מאיר הלך מלאך המות אצל משה וא"ל הקדוש ברוך הוא שלחני אצלך שאתה מסתלק ביום הזה א"ל משה לך מכאן שאני מבקש לקלס להקב"ה מנין שכתוב (תה' קיח,יז) **לֹא אָמַרְתָּ כִּי-אֶתְּחַיֶּה וְאֶסְפְּרָא מַעֲשֵׂי יְהוָה** א"ל משה מה אתה מתגאה יש לו מי שיקלסוהו השמים והארץ מקלסין אותו בכל שעה שנאמר (תה' טז,ב) **הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹדְךָ וְהַיָּם מְגִיד תְּהִלָּתְךָ**

וְדָוִד מְגִיד תְּהִלָּתְךָ: אמר ליה משה ואני משתק אותך ומקלס אותו שנאמר (דב' הא' לב,א) **הַאֲנִינִי הַשָּׁמַיִם נֹאדְבְּרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אֲמַרְיָהּ**: בא אצלו פעם שניה מה עשה משה הזכיר עליו שם המפורש וברח מנין שנאמר (דב' הא' לב,א) **כִּי יֵשֶׁם ה' אֶקְרָא וְכִי יִגְדַל לְאֵלֵינוּ**: כיון שבא אצלו פעם ג' אמר הואיל ומן השם הוא צריך אני לצדק עלי את הדין מנין שנאמר (דב' הא' לב,א) **הַצּוֹר תִּמְיָם פִּעְלֵוֹ כִּי כְלִ-דְרָכָיו מְשַׁפֵּט אֵל**

אֲמוֹנָה וְאֵין עֹלָל צְדִיק וְיִשָּׁר הוּא: א"ר יצחק היתה נפשו של משה מתקשה לצאת והיה משה מסית עם נפשו ואמר נפשי תאמר שביקש מלה"מ לשלוט עליך אמרה לו לא יעשה הקדוש ברוך הוא כן (תה' קטז,ח) **כִּי חִלְצֶתָ נַפְשִׁי מִמָּוֶת וְתֹאמַר שְׂרָאית אוֹתָן בּוֹכִין וּבְכִית עִמָּהֶן** אמרה לו **אֲתֵינִי מִדְּמָעָה** אמר לה ותאמר שבקשו לדחות אותך לגיהנם א"ל **אֲתֵרְגְּלִי מִדָּחִי**: א"ל ולהיכן את עתידה להלך א"ל (תה' קטז,ט) **אֲתֵהַלֵּךְ לִפְנֵי ה' בְּאַרְצוֹת הַתִּימִים**: כיון ששמע משה כך נתן לה רשות אמר לה (תה' קטז,ז) **שׁוּבִי בַּפְּשִׁי לְמִנוּחַי כִּי-יֵהָיֶה עִמָּל עֲלִיכִי**: א"ר אבין כיון שנסתלק התחתונים היו מקלסין אותו ואומרים (דב' וזה"ב לג,א) **תּוֹרָה צְהַלְגוּ מִשָּׁה מוֹרְשָׁה קְהֵלְתָּ יַעֲקֹב**: והעליונים מקלסין אותו ואומרים (דב' וזה"ב לג,א) **צְדָקָתְךָ ה' עֲשֵׂה וּמִשְׁפָּטֶיךָ עַם-יִשְׂרָאֵל**: והקדוש ברוך הוא מקלס אותו (דב' וזה"ב לד,י) **וְלֹא-יִקְסוּ נְבִיאֵי עוֹד**

כִּי-יִשְׂרָאֵל כְּמִשָּׁה אִשְׁרָל דְּעוֹ ה' פְּנִים אֶל-פְּנִים:
(דב' וזה"ב לג,א) לִפְנֵי – טפקא ללא מרכא לפני ע"פ **[מדרש תנחומא וזה"ב סי' ג]** בתפקיד שנוי מפשט הכתוב אל משמעות שיחת משה לפני מלאך המות ומעשיו ובתפקיד רבוי נסיונות מלאך המוות לקחת נשמת משה. ע"פ **[ד"ר וזה"ב יא,ה]**, בתפקיד רבוי ושנוי, שמלאך המוות בא אצל משה שלוש פעמים ובפעם השלישית חל אצל משה שנוי וקבל עליו לצדק את הדין.

(דב' וזה"ב לג,א) מוֹתוֹ – סלוק, כמגביל תפקיד מלאך המוות רק להתריע לפני משה שהגיעה שעתו אבל לא נתנה לו רשות לקחת נפש משה לגיהנם אלא שהקב"ה לקח נפשו (תה' קטז,ט) **אֲתֵהַלֵּךְ לִפְנֵי ה' בְּאַרְצוֹת הַתִּימִים**:
דברים וזאת הברכה לג,ב: ס לבנימן אָמַר יְדִיד הוּא יִשְׁכֵּן לְבָשָׁח עָלָיו חַפֵּץ עָלָיו כָּל-הַיּוֹם וּבֵין כַּתְּפוֹ שָׁכֵן
לְבִנְיָמָן אָמַר יְדִיד הוּא – פעמיים זקף בין שני קיסרים, כעין דבר החזור המרמז למשכן שלה, ושני בתי המקדש ובית המקדש לעתיד לבוא בנחלת בנימין.

דברים וזאת הברכה לג,ג – טז:
ס [יג] וְלְיוֹסֵף אָמַר מִבְּרַכְתְּךָ ה' אֶרְצוּ מִמֶּנֶד שְׁמַיִם מִטָּל וּמִתְהוֹם רִבְצַת תִּחַת:
[יד] וּמִמֶּנֶד תְּבוּנָת שְׁמֶשׁ וּמִמֶּנֶד גֶּרֶשׁ יְרֻחִים:
[טו] וּמִרֹאשׁ הַרְרֵי-קָדִם וּמִמֶּנֶד גְּבַעוֹת עוֹלָם:
[טז] וּמִמֶּנֶד אֶרֶץ וּמִלְאָה וּרְצוֹן שְׁכָנֵי סִנְה תְּבוּאוֹתֶיהָ לְרֹאשׁ יוֹסֵף וְלִקְדָּךְ נִיר אֶחָיו:

[ילקוט שמעוני תורה פרשת וזאת הברכה רמז תתקנח]
וליוסף אמר מבורכת ה' ארצו, מלמד שארצו של יוסף מתברכת מכל הארצות, ממגד שמים מטל שיהא טל מצוי לה בכל שעה, ומתהום רובצת מלמד שהיא מרובצת במעיינות וממגד תבוואות שמש מגיד שהיא פתוחה לחמה, וכך היא פתוחה ללבנה שנאמר **וּמִמֶּנֶד גֶּרֶשׁ יְרֻחִים**, ומראש הררי קדם מלמד שהררי יוסף קודמין להררי א"י, **וּמִמֶּנֶד גְּבַעַת עוֹלָם** מלמד שאבות ואמהות קרויין הרים וגבעות, שנאמר עד שיפוח היום ונסו הצללים אלך לי אל הר המור ואל גבעת וגו', **וּמִמֶּנֶד אֶרֶץ וּמִלְאָה** מלמד שארצו של יוסף מלאה ואינה חסירה כל ברכה, ר' שמעון בן יוחאי אומר מעמיד אדם ספינתו בחלקו של יוסף ואין צריך חוץ ממנה כלום:
[טז] וּמִמֶּנֶד – רביע, חמש פעמים מלת מגד ב-(לג,ג – טז) ארבע – ברכת מים, ברכת תבוואות שמש, ברכת תבוואות לבנה, ברכת האבות והאמהות. והפעם החמישית **אֶרֶץ וּמִלְאָה** – יתיב זקא-קטן, יתיב בתפקיד דווקא כך כנגד הארבע הראשונות **וּמִמֶּנֶד אֶרֶץ וּמִלְאָה** מלמד שארצו של יוסף מלאה ואינה חסירה כל ברכה,

[חילושי הריטב"א מסכת ראש השנה כא,א]
שלח ליה רב (חמא) [הונא] וכו'. כלומר שיהא אביב של תקופת החמה של ניסן בחידושה של ירח של ניסן כי האביב האמיתי הוא אביב של תקופה כי בשול התבואה אחר חשבון החמה כדכתיב **[יד] וּמִמֶּנֶד תְּבוּנָת שְׁמֶשׁ**, הלכך בעינן שתחול תקופת ניסן קודם שתמור חדושה של לבנה של ניסן, והא דאמר ליה כי משכא תקופת טבת עד שיתסר בניסן, פרש"י עד שיתסר ולא עד בכלל ... וכדאמרינן בסנהדרין (מ"א ב') עד אימת מברכין על חדושה של לבנה נהרדעא אמרי עד ט"ז כלומר ולא עד בכלל ומ"מ יום ט"ו חדשה היא, וכיון שכן נראה לפרש כדברי ר"ת ז"ל דעד שיתסר ועד בכלל קאמר שנופלת ב"ז והתחיל בו תקופת ניסן
[טז] וּמִמֶּנֶד – רביע, ג' 93 (מוצע לומר שזה רמז לימים) היינו כ-1.75 יום מעבר לתקופה ממוצעת (91.25 יום), ובימינו מספר מעוגל של התקופה הארוכה ביותר בשנה. אפשר כי החל מ- **[יד] וּמִמֶּנֶד תְּבוּנָת שְׁמֶשׁ** ועד כאן יש ארבע פעמים מלת מגד, כנגד ארבע תקופות בשנת חמה של 365.25 יום, ארבעה ימי תקופה בשנה, ואם רואים בטבת כי תקופת טבת תמשך מעבר ליום ט"ז ניסן יש לעבר השנה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטול"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא – מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול; יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה; (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושיבע"פ.

1.7 דברים וזאת הברכה לג,א – שבת חול המועד (התשע"ט – התש"פ)

דברים וזאת הברכה לג,ז: בכור שורו הדר לו וקרני ראם קרניו בהם עמים יגנח יחדו אפסי ארץ והם רבבות אפלים והם אלפי מנשה: ס

(דב' וזה"ב לג,ז) בכור שורו הדר לו וקרני ראם קרניו בהם עמים יגנח יחדו אפסי ארץ – רביע ... זקף-קטן, רביע, כעין שלוש

זקף בין שני קיסרים, עצמת הכיבוש של יהושע כמתואר ב-[ילקוט שמעוני תורה פרשת וזאת הברכה רמז תתקנט] וכי כמה עמים כבש יהושע והלא לא כבש יהושע אלא שלשים ואחד מלכים מלמד שכבש מלכים ושולטונות שהיי מסוף העולם ועד סופו, יחדו אפסי ארץ וכי כמה ארצות כבש יהושע והלא לא כבש אלא פרטו זה קטן, אלא כל מלכים ששיעבד היו מלכים ושולטונים, ר' יהודה אומר וכי שלשים ואחד מלך ששיעבד כולם היו בארץ ישראל, אלא כדרך שעובדים ברומי עכשיו שכל מלך ושלטון שלא קנה ברומי פלטריות וחוליות אומר לא עשיתי כלום, כך כל מלך ושלטון שלא קנה בארץ ישראל וכו',

דברים וזאת הברכה לג,א:

יגרא ראשית לו כי-שם חלקת מחקק ספון ויתא ראשי עם צדקת ה' עשה ומשפטיו עם-ישךאל: ס

(דב' וזה"ב לג,א) יגרא ראשית לו – מהפך פשטא זקף-קטן, זקף-קטן שני לימודים, מהפך פשטא מלמד שלפחות אחד מהלימודים יוצא מפשט הכתוב.

הלימוד היוצא מהפשט מקשר בין מעשי בראשית ובין קבורת משה כדרשת [מדרש תנאים לדברים פרק לג] ... וזה אחד מעשרה דברים שנבראו בערב שבת בין השמשות ואלו הן הקשת והמן והמטה והשמיר והכתב והמכתב והלוחות ופתיחת פי הארץ שבלעה את הרשעים ופתיחת פי האתון שקיללה את הרשע ומערה שעמד בה משה ואלהיו וקבורתו של משה שהיא אחד מעשרה דברים שנבראו בערב שבת בין השמשות:

(לג,א) יגרא – מהפך, מוציא מראיית גד את המקום לצפיית העתיד של הבורא, וכבר בבריאה להכין מקום קבורת משה עם כל המולך לכך.

הפשט מלמד על רצון גד לחלק בעבר הירדן המזרחי שבו או בקרבתו מקום קבורת משה.

כפ' [רש"י] (לג,א) יגרא ראשית לו – ראה ליטול לו חלק בארץ סיחון ועוג, שהיא ראשית? כבוש הארץ:

(לג,א) כי-שם חלקת מחקק – כי ידע אשר שם בנחלתו חלקת' שדה קבורת מחוקק והוא משה: [שפת"ח ר] הוכרח לפרש כן כי מפורטו של קרא משמע שכבר היה מחוקק (ט: אחר) שם קבור וזה אינו אמת ... והוסיף (רש"י) מלת שדה מפני שמלת חלקת מורה על (שהיה למשה) חלק בדבר (בארץ) משום הכי הוסיף מלת שדה (ללמד שלא היה למשה חלק בארץ):

(לג,א) כי-שם – מקף כבורר בין משמע של שם כבר קבור מחוקק אחר ובין משמע שעתיד להקבר שם משה רבנו בלבד.

(לג,א) כי-שם – תביר ממעט את המשמע ששם קבור כבר מחוקק אחר, ונשאר משמע שעתיד להקבר שם משה רבנו בלבד.

(לג,א) חלקת מחקק – מרכא טפקא – מרכא טפקא בתפקיד קבוצת פרטים העשויה להתרחב וזהו ידיעת מקום קבורת משה. המקום שהכין הבורא בשעת הבריאה יחיד הוא. אבל למחפשים מקומה מתרבים המקומות בראיתם

(לג,א) ספון – אתנה כמגביל את ידיעת מקום קבורת משה וזה

כפ' [רש"י] ספון – אותה חלקה ספונה וטמונה^ט מכל בריה, שנאמר (דב' וזה"ב לד,ו) ולא יגנע איש את-קברתו: [שפת"ח ש] הוצרך לזה

שלא תאמר שהמחוקק טמון רק מקום קבורתו כלומר אותה חלקה שהוא קבור בה כדכתיב (דב' וזה"ב לד,ו) ולא יגנע איש את-קברתו:

[אברבנאל] (דב' וזה"ב לד) ... והדרוש הרביעי למה לא נודע קבורת משה אדונינו ע"ה אמרה תורה (דב' וזה"ב לד,ו) ולא יגנע איש את-קברתו וגו' ומלבד מה שיכול זה המאמר מאופן הקבורה כמו שאמרתי הנה יכול ג"כ שלא ידע את מקום קבורו כי קבורתו הוא כמו קבורת רחל שיאמר על הקבר וכבר אמרו ב-[ספרי] ששלחה מלכות זקני בית קטרה ושל בית פחת אמרו להם לכו וראו קבורתו של משה הלכו ועמדו למעלה וראו אתו למטה ירדו למטה וראו אותה כשהיא למעלה נחלקו חזיים למעלה וחזיים למטה עליונים ראו אותה כלפי מטה ותחתונים ראו אותה כלפי מעלה לכך נאמר (דב' וזה"ב לד,ו) ולא יגנע איש את-קברתו וכתב הרלב"ג שהיה הענין הזה נפלא מאד כי התורה השתדלה לבאר מקום הקבר כל מה שאיפשר בארץ מואב בגיא מול בית פעור ועם כל זה סבב הקדוש ברוך הוא ש-(דב' וזה"ב לד,ו) ולא יגנע איש את-קברתו ושעשה זה כדי שלא יטעו הדורות ויעבדו אותו לאלוה מצד מה שהתפרסם מהפלאות שעשה:

(דב' וזה"ב לג,א) ויתא ראשי עם – פשטא מונח זקף-קטן, זקף-קטן שני לימודים. (לימוד א) ע"פ [ספרי דברים פיסקא שנה] (דב' וזה"ב

לג,א) ויתא ראשי עם, שעשה את התורה תוים תוים (לימוד ב) דבר אחר מלמד שעתיד משה ליכנס בראש כל חבורה וגו' וע"פ [במדבר רבה וילנא] פרשה יט מלמד שעתיד משה ליכנס בראש דור המתים במדבר.

(דב' וזה"ב לג,א) ויתא ראשי עם עשה – פעמיים זקף בין שני קיסרים, כעין דבר החוזר המרמז לחזרת משה לעתיד לבוא.

[ספרי דברים פיסקא שנה] (דב' וזה"ב לג,א) ויתא ראשי עם, שעשה את התורה תוים תוים דבר אחר מלמד שעתיד משה ליכנס בראש כל חבורה וחבורה בראש חבורה של בעלי מקרא ובראש חבורה של בעלי משנה ובראש חבורה של בעלי תלמוד, ונוטל שכר עם כל אחד ואחד וכן הוא אומר (ישעיה נג יב) לכן אחלק לו ברבים, ואת עצומים יחלק שלל.

[במדבר רבה וילנא] פרשה יט אמר לו הקב"ה למשה שבחך הוא שהוצאת ששים רבוא וקברתם במדבר ואת מכניס דור אחר עכשיו יאמרו אין לדור המדבר חלק לעולם הבא אלא תהא בצדן ותבא עמה שנאמר (דב' וזה"ב לג,א) ויתא ראשי עם עשה לכן כתיב לא תביא את הקהל הזה אלא שיצא עמך.

(דב' וזה"ב לג,א) ויתא ראשי עם – פשטא מונח זקף-קטן, זקף-קטן שני לימודים שנסמגם בפ' [רש"י] (לימוד א) ראשי עם – הם היו

הולכים לפני החלוצים בכבוש הארץ לפי שהיו גבורים, וכן הוא אומר (דב' גיח) חלוצים תעבדו לפני אצתיכם וגו':

(לג,א) צדקת ה' עשה – שהאמינו דבריהם ושמרו הבטחתם לעבור את הירדן עד שכבשו וחלקו. (לימוד ב) דבר אחר (לג,א) ויתא משה ראשי עם. צדקת ה' עשה. על"י משה אמור:

[שפת"ח ת] דלטעם ראשון קשה למה אמר בגד (לג,א) ויתא ראשי עם דהא (ט: הרי) גם בני ראובן וחזי שבט מנשה הלכו לפני

אחיהם לכן פירש דבר אחר, ולדבר אחר קשה למה מזכיר צדקתו של משה בכרכת גד לכן פירש טעם ראשון:

טט: לפי תבנית הטעמים יש שני לימודים בכתוב זה. ל-[ספרי דברים פיסקא שנה] יש שני לימודים באופן אחד, ל-[רש"י] יש שני

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטול"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; תמצית ההשערות: **אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונה** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** – מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** – טרוא – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול; יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק 1** – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונה רביע** – לפחות 4; ...; **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרשי** – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראס** – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכתה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכתה; **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

לימודים אחרים בדרך הסבר אחרת. **[שפת"ח ת]** הוא בשיטת **[שפת"ח]** להסביר מדוע רש"י כתב שני פירושים, בלי קשר לתבנית הטעמים.

[תורה תמימה (=ת"ת)] (לג,כא) צדקת ה' עשה וגו' – משה זכה וזיכה את הרבים, זכות הרבים תלוי בו, שנאמר **(לג,כא) צדקת ה' עשה ומשפטיו עם-ישראל** ^(טו) **[אבות פ"ה משנה י"ח]:**

[תו"ת הערה סח] משפטים הם דיני התורה, והנה אעפ"י שגם ישראל קיימו את התורה, בכ"ז תלה הכתוב את מעשיהם במשה מפני שהוא הביאם לזה. ודריש דהלשון **(לג,כא) צדקת ה' עשה וגו'** קאי על משה ולא על גד, יען דזה מוסב על ה-**(לג,כא) שם חלקת מחקק** דקאי על משה כבדרשה הקודמת:

(לג,כא) צדקת ה' עשה – מהפך פשטא זקף-קטן, זקף-קטן שני לימודים, מהפך פשטא מלמד שלפחות אחד מהלימודים יוצא מפשט הכתוב המדבר בצדקות גד. ומעביר את הלימוד כב-**[תו"ת הערה סח]** ודריש דהלשון **(לג,כא) צדקת ה' עשה וגו'** קאי על **משה** ולא על גד,

ועוד יש להעיר על פי **[תו"ת הערה סח]** שזה כעין טעמא דקרא שמפני שמשה **(לג,כא) צדקת ה' עשה וגו'** לכן גד התאוה שיהיה בשכנות אל **(לג,כא) שם חלקת מחקק** דקאי על משה.

[תו"ת] מביא עוד דרשה שלפי הכתוב **(לג,כא) צדקת ה' עשה** היינו מבינים שהכתוב עוסק רק בצווי ה'

(לג,כא) צדקת ה' עשה – מהפך פשטא זקף-קטן, זקף-קטן שני לימודים, תבנית הטעמים מהפך פשטא מוציא את הכתוב מצווי ה' בלבד ומלמדת על הנהגותיו של משה בנושא בין אדם לחבירו.

[תו"ת] (לג,כא) צדקת ה' עשה וגו' – תניא, בשעה שמת משה, היה מוטל בכנפי שכניה ומלאכי השרת אומרים **(לג,כא) צדקת ה' עשה ומשפטיו עם-ישראל** ^(טו) **[סוטה י"ג ב']:**

[תו"ת הערה סט] ומבואר עוד בסוגיא כאן שהקב"ה אמר **(תה' צד,טו) מייקרום לי עם-מריעים מייקרום לי עם-פועלי אנון**; ועיין מש"כ באות הקודם דמפרש דלשון זה קאי על משה ולא על גד, יעו"ש. ובאחת מכתבי אגדה שלנו בארנו כונת המאמר בכלל כי כידוע היה משה עמוס בקנאת ה' מישראל וכבודו ותורתו בכל תוקף מדת הדין וכמש"כ לעיל בפ' תבא ריש פרשה כ"ח פסוק א', אמנם מה שנוגע לו לעצמו לגופו ולכבודו הפרטי ה' ענו מכל האדם, כנודע. וגם ויתר על שלו לפניו משורת הדין, וענין ויתור לפניו משורת הדין כלול במלת צדקה כמבואר בחולין קל"ג א' **(דב' שפ' טו,כ) צדק צדק תרדף** – צדק משלך ותן לו, ולכן על קריאת הקדוש ברוך הוא **(תה' צד,טו) מייקרום לי עם-פועלי אנון**; כלומר מי יקנא קנאתי, על זה ענו המלאכים, אשר בכ"ז אף כי היה קנאי היינו רק בנוגע להקב"ה, אבל בנוגע לו לעצמו עשה צדקה, כלומר ויתר על שלו, וזהו הבאור **(לג,כא) צדקת ה' עשה** – בנוגע לו, **ומשפטיו** – של הקדוש ברוך הוא – עשה **עם-ישראל**, כלומר בנוגע להקב"ה עשה בדין ובמשפט, ודו"ק:

(לג,כא) ומשפטיו – טפחא ללא מרכא לפניו בתפקיד שני ובתפקיד טפח להתאפיין מהכתוב אחריה **עם-ישראל**

טעם טפחא גם בתפקיד התפשטות האפיון המשותף (התכונה המשותפת) המתקבלת מ-**ומשפטיו עם-ישראל** לכתוב לפניו.

בדיני שמים עשה משה בדין ובמשפט, אבל (א) ביחס לעצמו עשה צדקה וויתר על שלו (ב) **עם-ישראל** – מקף כבורר בין קטגוריה ובין סנגוריה על עם ישראל. **עם-ישראל** – סלוק כמגביל ודוחה את הקטגוריה מפני הסנגוריה והיה סנגורן של ישראל.

דברים וזאת הברכה לג,כו: אין פאל ישרון רכב שמום בעזרה ובנאותו שחקים:

ראה שמות וארא תו, ויאמר למחר ויאמר כדברך למען תדע פיראין פת אלהינו:

(שמי וארא תו), **ויאמר כדברך למען תדע** – פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים (אתנה ... סלוק) כעין תפקיד היקש, בנין אב, היקש מעליית מכת צפרדעים והסרת מכת צפרדעים בהשגחה אלהית ולא ע"י מערכת כוכבים, כך גם ביציאת מצרים לא מערכת הכוכבים קובעת אלא ההשגחה האלהית, וגם היקש ליציאת המרכבה האלקית.

[תורת המנחה פרשת צו, דרשה לט [המתחיל בעמוד 371]] כח ישראל ב"שבתאי" ומצרים ב"טלה" ובמכת בכורות נתבטל "טלה" ... ולעולם היה הקדוש ברוך הוא בעזרת ישראל מאז היו לו לעם, ורכב שמים להצילם ולהשמיד אויביהם. זכמו שמצינו ביציאת מצרים, כשבא משה אל פרעה היה בחדש [עמוד 373] אייר כד' **(שמות ה'ג) נגפץ העם בכל-ארץ מצרים לקשש קש לתבן**: בשעה שהתבן מצוי בשדה. ראה פרעה באיצטגנינותו כי אין מעלת ישראל אלא במזל שבתאי כי הוא מזלם, וכח שבתאי היה מתגבר בהכנסו במזל טלה, וכיון שראה זה שמח וחזק את לבו מפני שהם עובדים לטלה, וכיון שאין כח שבתאי כי אם בטלה וטלה הוא אלהיהם הוא ימנע כח שבתאי, ואי אפשר לישראל לצאת מתחת ידם ולא מרשותם.

מה עשה הקדוש ברוך הוא כדי שלא לשנות סדרי מערכת הכוכבים ויהא עולם נוהג כמנהגו, ... **(טט: יצא ב-)** **(תה' סח,יח) רכב אלהים רבתים אלפי שנגאן** (אלו 22000 המלאכים הנאים והמשובחים, פסוק מקבלת התורה הנדרש למכת בכורות וליציאת אחרות של המרכבה האלקית), בתוך מצרים ונהרוג כל הבכורות העובדים לטלה, כי העבודה לא היתה כשרה אלא בכורות, וכשנפסק ממנו העבודה לא יהיה משועבד להם ואז יגבר ישראל, היינו דכ' **(במ' מסעי לג,ד) ומצרים מקברים את אשר הנה ה' פהם פלי-בכור ובאלהיהם עשה ה' שפטיים**: עשה משפט וצדקה שלא ביטל כח המזל, וביטל מחשבתם במכת בכורות. הה"ד **(דב' וזה"ב לג,כו) רכב שמום בעזרה**, **(טט: טט)** כמו ביציאת מצרים

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוות האמנות – ההלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרוא – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגולל, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשוט 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

1.8 דברים וזאת הברכה לגא – שבת חול המועד (התש"פ – התשפ"א)

[בבלי סוכה ה,ב]

ויקרא אחרי-מות טז,יד: ולקח מדם הפר והזה באצבעו על-פני הכפרת קדמה

ולפני הכפרת יזה שבע פעמים מן-הדם באצבעו:

בראשית תולדות כז,ל: ויהי כאשר כלה יצחק לבקד את-יעקב

ויהי אך יצא יעקב מאת פני יצחק אביו ועשו אחיו בא מצידו:

בראשית וישלח לגי: ויאמר יעקב אל-גא אב-גא מצאתי חן בעיניך ולקחת מנחתי מגד:

כי על-כך ראיתי פניך בראת פני אלהים ותרצוני:

שמות תצוה כה,כ: והיו הכרבים פרשי כנפים למעלה סככים בכנפיהם על-הכפרת ופניהם איש אל-אחיו

אל-הכפרת יהיו פני הכרבים:

בענין עובי הכפורת ... רב הונא אמר מהכא (ויקרא אח"מ טז,יד) על-פני הכפרת קדמה (הזאה מדם הפר על עובי הכפרת הנקרא פני הכפורת) ואין פנים (של אדם) פחות מטפח (ומכאן שגם עובי פני הכפורת טפח).... אמר רב אחא בר יעקב (כ"י) רב הונא (למד גזירה שוה) (וי' אח"מ טז,יד) פני (כפורת) (בר' תול' כז,ל) פני (יצחק אבינו)

(הגמרא מציעה מקור אחר) ונילף מפנים של מעלה (בר' וישלח לגי) בראת פני אלהים ותרצוני (ודוחה) תפסת מרובה לא תפסת

(גמרא חזרת ומקשה) ונילף (ג"ש) מכרוב דכתיב (שמ' תצ' כה,כ) אל-הכפרת יהיו פני הכרבים,

(מתרצת הגמרא) אמר רב אחא בר יעקב גמיר (קבלה בידם) שאין פני כרובים פחותין מטפח ורב הונא נמי מהכא גמיר (קבלה בידו

שמפני כרובים יש ללמוד הג"ש, ולא מפני יצחק אבינו כמו שנאמר קודם)

- (וי' אח"מ טז,יד) על-פני הכפרת קדמה - מרכא טפחא אתנה,
- (בר' תול' כז,ל) מאת פני יצחק אביו - מרכא טפחא מונח אתנה
- (בר' וישלח לגי) בראת פני אלהים ותרצוני - תביר מרכא טפחא סלוק
- (שמ' תצ' כה,כ) אל-הכפרת - קדמא זקף-קטן במלה אחת או מלים במקף, כעין מדה ל"א מל"ב מידות מוקדם והוא מאוחר בענין, כאן לומד מהמאוחר (יהיו - טפחא, פני הכרבים - מרכא סלוק,) אל-הכפרת המקדימה אותם ודורש משיעור פני הכרבים טפח אל שיעור (וי' אח"מ טז,יד) פני הכפרת היינו עוביה - טפח.
- בשלושה המקורות הראשונים לעיל מלת "פני" מוטעמת מרכא בתבנית טעמים מרכא טפחא – שתפקידה כעין יתור לרבות, אפשר כי כל המקראות האלה מכילים יתור המופנה לדרשה כלשהי
- במקור הרביעי (שמ' תצ' כה,כ) פני – מרכא בתפקיד רבוי, הכרבים – סלוק כמגביל. אפשר שהרבווי מטעם מרכא מאפשר למלת (שמ' תצ' כה,כ) פני לפעול ביותר מתפקיד אחד. תפקיד אחד הוא לרבות ההגבלות הנלמדות מטעם סלוק שאחוריו. תפקיד נוסף עשוי להיות כעין ג"ש ללמוד מ-(שמ' תצ' כה,כ) פני הכרבים שבהלכה למשה מסיני או גמירי – קבלה, גובהם טפח, אל (שמ' תצ' כה,כ) אל-הכפרת וממנה אל (וי' אח"מ טז,יד) על-פני הכפרת ללמוד כי עובי הכפורת המכסה את ארון העדות – טפח. כך מסתיים הברור.

עורך ה-[מתיבתא] מעיר כך: רש"י ותוספות נקטו שבכל מקום בש"ס שכתוב "גמירי" היינו הלכה למשה מסיני כמבואר ב-[בבלי יומא לב,א], אמר רב חסדא גמירי ... וכתב רש"י ד"ה אמר רב חסדא דהיינו הלכה למשה מסיני, וכן פירשו התוספות שם, וכן כתב הכסף משנה בדעת הרמב"ם (שחיטה פ"ה ה"ב). אולם הנצי"ב (בהקדמתו לשאלות, קדמת העמק א סק"ב) נקט בשיטת הרמב"ם שם במקום שפירשו כן להדיא הוא הלכה למשה מסיני (או שכתוב "באמת אמרו") אבל במקום שנאמר בש"ס "גמירי" אינו הלכה למשה מסיני אלא שהוא דין מקובל איש מפי איש עד אותו הדור שחידשו הלכה זו.

[בבלי סוכה ה,ב] ... גובה סוכה עשרה טפחים לפחות הלכה למשה מסיני

הקשר בין תלישא-קטנה ובשמה כמנהג הספרדים תרסא, ובין שיעורין חציצין ומחיצין.

ב- בבלי סוכה ה ב, בבלי עירובין ד א, נאמר דאמר רבי חייה בר אשי אמר רב: שיעורין חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני. ננסה להראות מופעים פרטיים של שיעורין, חציצין ומחיצין בעלי קשר לפסוקים המובאים ע"י הגמרא לפי סדר המאמר ולא כסדר הכתוב בגמרא.

שיעורין – עיון במופע פרטי של תלישא-קטנה בהקשר לשיעורין ע"פ פסוק בעל קשר מסוים לפסוק שמואב ב-[בבלי סוכה ה,ב]

דאמר רבי חייה בר אשי אמר רב: שיעורין חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני. – שואלת הגמרא שיעורין דאורייתא נינהו! דכתיב (דברים עקב ח,ח) ארץ חטה וישערה ונפן ותאנה ורמון ארץ-זית שמן ודבש:, ואמר רב חנין: כל הפסוק הזה לשיעורין נאמר.

... אלמא דאורייתא נינהו. – ותסברא, שיעורין מי כתיבי? אלא: הלכתא נינהו, וקרא אסמכתא בעלמא הוא.

הגמרא שואלת האם השיעורין הם מהתורה והרי אינם כתובים. ועונה השיעורין עצמם הלכה למשה מסיני (הל"מ) והקרא הוא אסמכתא בעלמא.

[בבלי סוכה ו,א] אומר כי שיעור שיעור הוא למידת עצם אדם לטמא שיעור – דתנן: עצם כשעורה מטמא במגע ובמשא, ואינו מטמא באהל.

הרמב"ם מביא הל"מ הקשורה לשיעור אשר אינה מובאת בגמרא, כי מידת שקל-כסף הנאמר בתורה הוא בפרי השעורה, היינו גרגר שעורה. בפירוש המשנה בתחילת קידושין ('חצי גרגר'), ובפירוש המשנה לבכורות פרק ח' משנה ז' כתב הרמב"ם שקבלה איש מפי איש שהגרגר הוא משעורה ואינו יודע לו שום טעם.

[החזו"א בקונטרס השיעורים או"ח סימן ל"ט ס"ק ג'] כתב, שהקב"ה מסר למשה שיעור הפרוטה הוא על פי משקל שעורה בכסף צורף. ע"פ ספר [מידות ושיעורי תורה, הרב פנחס חיים בניש ה"ו] דעת הרמב"ם מופיעה באזונים וברי"ף.

מתוך העיון ב- [בבלי קידושין ב] זכינו לגלות כי בקרא (בראשית ח"ש כג,טו) ארץ ארבע מאת שקל-כסף מלת ארץ בטעם תלישא-קטנה

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטול"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרשא = מאריך, רבוי; דרשא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרשא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרשא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרשא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרשא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרשא טפחא – קבוצה שמממעים חלק מפרטיה מענין מסוים; מרשא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרשא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי'ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרשא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

(תרשא) מרמזת על לימוד שיעור במלים **שקל-בסוף** ושיעור זה התגלה כקשר בין שקל-כסף ובין גרגר שעורה והמסתעף מכך. עיין במה שכתבנו ב- **בבלי קידושין ב ובקרא בראשית ח"ש כג,טו**

- הערה היות והשעורה היא שיעור נפח קטן מכל הפירות ב- **דברים עקב ח ח**, מכפלה של מספר גרגרי שעורה עשויה לבטא נפח כל פרי מוזכר אבל לא מצאנו שהחכמים השתמשו ברעיון כזה.

מחיצות – עיון במופע פרטי של תלישא-קטנה בהקשר למחיצות ע"פ פסוק שמואל בבלי סוכה ה,ב
ונילף מכרוב, דכתיב (שמ' תר' כה,ט) **אל-הכפרת יהוה פני הכרבים!** - אמר רב אחא בר יעקב, גמירי: אין פני הכרבים פחותין מטפח. וגו'

הגמרא מחפשת מקור לגובה מחיצה של עשר טפחים.
רבי מאיר מחשב לפי אמה של ששה טפחים ולכן גובה ארון הברית ע"פ פסוק מפורש הוא **תשעה** טפחים וטפח עשירי נלמד משיעור עובי הכפורת שעל הארון שנקבע כטפח. לכן מחיצת סוכה (ועוד מחיצות) של עשר טפחים היא לא הלכה למשה מסיני.
רבי יהודה מחשב אמת בנין ששה טפחים, אמת כלים חמשה טפחים ולכן גובה הארון והכפורת רק שמונה וחצי טפחים. לכן מחיצה של עשר טפחים היא הלכה למשה מסיני, כי אי אפשר ללמוד אותה מהכתוב.
לכולי עלמא טפח פני הכרובים הוא הלכה למשה מסיני ומלמד על גובה הכפורת מ-**(שמ' תר' כה,ט) פני הכרבים** ע"י גורה שוה של **פני הכפורת אל פני הכרבים**. נדגיש **שזה לא** ההלכה למשה מסיני בענין גובה מחיצה של עשר טפחים, אלא שזה נעזר בהלכה למשה מסיני שפני הכרובים הם טפח.

תחילת פסוק זה **(שמ' תר' כה,ט) ויהו הכרבים** – מונח תלישא-קטנה מרמז ללמוד שיעור מתוכן הכתוב, ומדרך דרשת הכתוב בגמרא מתברר שהתוכן ממנו לומדים שיעור הוא בתוכן המוטעם בתבנית מפסקת דיבור **יהו פני הכרבים**: בלשון הגמרא נאמר גמירי כי אין גובה **פני הכרבים**: פחות מטפח. גמירי ע"פ רש"י ותוס' משמעו הלכה למשה מסיני וע"פ הנצי"ב בשיטת הרמב"ם זה קבלה איש מפי איש עד אותו הדור בו התקבלה ההלכה הזאת.
טפח זה בצירוף לגובה ארון הברית מלמד על שיעור מחיצות שיהיה עשרה טפחים אבל רק לשיטת רבי מאיר, שהארון היה באמת בנין של ששה טפחים.

(שמ' תר' כה,ט) ויהו הכרבים – מונח תרשא, כעין שני טעמי תרשא, מרמז לנדרש ב-**[בבלי סוכה ה,ב]**
(א) תרשא בתפקיד שיעור, מרמז לנדרש ב-**[בבלי סוכה ה,ב]** וכן ב-**[עירובין]** בענין גובה טפח של הכפורת שעל ארון העדות הנדרש מגודל טפח של פני הכרובים. וזאת אחת הדוגמאות בגמרא לקביעה שיעורין חיצונין ומחיצין הלכה למשה מסיני.
ראה דרישה מורחבת במאמר א בספר התשע"א, ראה **[בבלי סוכה ה,ב]** שבו פסוק זה מלמד שיעור גובה כפורת וזוהי לגובה עשרה טפח למחיצות סוכה הקטנה ביותר, ולגובה רשות אחרת (כגון רשות היחיד בתוך רשות הרבים), ולפי דרשתנו השילוב של התוכן והטעמים מונח תרשא מלמדים לכל אלה.

(ב) תרשא בתפקיד שיעור גובה של עשרה טפחים בין קצות כנפי הכרובים למעלה ובין הכפורת שעליה עמדו הכרובים, שהגמרא **[בבלי סוכה ה,ב]** מסיקה ע"י השוואה לגובה קצות כנפי הכרובים שעשה שלמה המלך בבית ראשון ושהם היו בשליש גובה הבית, לכן גם במשכן קצוות כנפי הכרובים היו בגובה שליש המשכן. המשכן גובהו 10 אמה = 60 טפח, שליש מזה עשרים טפח, והיות וקודם נדרש כי גובה ארון וכפורת עשרה טפח, לכן נותר עוד עשרה טפח לשליש גובה המשכן. וע"פ תבנית הטעמים המקור למעשה שלמה הוא כאן. יש להעיר שיש דעה שקדש הקדשים גובהו 20 עשרים אמה ולא שלושים, ואז להסביר כי כרובי שלמה הם בשליש גובה הקדש ולא קדש הקדשים. לפי הדעה של עשרים אמה, הבית הראשון היה קצת פחות מאחד עשרה נפחי משכן, ולכן שלמה הוסיף עשר מנורות ועשרה שולחנות.

רמז נחמד לגובה טפח של פני כרובים מצאנו בקרא **(בראשית ח"ש כג טו) ארץ ארבע מאת שקל-בסוף** המלים **שקל-בסוף** ככעין מידת גורעין ומוסיפין מתקבלות האותיות **פשך קלס**, **פשך** ע"פ **[בבלי סוכה ה,ב]** עשר אמות ארך הקרש. כמה הוי להו - שיתין פושכי. במשכן עשר אמות אורך קרש וזה שוה ששים פושכי היינו ששים טפחים. **פשך** לשון יחיד של פושכי.
קלס הוא שבח, כגון שבח המלאכים וביניהם הכרובים לה'. אפשר כי לפנינו כתוב **קלס** מפי הכרובים שגובה פניהם טפח=**פשך** בארמית. מקור אפשרי למסורת כי **פני הכרובים** גובהם טפח.

ויקרא אמר כג,מב: בספת תשבו שבעת ימים כל-האזרח בישראל ישבו בספת: כל-האזרח בישראל – פשטא זקף-קטן, לרבנן שתי סוכות כשרות לישב בהם – שלו הפרטית ושאלה מחבירו. **ישבו בספת** – טפחא סלוק, ע"פ **[סיפרא פרשת אמור פרשה יב (י) ישבו בספת. בסוכות של כל דבר]**, אפשר כי טפחא בתפקיד שנוי ורבו, משנה מארבעה מיני הלולב (דעת ר' יהודה) ל-סוכות של כל דבר אבל **בספת** – סלוק מגביל לנאמר ב-**[משנה סוכה פ"א,מ"ד]** הדלה עליה את הגפן ואת הדלעת ואת הקיסוס וסיכך על גבה פסולה ואם היה סיכוך הרבה מהן או שקצצן כשרה זה הכלל כל שהוא מקבל תומאה ואין גידולו מן הארץ אין מסככים בו וכל דבר שאינו מקבל תומאה וגידולו מן הארץ מסככין בו:

מלת אזרח היא כנוי גם לאברהם אבינו. ומצאנו ב בפירושו **[אור הבהיר על אור החיים]** כי אזרח הוא יליד המקום. אברהם אבינו נולד מחוץ לא"י אבל יצחק ויעקב הוא ישראל, נולדו בא"י. מלת אזרח מכילה ג' של יצחק (208) לימין וג' יצחק (208) לשמאל. אותיות אז"ר ג' 208 עולה יצח"ק, אותיות ר"ח ג' 208 עולה יצח"ק, ולא כל זרע יצחק אלא רק אלו הכלולים ב**בישראל**. נמצא כי אזרח ירמז לנאמר **[זוהר ויקרא דף קג/א (י) אמר כג,מב] כל-האזרח בישראל ישבו בספת כל מאן דאיהו משרשא וגזעא קדישא דישראל ישבו בסכות תחות צלא דמהימנותא, אפשר כי בפנימיות התורה כל-האזרח בישראל** – פשטא זקף-קטן ירמז ליוצאי שני האבות יצחק וישראל ילידי א"י ועליהם נוספים הגרים, והעבדים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטול"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפאא = טרואא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפאא – קב' שעשויה לגדול; יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מ"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישייה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

1.9 דברים וזאת הברכה לגא – שבת חול המועד (התש"פ – התשפ"א)

דברים וזאת הברכה לד, א: וַיַּעַל מֹשֶׁה מֵעֶרְבַת מוֹאָב אֶל-הַר נְבוֹ רֹאשׁ הַפְּסָנָה אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי יַרְחֹוּ וַיִּרְאֶהוּ ה' אֶת-כָּל-הָאָרֶץ אֶת-הַגִּלְעָד עַד-דָּן:
וַיַּעַל מֹשֶׁה – קדמא ואולא **מֵעֶרְבַת מוֹאָב אֶל-הַר נְבוֹ** - מהפך פשטא מונח זקף-קטן **רֹאשׁ הַפְּסָנָה** – מונח זקף-קטן
[אברבנאל פירוש על התורה דב' האזינו לב, מח]

... וכדי שידע כי קרוב יום מותו צוהו שיעלה אל ראש הר נבו לא למות מיד כי לכן לא אמר ומות שם אבל תהיה העליה שמה בהתמדה פעמים רבות כי שיראה משם את הארץ כי לא תהיה הראיה (רק) ביום המיתה כי אם פעמים רבות בימים רבים שיעלה שמה תביר יראה את הארץ ...

ושם נאמר ויעש כאשר צוה ה' רוצה לומר שהיה עולה בכל יום אל הר נבו ורואה את הארץ ומעיין בה וכן שלקח יהושע מיד והעמידהו לפני אלעזר ולפני כל העדה וסמך ידיו עליו והיה מצוה אותו בעניני ההנהגה בכל יום כדי שיהיה מלומד בכך. וגו' ענין חזרת העליה על הר נבו ע"י משה מרומז בקרא **(דב' זאת לד, א) אֶל-הַר נְבוֹ רֹאשׁ הַפְּסָנָה** – פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים, כעין דבר החוזר וקורה. שמשה עלה פעמים רבות על הר נבו עד העליה האחרונה שבה נאמר לו עלה ומות.

1. דברים האזינו לב, מט: עָלָה אֶל-הַר הָעֵבְרָיִם הַזֶּה הַר-נְבוֹ אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ מוֹאָב אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי יַרְחֹוּ וַיִּרְאֶה אֶת-אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אֲנִי נָתַן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְאֶחְזָה:

[בבלי בבא בתרא נה, ב] מאי חצובא? אמר רב יהודה אמר רב: שבו תיחם יהושע לישראל את הארץ. ואמר רב יהודה אמר רב: לא מנה יהושע אלא עיירות העומדות על הגבולין. אמר רב יהודה אמר רב: שמואל: כל שהראהו הקדוש ברוך הוא למשה - חייב במעשר. לאפוקי מאי? לאפוקי קיני, קניזי, וקדמוני. תניא, רבי מאיר אומר: נפתוחא, ערבאה, ושלמאה; ורבי יהודה אומר: הר שעיר, עמון, ומואב; ורבי שמעון אומר: ערדיסקיס, אסיא, ואספמיא.

[רשב"ם ב"ב נו, א] כל שהראהו הקדוש ברוך הוא למשה - בשעת מיתתו כדכתיב (דב' וזה"ב לד, א) וַיִּרְאֶהוּ ה' אֶת-כָּל-הָאָרֶץ

אֶת-הַגִּלְעָד עַד-דָּן: טט: ע"פ תוס' מה שטור סיוחן ועוג ממואב ועמון וכשב משה ויהושע נקרא עבר הירדן השיך לאחת משלוש ארצות למעשר וחייב במעשר. השאר נשאר עד לביאת המשיח.

חייב במעשר - דהם הם ז' עממים הכתובים בכל מקום אבל קיני קניזי וקדמוני שנתנו לאברהם אבינו בין הבתרים לא יתחייבו במעשר לעתיד לבא כשיחזירו לנו לעתיד כדאמר בכ"ר אי נמי אם כשבו ישראל מהם אחרי מות יהושע כולן פטורין מן המעשר דכתיב התם **(דב' וזה"ב לד, ד) זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי זֹאת** למעוטי הני שנתוספו לאברהם על השבועה כן נראה בעיני ואף על גב דרפאים נמי כתיב באברהם לא ממעטינן ליה דהיינו חוי דלא כתיב התם ומצינו שכבשם משה דכתיב **(דב' ג, ג) הַהוּא יִקְרָא אֶרֶץ רְפָאִים:** כלומר היינו רפאים שניתן לאברהם בין הבתרים.

תניא ר"מ אומר כו' - כולוהו הני תנאי בפירוש דקיני קניזי וקדמוני פליגי. **(דב' זאת לד, א) אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי** – מונח תלשא, כעין שני טעמי תלשא, אחד מהם בלימוד אלפניו אל **זֹאת הָאָרֶץ** בתפקיד מחיצה ילמד אל גבולות הארץ הנמנים בפסוקים א – ד לענין תרו"מ

ביחס לקטע גמרא הבא: אמר רב יהודה אמר רב: שמואל: כל שהראהו הקדוש ברוך הוא למשה - חייב במעשר. לאפוקי מאי? לאפוקי קיני, קניזי, וקדמוני.

מוצע לומר כי הפסוק הבא מכיל תבנית טעמים העשויה ללמד על המעטת ארצות מתרו"מ.

(דב' וזה"ב לד, א) וַיִּרְאֶהוּ ה' אֶת-כָּל-הָאָרֶץ אֶת-הַגִּלְעָד עַד-דָּן – ארבעה מקפים אפשר שכל אחד מלמד על רב-מצב המקום לגבי תרו"מ (א) עד המקום ועד בכלל חייב (ב) מעבר למקום פטור

(דב' וזה"ב לד, א) וַיִּרְאֶהוּ ה' אֶת-כָּל-הָאָרֶץ אֶת-הַגִּלְעָד עַד-דָּן: - דרגא תביר טפחא מלמד על כעין קב' פרטים שעל כל אחד חלה אותה הלכה כאן הארץ המחויבת בתרו"מ. תכונה דומה נמצאת גם באחד משמונה? הפסוקים "ארץ זבת חלב ודבש" – תביר מרכא טפחא אתנה או סלוק.

בעל הטורים (ד) הַרְאִיתִיךָ. מלא יו"ד. כי יו"ד פסוקים בתורה שכתוב בהם אשר נשבע להם להביאם לארץ (בראשית כו ג, שמות לג א, במדבר יד כג, לב א, דברים א לה, י א, לא כ, שם כא, שם כג, לד ד). והראהו יו"ד קדושות שבא"י (כלים פ"א מ"ו): **אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי** – מונח תלשא, כעין שני תלשא, ולתלשא יש אפשרות לדרשה אלפניה ולאחריה, סה"כ עשויות להיות לפחות ארבע דרשות מתפקידי תלשא (כגון שיעורין, חציצין, מחיצין, עקירה).

דרשה א בתפקיד שיעור עשויה להיות והראהו יו"ד קדושות שבא"י (כלים פ"א מ"ו).

דרשה ב בתפקיד מחיצה לחובת מעשרות עם סיום הכיבוש והנחלה ולעתיד לבוא

ע"פ **[בבלי בבא בתרא נו, א]** על מה שמשה רבנו הסתכל נקבע למעשרות. ע"פ גמרא זאת אפשר כי ... **וַיֵּאמֶר ה'** - קדמא ואולא, מרמז כי מהקרא יש ללמוד כעין כלל מלמד שהארץ שה' הראה למשה רבנו כנאמר **(דב' וזה"ב לד, א) אֶלְיוֹ** – רביע, לארבע רוחות השמים ב-**(דב' וזה"ב לד, א) זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי** - מהפך פשטא מונח תלישא-גדולה (תבנית נדירה ואולי אפילו יחידה בתורה), הוציא הכתוב ממשוטו כי ה' נשבע **לְאַבְרָהָם** – קדמא, בתפקיד מהתחלה, לתת לו ארץ עשרה עמים ושלושה מהם בעבר הירדן המזרחי וקבע (תלישא-גדולה בתפקיד תלישה ובתפקיד מחיצה) למעשרות רק הנמצא במחיצות עבר הירדן המערבי וכיבוש משה ויהושע (חבלי ארץ אשר טוהרו לישראל ע"י כיבוש סיוחן ועוג מלכי האמורי מידי עמון ומואב לפני שנכבשו ע"י ישראל ממלכי האמורי), ורק לעתיד לבוא יתרחבו הגבולות למעשרות לכלול כל מה שה' נשבע **לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב**, היינו בעבר הירדן המזרחי את שאר ארץ הקיני קניזי והקדמוני בהם ישבו מואב ועמון ואדום. אבל **[רשב"ם ב"ב נו, א]** מפרש שגם לעתיד לבוא לא יכללו לתרו"מ.

אפשר כי גם **(דב' תבוא כט, ו) וַיֵּצֵא סִיחֹן מֶלֶךְ-חֶשְׁבּוֹן** – מונח תלישא-גדולה, כקביעת מחיצה לטהר המקום לכיבוש ישראל **וַיֵּצֵא** – קדמא, מורה על מה שטוהר קודם ע"י סיוחן ועוג ממואב ועמון שהם ארצות הקיני קניזי והקדמוני, אבל למעשרות ומעשר שני ומעשר עני רק לעתיד לבוא.

דברים האזינו לד, ד – ה: [ד] וַיֵּאמֶר ה' אֶלְיוֹ זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב לְאמֹר לְיִרְעָה אֶתְנַתְּהָ הַרְאִיתִיךָ בְּעֵינֶיךָ וְשָׂמָה לֹא תַעֲבֹר: [ה] וַיָּמַת שָׁם מֹשֶׁה עֶבֶד-ה' בְּאֶרֶץ מוֹאָב עַל-פִּי ה':

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטול"ל) כי במצוות האמנותי – החלום ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, השש"ס א – החשפ"ד; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא – מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרפחא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' ששורה לגול; יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה; (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מלות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע"פ.

ראה דברים האזינו לבנינו: **כִּי מִנְגִיד תִּרְאֶה אֶת-הָאָרֶץ** וְשָׁמָּה לֹא תִבּוֹא אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-אָנִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל: **פ** אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-אָנִי נֹתֵן . סופי תיבות לרצ(1)ני , הוא אשר פירש רש"י ב-**בראשית א,א** ברצונו נטלה מהם ונתנה לנו טט - אל ארץ-ישראל התחתונה **כִּי מִנְגִיד תִּרְאֶה אֶת-הָאָרֶץ** (ישראל התחתונה) וְשָׁמָּה לֹא תִבּוֹא אבל תבוא אל ארץ-ישראל העליונה ומשם כאמור ב-**(דב' וחי"ב לד,א)** וַיִּרְאֶהוּ ה' אֶת-כָּל-הָאָרֶץ וגו' וב-**(דוד, ה'א)** הֲרֵאִיתִיךָ בְּשֵׁינֶיךָ וְשָׁמָּה לֹא תֵעָבֶר ופירש **[אור החיים]** ... ומשה לפי שנאסף אל השכינה הנה מקומו בקודש במקום שהוא שם. וזהו שיעור הכתוב ושמה לא תצטרך לעבור אל מקומך וגו' **(דוד, ה')** וְנִמְתָּ שָׁם פירש שם לבד הוא שמת אבל הוא חי במקום אחר קדוש ועליון על פי ה'.

אפשר שהמקום העליון הוא כנלמד ב-**[זוהר כרך ב (שמות) פרשת פקודי דף רמ עמוד א פירוש הסולם]**: ש(עג) ת"ח כד אוקים וכי בוא וראה, כשהקים משה את המשכן, הוקם משכן אחר עמו, דהיינו המלכות. ומשכן העליון, שהוא בינה, מקים ותומך הכל, משום שמשכן העליון, הוא סתום וגנוז למעלה למעלה. ומשכן אחר שהוא המלכות, הוקם על המשכן שלמטה, שעשה משה, ועומד עליו בכח משכן ההוא העליון על הכל, שהוא בינה. וכמו שהוקם המשכן שלמטה בידי משה, אף כך למעלה, דהיינו המלכות, הוקם על ידי ההוא , שהוא מדרגת משה, דהיינו ז"א. מאין לנו. כי כתוב, **(שמות פקודי מ,יח)** וַיִּקֶם מֹשֶׁה אֶת-הַמִּשְׁכָּן, אֶת הַאֹת הַאֵת-הַמִּשְׁכָּן וַיִּתֵּן אֶת-ר"ת א' ה' ו' ועוד ה' ו' א', פעמיים שם מיוחד הו"א הו"א, אפשר רמז לו"א) , שהוא להראות ששני משכנות נתקנו בסוד משה. שהם המשכן שלמטה, והמשכן שלמעלה שהוא המלכות, שנתקן ג"כ ע"י מדרגת משה שהוא ז"א. ועוד לומדים מענין הקמת המשכן ע"י משה **(שמות פקודי מ,ג)** וַיִּקֶם אֶת-הַחֹצֵר סָבִיב לַמִּשְׁכָּן וְלַמִּזְבֵּחַ וַיִּתֵּן אֶת-מִסְפַּח שַׁעַר הַחֹצֵר וגו' **(שמות פקודי מ,ג)** וְלַמִּזְבֵּחַ וַיִּתֵּן – זקף-קטן זקף-גדול, גי' שמות הטעמים עולה יסו"ד מלכו"ת עולה תקע"ו, יסו"ד מיצג את ז"א, גי' המלים המוטעמות עולה תקנ"ט עולה (אוצר הגי' של הרב י"ר פאלוך זצ"ל) מבשר"ר טו"ב וההפרש מתקע"ו עולה טו"ב עולה שם אהו"ה ר"ת **(בר א,א)** אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, שם הקישור של שמים וארץ, שם הדעת, הספירה המקשרת בין ג' ראשונות חב"ד ובין ז"א. ויש מפרשים שראיה זאת של משה רבנו ממשיכה כל הזמן ומגינה על עם ישראל. אפשר שה-**(דב' הא' לב,ג)** תִּבּוֹא אֶל-הָאָרֶץ – זקף-קטן זקף-גדול הוא ענין שחזור וקורה והיינו משה רבנו חי, משקיף ומליץ יושר על עם ישראל.

דברים וזאת הברכה לד,ה: וְנִמְתָּ שָׁם מֹשֶׁה עִבְדֶּךָ ה' בְּאָרֶץ מוֹאָב עַל-פִּי ה': **(דוד, ה')** וְנִמְתָּ שָׁם – קדמא ואולא **מֹשֶׁה עִבְדֶּךָ ה' בְּאָרֶץ מוֹאָב** – דרגא תביר מרכא טפחא **על-פִּי ה' –** מרכא סלוק **[ספרי]** עליה היא (לו) ולא ירידה. ... מלמד שהראהו א"י מיושבת על שלותה וחזרו והראהו מצדיקים לה טט **(דוד, ה')** **מֹשֶׁה עִבְדֶּךָ ה' בְּאָרֶץ מוֹאָב** – דרגא תביר בדרך דרש **[דעת זקנים מבעלי התוספות]** ... מיד ירד הקב"ה בכבודו ושלשה מלאכים עמו ... אמר לו הקב"ה תכף רגליך זה לזה וכן עשה. אמר לו השכב עפעפי עיניך זו על גב זו וכן עשה מיד קרא לנשמתו של משה ואמר לה בתי ק"כ שנה קצבתי אותך להיות בגופו של משה צאי ואל תאחרי שהגיע קצך לצאת. מיד השיבה להקב"ה יודעת אני וגו' ... הניחני במקומי. כיון שראה (הקב"ה) כך נשקו ונטל נשמתו בנשיקה **על-פִּי ה' [ספרי]** כך כשהמקום נוטל נשמתו של צדיקים נוטלה בנחת רוח וגו') באותה שעה בכה הקב"ה עליו וגו'. **[ספרי [רש"י] (דוד, ה')** וְנִמְתָּ שָׁם מֹשֶׁה. (בבא בתרא טו וש"נ?) אפשר שמת משה וכתוב **וְנִמְתָּ שָׁם מֹשֶׁה** אלא עד כאן כתב משה ומכאן ואילך כתב יהושע. (רבי מאיר אומר הרי הוא אומר ויכתוב משה את התורה הזאת אפשר שנתן משה את התורה (דר"י) ואמרי לה ר' נחמיה. א"ל רבי שמעון ...) כשהיא חסרה אפילו אות אחת? אלא מלמד שהיה משה כותב (בדמע) מה שאמר לו הקב"ה. וגו' **[ראב"ע]** **על-פִּי ה'.** כי הוא אמר לו עלה ומות וכן נכתב על אהרן על פי ה' וכו'

* טט - פסוק **(דב' זאת לד,א)** וַיַּעַל מֹשֶׁה מֵעֶרְבַת מוֹאָב אֶל-הַר נֹבֹ וְרָאשׁ הַפְּסָכָה בעל תבנית כעין כלל ופרט והפרט בעל חזרה (פעמיים זקף-קטן בן שני קיסרים). דבר המתואם עם מאמר **[ספרי]** עליה היא (לו) ולא ירידה. ... מלמד שהראהו א"י מיושבת על שלותה וחזרו והראהו מצדיקים לה * טט וכן על כל פרט ופרט שבפסוקים **א – ג**. יש מקום לברר **[ספרי]** ב-**(דב' וחי"ב לד,א)** לעומת **[ספרי] (דב' וחי"ב לד,ה)** וכן הגמרא. * אם משה כתב בדמע רק שמונה פסוקים אחרונים בספר דברים אז ארבע הפסוקים **(דב' וחי"ב לד,א – ד)** היה עליו לכתב או ברוח הקדש קודם לעליתו להר נבו או שעלה ראה ירד כתב ארבעה פסוקים אלו, כתב שמונה הפסוקים הבאים בדמע ושוב עלה. * תבנית הטעמים **מְעַרְבַת מוֹאָב אֶל-הַר נֹבֹ** – מהפך פשטא מונח זקף-קטן **רָאשׁ הַפְּסָכָה** – מונח זקף-קטן * פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים, משרה אפשרות א' של עליה להר נבו ראה ירידה ועליה * אפשרות ב' שתתאים ל-**ספרי (דוד, ה')** עליה היא לו ולא ירידה ולפירוש **ראב"ע** עלה ומות. משה רבנו כתב ברוח הקדש את **(דוד – ד)** ואת **(דוד, ה' – יב)** בדמע (היינו מעורבב) ויהושע חזר וסידר את **(דוד, ה' – יב)** כעין דבר החזור וקורה שזה אחד מתפקידי פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים) * **מֹשֶׁה עִבְדֶּךָ ה' בְּאָרֶץ מוֹאָב** – דרגא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חל **על-פִּי ה' –** מרכא סלוק, משה כתב פסוקים לד,א-ד על-פִּי ה' ברוח הקדש, והפסוקים לד,ה-יב על-פִּי ברוח הקדש ובדמע.

דברים זאת הברכה לד,ו: וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בְּנֵי בְּאָרֶץ מוֹאָב מוֹל בֵּית פְּעֹר וְלֹא-יָדַע אִישׁ אֶת-קַבְרֹתָיו עַד הַיּוֹם הַזֶּה: **וַיִּקְבֹּר** – קדמא, במשמע בימי בראשית, בערב שבת בראשית ברא יחידו של עולם מקום קבורתו של משה. **פרקי אבות פ"ה,מ"ח** (או מ"ו או מ"ה) עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות ואלו הן פי הארץ ופי הבאר ופי האתון והקשת והמן והמטה והשמיר והכתב והמכתב והלווחות ויש אומרים אף המזיקין וקבורתו של משה ואילו של אברהם אבינו ויש אומרים אף צבת בצבת עשויה: **[בעל הטורים (ו)] וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בְּנֵי**. בגי כתיב חסר אל"ף. ש-**לא-יָדַע אִישׁ אֶת-קַבְרֹתָיו** ואפילו משה רבינו ע"ה לא ידע (סוטה יד א) אלא יחידו של עולם ברוך הוא וברוך שמו וברוך זכרו. **[אוצר המדרשים (אייזנשטיין) עשר גלויות עמוד 439]** הלך משם אל ארץ מואב למצוא קברו של משה ראש לכל הנביאים, וצוה לחפור שם, והיו רואים מקום קברו למטה ירדו והיו רואים מקומו למעלה מהם, מיד חלקו לשני חלקים וחפרו חציים למעלה וחציים למטה, אלו שהיו חופרים למעלה היו אומרים למטה תמצא אותו, ואלו שלמטה היו אומרים למעלה תמצא אותו, עד שיגיעו ומתו. **וְלֹא-יָדַע** – מקף כרב-מצב (א) ידיעת המקום ע"י הבורא (ב) אי ידיעת המקום ע"י איש **וְלֹא-יָדַע אִישׁ** – מרכא (מאריך) פשטא, מקום הקבורה הנראה לאנשים מאריך – משתנה **אֶת-קַבְרֹתוֹ** – מקף כרב-מצב של מקום קברו של משה רבנו. (א) מקום דמיוני (ב) מקום אמיתי. **אֶת-קַבְרֹתוֹ** – מונח זקף-קטן במלה אחת, כעין ריבה וריבה את הכל, שכל ראה של מקום קברו של משה היתה דמיונית כנאמר במדרש עשר גלויות.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטולו"ל) כי במצוותי האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד: תמצית ההשערת: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט: מרשא – מאריך; רבוי; דרשא – מצרף: תביר – מחלק; ממעט, לא ממש: טפאא = טרשא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרשא טפאא – קב-שעויה לגזול; יתור לרבות, מכל מקום; דרשא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרשא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרשא טפאא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרשא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרשא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

1.10 דברים וזאת הברכה לג,א – שבת חול המועד (התשפ"א – התשפ"ב)

דברים וזאת הברכה לג,א: אף חֲבֵב עַמִּים כָּל־קִדְשׁוֹ בְּיָדְךָ וְהֵם לְרַגְלֶךָ יִשְׂא מַדְבַּרְתִּיךָ:

[מדרש תנאים (=מת"נ)] (דב' וזה"ב לג,א) אף חֲבֵב עַמִּים מלמד שחיבב הקדוש ברוך הוא את ישראל יתר מכל אומות העולם: (לג,א)

כָּל־קִדְשׁוֹ בְּיָדְךָ אלו פרנסיהו של ישראל שהן נותנין נפשם על ישראל כגון שני' במשה (שמ' תשא לב לב) וְעַתָּה אִסְתַּאֲפָא חֲטָאתֶם וְאִסְתַּאֲפָא מִיָּדְךָ אֵשֶׁר כְּתָבְתָּ: אמ' משה לפני הקדוש ברוך הוא רבון העולמים אם אין את מוחל לעונותיהן של ישראל מחוק שמי מספֵרָה אֲשֶׁר כְּתָבְתָּ ספר כתוב לצדיקים לעתיד לבוא שני' (תה' סט סט) יִקְחוּ מִסְפָּר תַּיִם וְעַם צְדִיקִים אֲלֵי־יִכְתְּבוּ: וכגון שני' בדוד (דה"א כא ז) הֲלֹא אֲנִי אֲמַרְתִּי לְמָנוֹת בְּעַם נְאֻמִּי־הוּא אֲשֶׁר־חֲטָאתִי וְהַעֲבֵרְתָּ עָלַי:

(שמ' תשא לב לב) וְעַתָּה אִסְתַּאֲפָא חֲטָאתֶם וְאִסְתַּאֲפָא מִיָּדְךָ מִיָּדְךָ אֵשֶׁר כְּתָבְתָּ: אמ' הרב בן-ציון אבא שאול זצ"ל המלה וְעַתָּה – מרמזת לעשיית תשובה, וְאִסְתַּאֲפָא מִיָּדְךָ מִיָּדְךָ – זקף-גדול מונח זקף-קטן אחד מכלג מופעים של תבנית ז"ג ... ז"ק בתורה המרמזת לנפילה גדולה המצריכה התערבות עליונה כדי לעורר את הלמטה. ע"פ הסקה ממאמר רבי שמעון [תקוני זרה, נספח ע' קלט, דף קמג, א לליל כל נדרין] משה רבנו ניסה לתקן בהדרגה בשלוש קבוצות של מידות וספירות דאצילות (המרומזות ב- וְאִסְתַּאֲפָא בטעם זקף-גדול) והגיע עד לכתר דאצילות (ישיבה דלעילא) וביקש שיומתקו הגבורות בזכותו של משה – הנקרא רעיא מהימנא (הרועה הנאמן) שלא זו משכינא בכל אתר ועשה שלום (איחוד) בין קודשא בריך הוא ושכינתה. ובקשתו מה' לעבור ממידת גבורה (ששרשה כאן בספירת בינה והיא לא נענית בגלל מעשה העגל) למידת רחמים, להערות רוח תשובה בישראל מלמעלה ללמטה ללא התעוררות מלמטה שיהיו ראויים לרחמים.

(המשך מת"נ) ד"א (לג,א) אף חֲבֵב עַמִּים מלמד שחלק הקדוש ברוך הוא כבוד לישראל יתר מכל אומות העולם דתינן תמן שור של ישראל שנגח שורו שלנכרי פטור ושל נכרי שנגח שורו של ישראל חייב: בת ישראל לא תילד את הנכרית אבל הנכרית מילדת בת ישראל: בת ישראל לא תניק בנה של נכרית אבל נכרית מניקה בנה של ישראלית ברשותה: גזילו של ישראל אסור ונגזלו של גוי מותר אבידתו של ישראל אסורה ואבידתו שלגוי מותרת: אמרו מעשה ששילחה מלכות שני אסטרוגולין אמרו להן לכו ולמדו תורתן של יהודים ובואו והודיעונו מה כתוב בה הלכו להן אצל רבן גמליאל לאושא ולמדו ממנו מדרש הלכות ואגדות הגיע זמן ליפטר אמ' לו רבינו כל תורתכם נאה ומשובחת היא חוץ מדבר הזה שאתם אומ' שור של ישראל שנגח שור של נכרי פטור ושל נכרי שנגח שורו של ישראל חייב: בת ישראל לא תילד את הנכרית אבל נכרית מילדת את בת ישראל: בת ישראל לא תניק בנה של נכרית אבל נכרית מניקה בנה של ישראלית ברשותה: גזילו של ישראל אסור ואבדתו שלגוי מותרת: הדבר הזה אין אנו מודיעין למלכות באותה השעה עמד רבן גמליאל ונתפלל עליהן ובקשו דבר ממה שהיה בידם ולא מצאו (שכחו מה שלמדו):

(דב' וזה"ב לג,א) אף חֲבֵב עַמִּים – יתיב במקום פשטא במלה בת הברה אחת, בתפקיד דווקא כך, כהולך ומפרט ב- [מת"נ] חֲבֵב – מונח בתפקיד רבוי דרשות בטעם מלת עַמִּים זקף-קטן בתפקיד של שני דברים בכל דרשה, שור ישראל שנגח שור נכרי פטור ולהפך, בת ישראל לא תילד נכרית ולהיפך, בת ישראל לא תניק בן נכרית ולהיפך, גזל ישראלי ע"י נכרי אסור, גזל גוי ע"י ישראלי מותר אבל [ש"ת חתם סופר חלק ב (יורה דעה) סימן קיד] אנו קי"ל גזל גוי אסור וכן פסק [רמב"ם גנבה פ"א,ה"א] כמו שהוכיח חכם צבי סי' כ"ו, אבידת גוי מותרת ולהיפך.

(המשך מת"נ) (לג,א) כָּל־קִדְשׁוֹ בְּיָדְךָ אלו גדוליהן של ישראל שהן ממשכנין נפשם על ישראל כגון שני' ב- (יחזקאל ד,ד - ו ע"ש) וְאִתָּה שָׁכַב עַל־צַדִּיק הַשְּׂמָאִלִי וְשָׁמַת אֶת־עֵינָיו בֵּית־יִשְׂרָאֵל עָלָיו מִסְפָּר הַיָּמִים אֲשֶׁר תִּשְׁכַּב עָלָיו תִּשְׂא אֶת־עֵינָיו: (יחזקאל ד,ה) שְׁלֹש־מֵאוֹת וְתִשְׁעִים יוֹם וְנִשְׂאָתָה עָוֹן בֵּית־יִשְׂרָאֵל: (יחזקאל ד,ו) וְנִשְׂאָתָה אֶת־עֵינָיו בֵּית־יְהוֹנָדָה אֲרַבְעִים יוֹם יוֹם לְשָׁנָה יוֹם לְשָׁנָה: (לג,א) וְהֵם תִּכְפוּ לְרַגְלֶךָ אִפְלוּ אֲנוּסִים וּבְזוּזִים: (לג,א) יִשְׂא מַדְבַּרְתִּיךָ שְׁקִיבֵלוּ עֲלֵיהֶן אֵת כֹּל דְּבַר־יְתוּרָה וְאִמ' (שמ' מש' כד ז) כָּל אֲשֶׁר־דַּבֵּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע:

ד"א (לג,א) אף חֲבֵב עַמִּים מלמד שלא כחיבה שחיבב הקדוש ברוך הוא את ישראל חיבב את אומות העולם: (לג,א) כָּל־קִדְשׁוֹ בְּיָדְךָ אלו נשמתן שלצדיקים שהן צורות אצלו במרום שכן אביגיל אומ' לדוד ברוח הקדש (שמ"א כה,כט) וְהִימָה לְפָנַי צְרוּרָהּ בַּצְּרוּר הַחַיִּים יָכוֹל אֵף שֶׁל רִשְׁעִים כֵּן ת"ל (שמ"א כה,כט) וְאֵת גִּישׁ אֲבִיךָ יְקַלְעָהּ בַּחֹדֶף כָּף הַקַּלְעֵ: מלמד שהוא מוסרין למלאכי שרת והן מצעדין אותן ומשנקין אותן להודיען מה יהיה בסופן שני' (איוב לג כב) וְתִקְרַב לְשַׁחַת נַפְשׁוֹ וְחִתָּלוּ לְמַמְתִּים: (לג,א) וְהֵם תִּכְפוּ לְרַגְלֶךָ אִפְלוּ נִרְתַּעִין לְאֲחֹרֵיהֶן שְׁנַיִם עֶשְׂרִי מִלֵּל וְחֹזְרִין שְׁנַיִם עֶשְׂרִי מִלֵּל: (לג,א) יִשְׂא מַדְבַּרְתִּיךָ שְׁקִיבֵלוּ עֲלֵיהֶן אֵת כֹּל דְּבַר־יְתוּרָה וְאִמ' (שמ' מש' כד ז) כָּל אֲשֶׁר־דַּבֵּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע:

ד"א (לג,א) אף חֲבֵב עַמִּים אלו ישראל (כך פתח [מת"נ] את דרשת הפסוק) שני' (דב' וזה"ב לג,א) עַמִּים הֲרַיְקָאוּ: (ע"פ [רש"י] מלת עמים במשמע שבטי י"ה) (לג,א) כָּל־קִדְשׁוֹ בְּיָדְךָ אמ' משה לפני הקדוש ברוך הוא רבונן שלעולם כשיגלו ישראל מעל אדמתם זכור להם זכות אבות והושיעם: (לג,א) וְהֵם תִּכְפוּ לְרַגְלֶךָ כשם שניהלתם במדבר כך תנהלם לעתיד לבוא שני' (ישעי' מט ז) לֹא יִרְעַבּוּ וְלֹא יִצְמָאוּ וְלֹא־יִבְּסוּ שָׁרְבִי וְשָׁמֵשׁ: (לג,א) יִשְׂא מַדְבַּרְתִּיךָ שְׁתַּצִּילֵם בְּרַחֲמֶיךָ מֵעוֹל מַלְכוּת וּמֵן הַמּוֹת שֶׁנִּקְרָא דַּבְּרֵי שֶׁנִּי' (חבק' גיה) לִפְנֵינוּ יִגְדֹּר דַּבְּרֵי וְיַצִּיא רִשְׁפֵי לְרַגְלֵינוּ:

(דב' וזה"ב לג,א) אף חֲבֵב עַמִּים – מונח זקף-קטן, ז"ק בתפקיד שני דברים במלת עַמִּים. (למוד א) ע"פ [מדרש תנאים (=מת"נ)] (דב' וזה"ב לג,א) אף חֲבֵב עַמִּים מלמד שחיבב הקדוש ברוך הוא את ישראל יתר מכל אומות העולם וע"פ (סיום למוד זה בהמשך מת"נ) (לג,א) וְהֵם תִּכְפוּ לְרַגְלֶךָ אִפְלוּ חוֹטָאִים וּמְרַגְזִים: (לג,א) יִשְׂא מַדְבַּרְתִּיךָ שְׁקִיבֵלוּ עֲלֵיהֶן כֹּל דְּבַר־יְתוּרָה וְאִמ' (שמ' מש' כד ז) כָּל אֲשֶׁר־דַּבֵּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע:

(למוד ב) מלת עַמִּים ע"פ [מת"נ] ד"א (לג,א) אף חֲבֵב עַמִּים מלמד שלא כחיבה שחיבב הקדוש ברוך הוא את ישראל חיבב את אומות העולם: ע"פ [רש"י] (דב' וזה"ב לג,א) אף חֲבֵב עַמִּים – גַּם אֲוֹמוֹת הָעוֹלָם כְּגוֹן עָרַב רַב וּמֵן הָאוֹמוֹת שֶׁנִּתְגַּיְרוּ וּבְאוּ לְקַבֵּל הַתּוֹרָה עִם יִשְׂרָאֵל גַּם אוֹתָם חִיבַב הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא וְקִבְלָם [ו]שֶׁכֵּן עֲלֵיהֶם, כְּדַכַּת' בְּמִזְמוֹר (תה' סח,ב) יָקוּם אֱלֹהִים יִפְּצוּ אֹיְבָיו וַיְנַסּוּ מִשְׁנָאוֹ מִפְּנֵי: דכתי' ביה (תה' סח,יח) רַכַּב אֱלֹהִים רַבְתָּיִם אֶלְפֵי שִׁנְאָן אֲדָנָי יְהוֹי כִּי סִינֵי בַקְדָּשׁ: ע"פ [רש"י בבלי ע"ז גב,] שתי רבבות חסר ב' אלפים (= 18000) [מדרש תנאים] (דב' הא' לב,ט) ... מִשֶּׁם בַּחֲרוּ לְהֵן אֲוֹמוֹת הָעוֹלָם אֱלֹהוֹת (היינו כעין עבודת ה' בשיתוף עם מלאכיו)

[רחם ארחמנו, הרב סולוביציק אהרן הלוי ע' שפ (אוצה"ח)] הרבה ראשונים אומרים וכן פסק הרמ"א שכן נח לא הוזהר על

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטול"י) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; תמצית ההשערת: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול; יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שמממטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישייה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

השיתוף אבל הוא לא יהיה גר תושב אם הוא עובד עבודה זרה על ידי שיתוף ... הצווי לישראל (שמ' מש' כביט) זבט לאלהים יגהם בלתי לה לבדו: אם הוא עובד עבודה זרה על ידי שמשפתים שם שמים עם דבר אחר כמו שהנוצרים עושים הוא חייב מיתה אבל בכך נח שיטת התוספות היא שכן נח אינו מוזהר על עבודה זרה בדרך השיתוף אבל כדי להיות גר תושב גמור שיהיה לו את השם של גר תושב אז הוא צריך לקבל לא לעבוד עבודה זרה אפילו על ידי שיתוף.

נתבונן בדרשות [מת"נ] בכתוב (לג,ג) פל-קדשיו ביה

(לג,ג) פל-קדשיו ביה אלו פרנסיהן של ישראל שהן נותנין נפשם על ישראל כגון שני במשה

(לג,ג) פל-קדשיו ביה אלו גדוליהן של ישראל שהן ממשכנין נפשם על ישראל כגון שני ב-(יחזקאל ד,ד - ו ע"ש)

(לג,ג) פל-קדשיו ביה אלו נשמתן של צדיקים שהן צרוותן אצלו במרום שכן אביגיל אומ' לדוד ברוח הקדש

(לג,ג) פל-קדשיו ביה אמ' משה לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם כשיגלו ישראל מעל אדמתם זכור להם זכות אבות והושיעם:

(לג,ג) פל-קדשיו – מקף כבורר מיהם הקדושים של עם ישראל בברכת משה.

(לג,ג) פל-קדשיו – טפחא ללא מרכא לפני בתפקיד שנוי ורבוי המרמז לדרשת [מת"נ] המכלילה את משה בקדושי ישראל בדרשת

פרנסים, לפי הדוגמא של משה נביא ה', מנהיג רוחני, מכפר בתפלתו על חטאות ישראל, שופט ראשי, מלך מדיני, מנהיג כלכלי.

מענותותו של משה מן הסתם לא התכוין אל עצמו.

לפי הדוגמא של יחזקאל נביא ה', מכפר בגופו על חטאות ישראל. לפי הדוגמא של דוד צדיק, מלך מדיני, שופט, מתכנן בית המקדש,

מחבר ועורך תהלים. לפי הדרשה האחרונה אלו ג' אבות עם ישראל. לפי הסבר [מתוק מדבש, פ' (אמר כג,כד) ראש השנה] מקור

נשמות ג' האבות הוא בחכמה דאצילות ולפי 'ר' צדוק הכהן מלובלין] בחכמה ובינה דאצילות. לפי הסבר [הסולם פ' (אמר כג,כד)

ראש השנה] אברהם בעבודתו בעולם החומר תקן בעולם הרוחני. ולענ"ד תיקון זה איפשר לפי הסבר 'ר' צדוק הכהן מלובלין - פ' (אמר כג,כד)

צדיק דברים ראש השנה] (שב)אברהם התחיל שני אלפים (של) תורה וקיים כל התורה כולה ויצחק גם כן על פי שמוכא בזוה"ק

(ח"ג פ' ב) אורייתא מסיטרא דגבורה קא אתיא ויעקב שהוא בחינת אמת ואמרו [ברכות ה' ב] אמת זו תורה וכתבי (מיכה ז,כ) תתן

אמת ליעקב. וחכמה ובינה המכונים אבא ואמא שהם הולידו האבות שהיו שורש תורה שבכתב וכן בריאת העולם היה על ידי

חכמה ובינה וכאמור: ראה הסבר ב-(דברים נצבים ל,כ).

הליכת עם ישראל בדרך האבות אמורה להביא לאיחוד קודשא בריך הוא ושכינתה.

(לג,ג) פל-קדשיו ביה – אתנה כמגביל את נפשות הצדיקים הגנוזות אתו, כפ' [רש"י] ע"פ (שמ"א כה, כט). הסבר זה מתאים עם

המשך [רש"י] (לג,ג) פל-קדשיו ביה - כל צדיקיהם וטוביהם דבין כן ולא משו מאחריך ואתה שומרם:

(לג,ג) והם תפיו לרגלך - והם מתמצעים ומתכנסים לתחת צלך:

(לג,ג) ישא מדברתיך - מקבלים גזרותיך ודתותיך בשמחה. ואלה דבריהם:

אלא שהסבר זה לא מאוחד יפה עם החלק הראשון של [רש"י] והמשך [מת"נ] (לג,ג) והם תפיו לרגלך ישא מדברתיך: המלמד על

כלל עם ישראל הדבקים בה' ובתורתו בין ברצון בין באונס, בין צדיקים בין חוטאים ומרגיזים. כנלמד בדרשות [מת"נ] בכתוב (לג,ג)

והם תפיו לרגלך ישא מדברתיך:

(לג,ג) והם תפיו לרגלך אפלו אנוסים ובזוים: (לג,ג) ישא מדברתיך שקיבלו עליהן את כל דברי תורה ואמ' (שמ' מש' כד ז) פל

אשר-דבר ה' נעשה ונשמע:

(לג,ג) והם תפיו לרגלך אפלו נרתעין לאחוריהן שנים עשר מיל וחוזרין שנים עשר מיל: (לג,ג) ישא מדברתיך שקיבלו עליהן את כל

דברי תורה ואמ' (שמ' מש' כד ז) פל אשר-דבר ה' נעשה ונשמע:

(לג,ג) והם תפיו לרגלך כשם שניהלחם במדבר כך תנהלם לעתיד לבוא שני' (ישעי מט ז) לא ירעבו ולא יצמאו ולא יגם שרב ושמע: (לג,ג)

ישא מדברתיך שתצילם ברחמך מעול מלכיות ומן המות שנקרא דבר שני' (חבק' ג,ה) לפגיו גלך דבר ויצא רשף לרגליו:

(לג,ג) והם תפיו לרגלך אפלו חוטאים ומרגיזים: (לג,ג) ישא מדברתיך שקבלו עליהן כל דברי תורה ואמ' (שמ' מש' כד ז) פל אשר-דבר

ה' נעשה ונשמע:

[רש"י] (לג,ג) והם תפיו לרגלך - והם ראויים לכך, שהרי תכו עצמן לתוך תחתית ההר לרגלך בסיני. תכו לשון פועלו, הותווכו לתוך

מרגלותיך: [שפת"ח כ] פ' תפיו כמו תוך והוא מבנין פועל כלומר שנכנסו לתוך מרגלותיו דהיינו תחתיתו של הר שהם כדמות רגליו

ואמר והם ראויים לכך כדי לקשר הדיבור (לג,ג) והם תפיו לרגלך עם דבור של (לג,ג) פל-קדשיו ביה כאלו אמר ולמה זכו נפשותם

(של כלל ישראל) להיות גנוזות תחת כסא וכו' יותר משאר בני אדם מפני שהם תפיו לרגלך:.

(לג,ג) והם תפיו לרגלך – (אתנה) פשטא מונח זקף-קטן והוא פעולה ואחריו פעולה ע"פ [מת"נ] (לג,ג) ישא מדברתיך שקבלו

עליהן כל דברי תורה, ע"פ [רש"י] מקבלים גזרותיך ודתותיך בשמחה. ואלה דבריהם: תבנית העשויה ללמד לאחריו ואלפניו וזה

כהסבר [שפת"ח כ] של קישור הדיבור (לג,ג) והם תפיו לרגלך עם דבור של (לג,ג) פל-קדשיו ביה מפני שנושאים מדברתיך -

מקבלים גזרותיך ודתותיך בשמחה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטולו) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; תמצית ההשערת: אתנה, סלוק – סוף פסוק (נקראים ספרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא – רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול; יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקב – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ווא"א – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע"פ.

1.11 דברים וזאת הברכה לג,א – שבת חול המועד (התשפ"ב – התשפ"ג)

דברים וזאת הברכה לג,ד: תורה צוה לנו משה קהלת יעקב:

[מדרש תנאים (=מת"נ) (הופמן)] (דב' וזה"ב לג,ד) תורה צוה לנו משה קהלת יעקב: שכן משה אומ' (דב' עקב ג,א) וְעַשׂ אֶרֶץ עֲצֵי שִׁטִּים וכן שלמה אומ' (מלאי ת,כא) וְאַשְׁמֵם שָׁם מְקוֹם לְאָרוֹן הוּי הצווי הזה אינו אלא (לג,ד) לָנו אינו אלא בעבורינו: (לג,ד) תורה צוה לנו משה לפי שנתן נפשו עליה נקראת על שמו: מורשה אל תהי קורא מורשה אלא מאורסה מלמד שהתורה ארוסה לישראל וכאשת איש לאומות ומנ' שהתורה ארוסה לישראל שנ' (הושע ב,כא) וְאַרְשָׁתֶיךָ לִי לְעוֹלָם וְאַרְשָׁתֶיךָ לִי בַצֶּדֶק וּבְמִשְׁפָּט וּבְחֶסֶד וּבְרַחֲמִים: (הושע ב,כב) וְאַרְשָׁתֶיךָ לִי בְאֲמֻנָה וְיִדְעֵת אֲתֵיהּ: ס ומנ' שהיא כאשת איש לאומות שנ' (משלי ו,כז) הַיְתָחַת אִישׁ אֵשׁ בְּחֵיקוֹ וּבְגִדָיו לֹא תִשָּׁרְפֶנּוּ: (משלי ו,כח) אִם-יִהְיֶה אִישׁ עַל-הַסֵּהָלִים וְרָגְלָיו לֹא תִכְרִינֶה: (משלי ו,כט) כִּן בָּבֶא אֶל-אִשְׁתׁ רַעְיוֹ לֹא יִנָּקֶה כְּלִ-הִגָּעָה בָּהּ: ד"א (לג,ד) מורשה אפלו יחיד שבישראל שלמד דברי תורה ופירש למקומות אחרים אינו בוש שיחזור שכן הוא אומ' לירושת אבותי אני חוזר מושלו מלה"ד (משל למה הדבר דומה) לבן מלכים שהלך למדינת הים אפלו ולאחר מאה שנה אינו בוש שיחזור שכן הוא אומר למלכות אבותי אני חוזר: (לג,ד) קהלת יעקב שתהו עשויים אגודה אחת ולא עשויים אגודות אגודות: ד"א (לג,ד) מורשה ולא ירושה שלא יאמר בן עם הארץ הואיל ואין אבי תלמיד חכמים מה אני מועיל אם אלמד תורה אלא (במ' בלק כד,ז) יָגֵל-מַיִם מִן הַדְּלִים שבו:

[אור החיים] (דב' וזה"ב לג,ד) תורה צוה לנו משה וגו': יש להעיר כיון שהוא המדבר היה לו לומר תורה צוית לך וגו', ואולי כי פסוק זה נסמך למה שלפניו על זה הדרך (לג,ד) וְשָׂא עִם יִשְׂרָאֵל (לג,ד) מִדְּבַרְתֶּיךָ בקול אחד כולם (לג,ד) תורה צוה לנו משה וגו', וכן הם הדברים שכל ישראל יחדיו ישאו קולם בפתחת התורה ואומרים (לג,ד) תורה צוה לנו משה וגו' אנו מקבלים אותה (לג,ד) מורשה קהלת יעקב, ופירוש (לג,ד) צוה לנו אפטר לפרשה לעוז מלכות כאומרם ז"ל אין צו אלא מלכות שהמליכה עלינו שעל פיה יקום דבר, וגם המלך אשר ימליכו עליהם יהיה על פי התורה ואתה יכתוב וישם לפניו כאומרם (דב' שפי' יז,יח) וְכָתַב לֹא אֶת-מִשְׁנֵה הַתּוֹרָה וגו', והוא מאמר הכתוב (משלי ח,טו) בִּי מִלְכִים וְיִמְלִכּוּ, ולמעלה בפסוק אף חובב פירשנו הכתוב באופן אחר על נכון:

פסוק (דב' וזה"ב לג,ד) פותח ב- תורה צוה לנו – (סלוק) מרכא טפחא כעין מדת סמוכין כעין (מדה כ"ב מל"ב מדות) מדבר שחבירו (שלפניו) מוכיח עליו, ו/או כ"ג מל"ב מדות) מדבר שהוא מוכיח על חבירו, כגון בין תפקידי תבנית הטעמים מרכא טפחא בראש חצי פסוק (ב) רמז ללימוד מהכתוב בחצי פסוק או פסוק (א) שלפניו. ואפשר שלפעמים ירמז ללימוד מ-(ב) ל-(א) נאמר ב-(דב' וזה"ב לג,ד) אף חבב עמיים כל קדשיו ביהו והם תפני לרגלך וישא מדברתיך: (דב' וזה"ב לג,ד) אף חבב עמיים – מונח זקא-קטן, ז"ק בתפקיד שני דברים במלת עמיים. (למוד א) ע"פ [מדרש תנאים (=מת"נ)] (דב' וזה"ב לג,ד) אף חבב עמיים מלמד שחבב הקדוש ברוך הוא את ישראל יתר מכל אומות העולם וע"פ (סיום למוד זה בהמשך מת"נ) (לג,ד) והם תפני לרגלך אפלו חוטאים ומרגיזים: (לג,ד) וישא מדברתיך שקבלו עליהן כל דברי תורה ואמ' (שמ' מש' כד ז) כָּל אֲשֶׁר-דָּבַר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע:

בדרך הלימוד של [מת"נ] הסיפא של (לג,ד) וישא מדברתיך שקבלו עליהן כל דברי תורה ומניין לו ש"דברתיך" זאת התורה? על-כן יש להסיק ש-(דב' וזה"ב לג,ד) תורה צוה לנו במדת לימוד סמוכין לכתוב אלפניה, מלמדת ש"דברתיך" הן דברי תורה וכפי שנדרש ב-[מת"נ] הצווי הזה אינו אלא לנו אינו אלא בעבורינו, היינו "דברתיך" היו מבוססים בתורה ומקבלים עלינו לקיים כל דברי התורה. ולפי' [אור החיים] פסוק זה נסמך למה שלפניו על זה הדרך (לג,ד) וישא עם ישראל (לג,ד) מדברתיך בקול אחד כולם (לג,ד) תורה צוה לנו משה וגו'

[הכתב והקבלה] (דב' וזה"ב לג,ד) תורה צוה לנו המפרשים יחברו מקרא זה למה שאמר מלפנינו (לג,ד) וישא מדברתיך כלומר מה הנה המדברות אשר יקבלו עליהם עז"א (לג,ד) תורה צוה לנו.

(דב' וזה"ב לג,ד) תורה צוה לנו – מקף כבורר בין "לנו" כאגודות אגודות וכל אגודה תלמד בתורה לפי דעתה ובין "לנו" כאגודה אחת ומשה בכללה. (לג,ד) משה – אתנה כמגביל, שנהיה אגודה אחת ונלמד בתורה כקבלת משה מסיני בלבד. [ראב"ע] העתקנו מפי משה ירושה בידינו.

(לג,ד) מורשה – טפחא ללא מרכא לפני בתפקיד שני כדרשת [מת"נ] אל תהי קורא מורשה אלא מאורסה מלמד שהתורה ארוסה לישראל, וכאשת איש לאומות – [בבלי סנה' צא,ב] שלאומות אסור ללמוד בה ואסור לישראל ללמד תורה לאומות ו-[העמק דבר] מסביר לאומות אסור לעסוק בעומק הלכה ומוסיף לקח וגוי העוסק כך חייב מיתה כמש"כ הט"ז באו"ח סימן מ"ט. ומ-[בבלי סנה' צא,ב]. לומד [העמק דבר] א"ר א"ר כל המונע הלכה מפי תלמיד כאלו גוזלו מנחלת אבותיו, שנאמר (דב' וזה"ב לג,ד) תורה צוה לנו משה קהלת יעקב: מורשה היא לכל ישראל מששת ימי בראשית.

(לג,ד) תורה צוה לנו – מרכא טפחא, בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, לתמוך בתלמידי חכמים להרבות עמלם בתורה [העמק דבר] וכדאי פ' מקום שנהגו [בבלי פסחים נג,ב] אמר רבי יוחנן כל המטיל מלאי לכיס של ת"ח זוכה ויושב בישיבה של מעלה, שנאמר (קהלת ז,יג) כִּי בַצֶּל הַקֶּהָה בַּצֶּל הַכֶּסֶף [בית יוסף יו"ד רנ"ג אות יא]

[רמב"ן] (דב' וזה"ב לג,ד) ... ודרשו רבותינו [מדרש תהלים א], שלא אמר מורשה בית יעקב או זרע יעקב. ואמר (לג,ד) קהלת יעקב לרמז שיקהלו רבים עליהם ותהיה התורה לעולם מורשה ליעקב ולכל הנקהלים עליו, הם הגרים הנלוים על ה' לשרתו ונספחו על בית יעקב, ונקראו כלם קהלת:

(לג,ד) קהלת יעקב – מרכא מרבה סלוק מגביל, בסה"כ רבוי הגבלות. (א) [רש"י] אחזונה ולא נעזבנה: ישראל אוהזים בתורה ומגבילים עצמם לא לעזבה. (ב) [רמב"ן] כל הנקהלים על ישראל מגבילים עצמם לקיים רק את התורה שהיא מורשה (המורשת הרוחנית היחידה של) קהלת יעקב: (ג) הפצת דעת ויראת שמים מוגבל לעם ישראל [אילת השחר] (דב' וזה"ב לג,ד) ... מורשה קהלת יעקב: ... הפסוק מלמדנו דכלל ישראל הם היורשים המפיצים דעת ויראת שמים בעולם, והשייכות הזו לתורה נקרא ממשיך לירושת אביו להפיץ דעת ויראת שמים וצדק ומשפט בעולם: (ד) אהדות עם ישראל תנאי מגביל לקבלת התורה, ע"פ [אלשיך] משה קבל תורה לא בשביל עצמו אלא בשביל ישראל רק אחרי שכל ישראל קנו אהדות שלם - הקהלם והתאחדם.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור ל') כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, תהשס"א – התשפ"ד; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא = טפאא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפאא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שממטעים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

דברים וזאת הברכה לג,ח: וילני אָמַר תְּמִידָה וְאוֹרִיךְ לְאִישׁ חֲסִידָךְ אֲשֶׁר נָסִיתוּ בְּמִסָּה תְּרִיבָהוּ עַל־מֵי מְרִיבָה:
(מדרש תנאים (=מת"נ) (הופמן)) (דב' וזה"ב לג,ח) וילני אָמַר ר' שמעון בן אלעזר אומ' בכל מקום הוא מזכיר שמעון ולוי כאחת
ששניהן שתו בכוס אחד שני (בר' ויחי מט,ז) אָרוֹר אַפֶּם בִּי עֹז מוֹשְׁלו מְלַח"ד לְשָׁנִים שְׁלוֹו מִן הַמֶּלֶךְ אֶחָד לְוֹה מִן הַמֶּלֶךְ וּפְרַע לְמֶלֶךְ וְחִזֹר
וְהַלֹּוה אֶת הַמֶּלֶךְ וְאֶחָד לֹוה מִן הַמֶּלֶךְ לֹא דִיו שְׁלֹא פְרַע אֲלֹא חִזֹר וְלֹוה כֵך שְׁמַעוֹן וְלֹוה שְׁנֵיהֶם לֹו מִן הַמֶּקוֹם אִיכֵן לֹוה לֹו מִן הַמֶּקוֹם
בְּשֶׁכֶם (בר' וישלח לד,ה) וַיִּקְחֵוּ שְׁגִיר־בְּנֵי־עֶקֶב שְׁמַעוֹן וְלֹוֹי אֲחֵיו וּפְרַע לְמֶלֶךְ אִיכֵן פְרַע לֹו מִן הַמֶּקוֹם בְּמַדְבַר שֵׁנִי (שם' תשא לב,כ) וַיַּעֲמֵד מֹשֶׁה בְּשַׁעַר הַמַּחֲנֶה אִיכֵן הַלֹוה לֹו אֶת הַמֶּקוֹם בְּשֵׁטִים שֵׁנִי (במ' בלק כה,ז) וַיֵּרָא פִּינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וַיִּקָּם מִתּוֹךְ הָעֵדָה וַיִּקְחֵ רָמַח בְּיָדוֹ: אִיכֵן לֹוה שְׁמַעוֹן מִן הַמֶּקוֹם בְּשֶׁכֶם שֵׁנִי (ברא' וישלח לד,ה) וַיִּקְחֵוּ שְׁגִיר־בְּנֵי־עֶקֶב וְלֹא דִיו שְׁלֹא פְרַע אֲלֹא חִזֹר וְלֹוה אִיכֵן לֹוה שְׁמַעוֹן מִן הַמֶּקוֹם בְּשֵׁטִים שֵׁנִי (במד' פי' כה יד) וְשֵׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמֶּפָּה אֲשֶׁר הִפָּה אֶת־הַמַּדְרֵגִית זִמְרִי בְּרִסְלוֹא וְנִשְׂאִי בִית־אָב לְשִׁמְעוֹן:: תְּמִידָה וְאוֹרִיךְ לְמָה שְׂרָאוֹי לְלִבּוֹשׁ אוֹרִים וְתוֹמִים: לְאִישׁ חֲסִידָךְ לְמִי שֶׁנַּעֲשׂוּ לוֹ חֲסִידִים עַל יְדֵי בְנִיךְ: אֲשֶׁר נָסִיתוּ בְּמִסָּה בְּכֹל שְׁנִסִּיתוּ עַמְד בְּנִסְיוֹנִי: תְּרִיבָהוּ עַל־מֵי מְרִיבָה סִיקָה פְנִטְיוֹן נַעֲשָׂה לְאֲחֵיו אִם מֹשֶׁה אָמַר (במ' חקת כ,י) שְׁמַעוּנָא הַמְרִים הַמְרִסְלַע אַהֲרֵן וּמִרִים מַה עָשׂוּ:

(דב' וזה"ב לג,ח) וילני אָמַר – מונח זקף-קטן בתפקיד שנים, המאמר ליהודה כלל בתוכו רמז לשמעון (דב' וזה"ב לג,ח) וְנָאֵת לְיַהֲוֵהָּ וַיֵּאמֶר שְׁמַעוֹן ה', (שמע רמז לשמעון). המאמר ללוי כולל רמז לשמעון, כי כמשל ב-[מת"נ] שמעון לוה פעמיים מהמלך – הקב"ה, ולא פרע את שתי ההלוואות, ובשיטין נשיא השבט כשל מאד וכן מבני שמעון.

דברים וזאת הברכה לג,כג: וּלְנַפְתָּלִי אָמַר נַפְתָּלִי שְׁבַע רְצוֹן וּמְלֵא בְרַכְתָּהּ ה' יָם וְדָרוֹם יִרְשָׁה: ס
(ירושלמי ברכות פ"ז,ה"ה) אמר רבי אחא שלשה דברים נאמרו בכוס של ברכה: מלא, עיטור, ומודח. ושלשתן בפסוק אחד (דב' וזה"ב לג,כג) וּלְנַפְתָּלִי אָמַר נַפְתָּלִי שְׁבַע רְצוֹן וּמְלֵא בְרַכְתָּהּ ה' . שְׁבַע עֵיטוֹר, רְצוֹן מוֹדַח, מְלֵא כְּמַשְׁמַעוֹ. אָמַר רַבִּי חֲנִינְאֵא אִם עֲשִׂיתָה כֵן מַה כְּתִיב תַּמֵּן יָם וְדָרוֹם יִרְשָׁה אֶת זוֹכֵה לִירֵשׁ הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא. אָמַר רַבִּי אֲלֵעָזָר כּוֹס פְּגוּם אֵינְן מְבַרְכִין עָלָיו טַעְמוֹ פּוֹגְמוֹ אֶת שְׁמַע מִינָה תֵּלַת שְׁמַע מִינָה כּוֹס פְּגוּם אֵינְן מְבַרְכִין עָלָיו וְצָרִיךְ שִׁיחָא בּוֹ כְּשִׁיעוֹר וְטַעְמוֹ פְּגוּמוֹ וְגו' (בראשית רבה (וילנא) פרשה צט) נפתלי אילה שלוחה, זו בקעת גנוסר שהיא ממהרת את פירותיה כאילה, הנותן אמרי שפר, שארצו מתברכת שנאמר (דברים לג) נפתלי שבע רצון וגו', והם מבכרין מפירותיהם למלכים ומשפרים דבריהם ואם היה בלבן עליהן היו מתרצין להן, בן פורת יוסף, וכי פורת לית הוא יוסף אלא מהו בן פורת שעל ידי פורת נתגדל.

[פסיקתא רבתי (איש שלום) פיסקא ט - למנצח על הנגינות] ילמדנו רבינו אדם מישראל מהו רשאי לברך על הכוס כשאני מודח, א"ר אחא בשם ר' יוחנן כוס של ברכה מצוותו שיהא מודח ושיהא עטור ושיהא מלא, מניין (לג,כג) נפתלי שְׁבַע רְצוֹן וּמְלֵא בְרַכְתָּהּ ה', אלו ג' ברכות צריך שיהא בכוס של ברכה, אמרו בשם ר' יוחנן צריך שיהיו עיניו בכוס, ושיהא בידו של ימין, ושתהא ידו מן הטבלא טפח, ושיהא מברך באימה ולא בקלות ראש, א"ר אבא בשם רבי חייא ור' חייא בשם רבי יוחנן עומד ואוכל יושב ומברך, יושב ואוכל מסיב ומברך, מסיב מתעטף ומברך, מהו מתעטף שאם הייתה זרועו גלוי מכסה אותו ומברך, כדי שיהא עושה את המצוה באימה, [אנציקלופדיה תלמודית כרך כז, [כוס של ברכה] טור תנה] בירושלמי אמר ר' אחא: שלשה דברים נאמרו בכוס של ברכה, מלא עיטור ומודח, ורמז לשלשתם מן הכתוב: (לג,כג) נפתלי שְׁבַע רְצוֹן וּמְלֵא בְרַכְתָּהּ ה' ¹³⁴, "שבע" היינו עיטור - שנראה כשבע בכוסות רבים ¹³⁵ - "רצון" הוא מודח - שכשהוא מודח, רצון כל אדם לשתות בו ¹³⁶ - ו"מלא" כמשמעו ¹³⁷. רב יהודה ורב חסדא היו מעטרים כוס של ברכה, ורב פפא ורב אשי ¹³⁸ נהגו להתעטף כשהיו מברכים ¹³⁹, ויש מן הראשונים שכתבו שכמו כן היו נוהרים בכל עשרת הדברים שנאמרו בכוס של ברכה ¹⁴⁰, שהיו מחמירים על עצמם ¹⁴¹, ליתר שאת וליפוי המצוה ¹⁴², או מן הדין ¹⁴³.

[תוס' בבלי ברכות נא] מראה הפנים - ד"ה זוכה לשני עולמות בשם הר"ר יוסף ממרשיל"א היה לו לכתוב "רש" וכתב "ירשה" הרי יו"ה שא" יתירה לרמז שבהם נבראו שני עולמים כדאמרין במנחות. עוד יש לפרש לפי שידוע שים הוא דין והוא מערב ודרום הוא חסד ולרמז על העוה"ז שניתן על צד החסד ועל דרך עולם חסד יבנה ועל עוה"ב שניתן למי שזוכה בדין.

(לג,כג) וּלְנַפְתָּלִי אָמַר נַפְתָּלִי שְׁבַע רְצוֹן – פעמיים זקף בין שני קיסרים, כעין דבר החזור, חוזר כל שנה שפע פירות מבכרים ועל ידן מרצין מלכים עוֹיָנִים. [בראשית רבה (וילנא) פרשה צט] (ט: כעין בנין אב כ-) א"ר אחא בשם ר' יוחנן כוס של ברכה מצוותו שיהא מודח ושיהא עטור ושיהא מלא, ... ושיהא מברך באימה ולא בקלות ראש, (ט:הברכה צריכה להיות ככובד ראש ואימה כן בכל אכילה וברכתה צריך להיות כ-) א"ר אבא בשם רבי חייא ור' חייא בשם רבי יוחנן עומד ואוכל יושב ומברך, יושב ואוכל מסיב ומברך, מסיב מתעטף ומברך, מהו מתעטף שאם הייתה זרועו גלוי מכסה אותו ומברך, כדי שיהא עושה את המצוה באימה, [פסיקתא רבתי (איש שלום) פיסקא ט] (או כעין בנין אב) ויש מן הראשונים שכתבו שכמו כן היו נוהרים בכל עשרת הדברים שנאמרו בכוס של ברכה, שהיו מחמירים על עצמם ליתר שאת וליפוי המצוה או מן הדין. [אנציקלופדיה תלמודית כרך כז, [כוס של ברכה] ראה פעמיים זקף בין שני קיסרים [רש"י] (דב' וזה"ב לג,כג) יָם וְדָרוֹם יִרְשָׁה – ים כנרת נפלה בחלקו ונטל מלא חבל חרס' בדרומה לפרוש חרמים ומכמורות: (לג,כג) יָם וְדָרוֹם – מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב. זה כפ' [רש"י] (שבנוסף לים כנרת ומדרומו) גטל מלא חבל חרס' בדרומה. וזה מתואם עם פ' [מלב"ם] (יהושע יט,לג) וַיִּקֶּי גְבוּלָם. (של שבט נפתלי) לכל אורך הירדן דרומה עד גבול שבט יהודה.

יהושע יט (לב) לבני נפתלי יצא גבול הששי לבני נפתלי למשפחתם: (לג) וַיִּקֶּי גְבוּלָם מִחֶלֶף מְאֵלֹון בְּצַעֲנָנִים וְנָדְמִי הַגָּבֵב וַיִּבְנָאֵל עַד־לָקַם וַיִּקֶּי תְּצִאֲתוּ הַכְּרִזָּן: [מלב"ם] (יהושע יט,לג) וַיִּקֶּי גְבוּלָם. הנה כל מקום שנשאר עדיין מא"י אחרי החלוקה הנזכר היו לבני נפתלי (חוץ מדין, שנטל במערב). והנה אצל הירדן נשאר כל רוחב א"י שכנגד הירדן, כי כבר בארנו (טז, ז) שגבול יוסף המזרחי פגע זא"ז באלכסון אצל מי יריחו ולא הגיע עד הירדן, וכן גבול מזרח של בנימין הגם שעלה מן הירדן אל כתף יריחו מצפון בכ"ז לא היה לו רק מיריחו ואילך, וכמ"ש רז"ל (ספרי במדבר, פ"א) שדושה של יריחו לא נתחלק לשבטים, ולא לקחה בנימין עד בימי דוד או שלמה שנבנה המקדש בחלקו. וכן יששכר שלקח אחרי בנימין והיו תוצאות גבולם הירדן, לא היה עד הירדן ממש, ונשאר כל רוחב א"י במצד מזרח אצל הירדן לנפתלי (ועיין מ"ש למעלה טז, ו). ובוה תבין מ"ש פה שנפתלי פגע עם יהודה הירדן מזרח השמש, לפ"ז ארך ארץ נפתלי בצד המזרח היה כל ארך הירדן, ונגדו בצד מערבו היה גבולם מחלף מאלון בצעננים עד לקום, כ"ז היה בשטח צד המערב, ומצד המזרח והיו תוצאותיו הירדן, שהירדן הגביל שטח המזרחי:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – ההלים קי"ט, ט, שם: טעמי המקרא והתורה ובעל-פה, השש"א – התשפ"ד; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרשא = מאריך; רבוי; דרשא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפשא = טרשא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרשא טפשא – קב' שעשויה לגדול; יתור לרבות, מכל מקום; דרשא תביר טפשא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרשא תביר טפשא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרשא טפשא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרשא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הרקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרשא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע"פ.

1.12 דברים וזאת הברכה לג,א – שבת חול המועד (התשפ"ג – התשפ"ד)

דברים וזאת הברכה לג,ט: האמר לאביו ולאמו לא ראיתיו ואת אחיו לא הפיר ואת בנו בניו לא ידע כי שמרו אמרתך ובריתך ינצרו:

[מדרש תנאים לדברים (הופמן) = מד"ת] (דב' וזה"ב לג,ט) האמר לאביו ולאמו לא ראיתיו וכי עלת על דעתך ששבת לוי עובד ע"ז היה ומה ת"ל (ג,ט) האמר לאביו ולאמו זה אבי אמו מישראל: ואת אחיו לא הפיר זה אחי אמו מישראל: ואת בנו בניו לא ידע זה בן בתו מישראל: כי שמרו אמרתך במצרים: ובריתך ינצרו על הים: ד"א כי שמרו אמרתך במילה ובריתך ינצרו במרגלים (אף על פי כן?) (משלי כז,יח) נצר תאנה יאכל פריה ושמר אדניו יבדד: על ידי שמיהו ביד ישראל במצרים על ע"ז ומניין, שעבדו ישראל ע"ז במצרים שני' (יחז"ל, כ"ז) ואמר אלהם איש שקוצי עיניו השליכו ובגלגלי מצרים אליהם אגני ה' אלהיהם: ומני' ששבתו שללוי מיחה בידן שני' (שמות ד"ד) הלא אהרן אהיה סלוי ינצתי פיידיבר ונבר הוא ומה ת"ל נבר ונבר דיבר ומיחה בידן במצרים ועתיד לדבר ולמחות במדבר:

בהמשך לאותו מדרש כב- [מד"ת שם] נאמר ב- [מדרש הגדול] (דב' וזה"ב לג,ט) אמר ר' יהושע בן לוי אין הקדוש ברוך הוא נזקק לדון תחלה אלא שבתו של לוי, שנאמר (מלאכי ג,א) וישב מצרף ומטהר פֶסֶף ונטהר את בניו ללוי ונזקק אלהם פנהב ונכסף, ובמה הן זוכין בדין, בשכר שצידקו את ישראל, שנאמר (מלאכי ג,א) והיו לה' מגישי מנחה בצדקה: מהוא בצדקה, בשכר אותה צדקה.

(דב' וזה"ב לג,ט) האמר לאביו ולאמו לא ראיתיו – זקף-קטן מרמז לשני למודים, (למוד א) (דב' וזה"ב לג,ט) האמר לאביו ולאמו – גרשיים מהפך פשטא בתפקיד כעין יצא להקל ולא להחמיר כנדרש ב- [מד"ת שם] וכי עלת על דעתך ששבת לוי עובד ע"ז היה אלא שמדובר בישראלים קרובי משפחות לויים.

(למוד ב) ע"פ [מדרש הגדול] ע"ז נאמנות שבת לוי לה' ותורתו במצרים ובמדבר וביצוע פקודת משה להעניש עובדי העגל הם הסירו את הקטרוג מעל כלל ישראל וכך צידקו את ישראל הנותרים.

(דב' וזה"ב לג,ט) לא ראיתיו ואת אחיו לא הפיר – זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים כאן בין סלוק ואתנה, בתפקיד כעין דבר חוזר וקורה. שבת לוי היו ונשארו נאמנים לה' ולתורתו כפי שנמסרה להם מיעקב ויוסף (למוד א) כי שמרו אמרתך במצרים: ובריתך ינצרו על הים: (למוד ב) כי שמרו אמרתך במילה ובריתך ינצרו במרגלים. אפשר שהכוונה שאחרי מות המרגלים שלא השתתפו בנאמר ב- [מכילתא דרבי שמעון בר יוחאי (אפשטיין-מלמד)] (שם' בשלח טו,כב) דומה שלא נשאר אדם במצ' נעשה עבודה זרה שתרד בראשנו למצרים (במ' שלח י"ד), ויאמרו איש אליהם ונתנה ראש ונשובה מצרף: יכול שאמרו ולא עשו ת"ל (נחמיה ט"ו), ונמאנו לשמע ולא זכרו ונפלאותיה אשר עשית עמם.

(למוד ג) שבת לוי מיחו ביד ישראל במצרים על ע"ז, חזרו ומיחו במעשה העגל, חזרו ומיחו אחרי פרשת המרגלים.

(למוד ד) אהרן הכהן הבא משבת לוי דיבר ומיחה בידן במצרים ועתיד לדבר ולמחות במדבר:

[מד"ת] (דב' וזה"ב לג,ט) כי שמרו אמרתך במילה ואילו [יל"ש] (דב' וזה"ב לג,ט) דורש ששבתו של לוי לא עבדו ע"ז שנאמר (דב' וזה"ב לג,ט) כי שמרו אמרתך וזה מתאים ל- (למוד א) מהלמוד בתבנית זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים.

[לוקוט שמעוני וזה"ב רמז תתקנה = יל"ש] (דב' וזה"ב לג,ט) דורש על (דב' וזה"ב לג,ט) ובריתך ינצרו ששבתו של לוי מל במדבר לפי [יל"ש] ונצרו – סלוק כמגביל, שרק שבת לוי מל במדבר.

נעניין ב- [מדרש הגדול]

(מלאכי ג,א) וישב – קדמא בתפקיד תחלה [מדרש הגדול] אמר ר' יהושע בן לוי אין הקדוש ברוך הוא נזקק לדון תחלה אלא ששבתו של לוי, (מלאכי ג,א) מצרף ומטהר פֶסֶף – מהפך פשטא זקף-קטן, זקף-קטן מרמז לשני למודים, מהפך פשטא מרמז להוציא את הכתוב מפשוטו ולקוראו כ- מצרף ומטהר פֶסֶף באש אלא בירור מדוק

(למוד א) [אלשיך] (מלאכי ג,א) וישב מצרף ומטהר פֶסֶף. כי ישב וינוח אז מעשות כן רק בשבתו בלבד ולא צירוף באש מצרף, כי אדרבה ונטהר את בניו ללוי כי אין אליהו בא לטמא ולרחק, כי אם אדרבה וטהר אותם ויחזיקם לטהורים:

(למוד ב) וגם יש בחינה אחרת והיא כי נזקק אלהם וכו', שהוא שיפריש העכורים והמעורבים שאינם מבית לוי והוא זקוק שלא באש מצרף: [רד"ק] (מלאכי ג,א) וישב – כמו השופט שיושב לשפוט את העם ולהבדיל החייב מן הזכאי כן יהיה אותו היום שיהיה מצרף ומטהר כסף ומעביר ממנו הסיגים והם הרשעים:

(ג,א) ונטהר את בניו ללוי – והם הכהנים, ולפי שדבר עליהם בפרשה שלמעלה זכר אותם עתה בפרט:

(מלאכי ג,א) והיו לה' מגישי מנחה בצדקה: – מה שאין כן כהני הדור הזה כמו שאמר למעלה שהיו מקריבים בהמות בעלת מום:

[מלבי"ם] (מלאכי ג,א) וישב מצרף ומטהר פֶסֶף, אחר שיצרף את הסיגים שהם הרשעים שזה יהיה יתכב בהראותו, ואח"כ ישב בקביעות, ואז יתמיד לצרף ולטהר גם את הכסף, שגם את הטובים שנשארו אחרי הבדלת הסיגים והרשעים יצרף שנית, כמי שמטהר שנית את הכסף הנקי שכבר נבדלו הסיגים ממנו והוא כבר בגדר הכסף ומצרפו שנית, כמ"ש כסף צרוף בעליל לארץ מזוקק שבעתים, (ג,א) ונטהר את בניו ללוי, שגם את שבת לוי שדומים ככסף יטהר, וזקק אותם כזהב וככסף, והטהרה הזו ידמה כזקוק הזהב והכסף, שהזהב חומר יותר יקר וצריך זקוק יותר מן הכסף ומקפידים על סיגיו יותר מעל סיגי הכסף, כן את בני אהרן אשר בין שבת לוי יזקק יותר מזיקוק של יתר בני השבט, (ג,א) והיו לה' מגישי מנחה בצדקה: עד שהכהנים שיהיו לה' להגיש מנחה לפניו, יהיו רק אלה אשר היו לה' בצדקה, הדיינו במעשים טובים שבין אדם למקום, שזה גדר הצדקה, וכמו שמבואר ביחזקאל סי' מ"ג שרק הכהנים בני צדוק יהיו ראויים להקריב בבהמ"ק לע"ל, אבל יתר הכהנים שלא עמדו בצדקתם לא יקרבו אל המזבח להקריב קרבן לה':

(מלאכי ג,א) וישב מצרף ומטהר פֶסֶף ונטהר את בניו ללוי ונזקק אלהם – זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים כאן בין סלוק ואתנה, בתפקיד כעין הקש ודבר חוזר וקורה. כמו שהלויים זקקו את עם ישראל במדבר כך הקב"ה יזקק את הלויים והכהנים מהפגומים והעברניים שביניהם. זקוק בשלבים אחדים וגם זקוק קבוע.

(ג,א) והיו לה' – פשטא זקף-קטן כשני למודים בפשט (למוד א) במעשים טובים שבין אדם למקום, שזה גדר הצדקה, (למוד ב) ראויים לקרב אל המזבח להקריב קרבן לה':

(ג,א) מגישי מנחה – מרשא טפשא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, אפשר שמרמז ראויים להקריב בבית המקדש לעתיד לבוא. (ג,א) בצדקה – סלוק כמגביל ע"פ [מלבי"ם] וכמו שמבואר ביחזקאל סי' מ"ג שרק הכהנים בני צדוק יהיו ראויים להקריב בבהמ"ק לע"ל, אבל יתר הכהנים שלא עמדו בצדקתם לא יקרבו אל המזבח להקריב קרבן לה':

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותי האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; תמצית ההשערת: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים כיסורים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפקא – קב"ש שעושה לגדול; יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שמעטת חלק מפרטיה מעט מוסים; מקף – דב"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע"פ.

דברים וזאת הברכה לגי: יורו משפטיה ליעקב ותורתה לישראל ישימו קטורה באפיה וכליל על מזבחה:

(מדרש תנאים לדברים (הופמן) = מד"ת) (דב' וזה"ב לג, א) יורו משפטיה ליעקב שיהו כל ההוריות נתונות על פיהם) **(וילקוט שמעוני וזה"ב רמז תתקנה = יל"ש) שכל ההוראות אינם יוצאות אלא מפיהם) שני (דב' שפ"א כא,ה) ונגישו הפהנים בני לו"ז כי הם בשר ה' אלקיה לשרתו ולקברו בשם ה' ועלפיהם יהיה פל' ריב** אלו ריבי פרה וריבי עגלה ערופה וריבי שוטה **(יל"ש: סוטה): (דב' שפ"א כא,ה) וכל-נגע-נגעי אדם ונגעי בגדים ונגעי בתים: (לג, א) ותורתה לישראל (יל"ש): מלמד ששתי תורות נתנו להם לישראל אחת בעל פה ואחת בכתב) זו שאל אגריפס **(יל"ש: אגוסטוס) ההגמון את רבן יוחנן בן זכאי (יל"ש): רב גמליאל) אמר לו כמה תורות ניתן לכם מן השמים אמר לו שתיים אחת בפה ואחת בכתב. אמר לו וכי נאמר ותורתך (ט: אות י מרבה לשון רבים) לישראל אמר לו אף על פי כן שתיים שני (לג, א) ותורתה לישראל: (לג, א) ישימו קטורה באפיה זו קטרת שלפני לפנים: (לג, א) וכליל על-מזבחה זו מנחת כהן שהיא כליל לאשים: רבי אומר (לג, א) ישימו קטורה באפיה זו קטרת שלפני לפנים: (לג, א) וכליל על-מזבחה אלו איברי עולה:****

(וילקוט שמעוני וזה"ב רמז תתקנה = יל"ש) אמר רבא לא משכחת צורבא מרבנן דמורי (ט: אין מורי הוראה), אלא דאתי (ט: הבאים) משבט לוי או מיששכר, מלוי דכתיב (לג, א) יורו משפטיה ליעקב, מיששכר דכתיב (דה"א יב, לג) ומבני יששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה-יעשה ישראל, ואימא נמי שבט יהודה דכתיב (תה"ו ס, ט) יהיה מקקיי, אסוקי שמעתא אליבא דהלכתא קאמרין (ט: מסיקים הלכה מהלמוד), הרי הוא אומר (עמוס ה,כה) הנהבתי ומנחה הגשמים לי במדבר, רבי שמעון ב"י אומר ישראל לא היו מקריבין מי היה מקריב שבטו של לוי שנאמר (לג, א) ישימו קטורה באפיה, ישראל עבדו ע"א, שבטו של לוי לא עבדו ע"א שנאמר (דב' וזה"ב לג, א) כי שמרנו אמרתך, ואומר (יהושע ה,ה) ביימלים היו פלהעם הוצאים וכלהעם הילדים במדבר בדרך בצאתם ממצרים לא-מלו: ישראל לא היו מלין מי היה מל שבטו של לוי שנאמר (דב' וזה"ב לג, א) ובריתך ינצרו:

(דב' וזה"ב לג, א) יורו משפטיה ליעקב – מהפך פשטא זקף-קטן, זקף קטן רומז לשני למודים, מהפך פשטא רומז שלפחות אחד מהלמודים יוצא מהפשט. **(למוד א) (יל"ש) שכל ההוראות אינם יוצאות אלא מפיהם (למוד ב) מוציא מהפשט של רק לוי וכהנים ומרבה עליהם את יששכר ויהודה מכתובים אחרים.**

(דב' וזה"ב לג, א) ותורתה – טפחה בלי מרכא בתפקיד שנוי ורבוי, שנוי מהבנה בלשון חייד להבנה בלשון רבים, טפחה בתפקיד התפשטות השנוי לכתוב לפניו אשר **יורו משפטיה ליעקב** על פי התורה שבעל-פה **לישראל** – אתנה כמגביל שיורו ע"פ התורה שבעל-פה ולא ממשפטי וחוקי אומות העולם. קשה להסביר שכל ההוראות אינם יוצאות אלא מפיהם (של כהנים ולוים), בתורה שבכתב דבר זה נאמר בקשר לראיית נגעים, ואם חכם שאינו כהן מאבחן, הוא יעביר לכהן והכהן יכריז טהור, הסגר, טמא מחלט.

(לג, א) ישימו קטורה באפיה – מהפך פשטא זקף-קטן, זקף קטן רומז לשני למודים, מהפך פשטא רומז שלפחות אחד מהלמודים יוצא מהפשט. **(למוד א) (מד"ת) רבי אומר זו קטרת שלפני לפנים: (למוד ב) (יל"ש) רבי שמעון בר יוחאי אומר ישראל לא היו מקריבין מי היה מקריב שבטו של לוי שנאמר (לג, א) ישימו קטורה באפיה, ישראל עבדו ע"א, שבטו של לוי לא עבדו ע"א שנאמר (דב' וזה"ב לג, א) כי שמרנו אמרתך, (ט: מלמד זה של רשב"י עשוי להיות אחד המקורות של הנלמד ב ויקרא אח"מ יז, ג-ז) (בבלי כתובות קו,א) ... חכמים המלמדים כהנים הלכות שחיטה ... **(עורך מתיבתא) ... שלא היו מניחים לאחרים לשחוט מאז הקמת המשכן כהנים לא איפשרו שחיטה בור אף על פי שמתרת.****

(לג, א) וכליל – טפחה מרבה מיני כליל (א) זו מנחת כהן שהיא כליל לאשים: (ב) אלו איברי עולה: **על-מזבחה** – מקף בורר בין מזבח קטורת ובין מזבח החיצון. **על-מזבחה** – סלוק מגביל למזבח חיצון, כי הקטורת המזכרת קודם מוקטרת על מזבח הקטורת.

עיון בפסוק **(יהושע ה,ה) ביימלים היו פלהעם הוצאים וכלהעם הילדים במדבר בדרך בצאתם ממצרים לא-מלו:**
(יהושע ה,ה) ביימלים – מקף כבורר בין (א) מילה ללא פריעה ובין (ב) מילה ופריעה
(יהושע ה,ה) פלהעם – מקף כבורר בין (א) כולם ממש ובין (ב) רובם
(יהושע ה,ה) וכלהעם – מקף כבורר בין (א) כולם ממש ובין (ב) רובם
(אלשיך) (יהושע ה,ה) ביימלים היו פלהעם וכו'. הנה מהאמור יוצאים שני דברים (ט: המרומים בטעם זקף-קטן של ביימלים היו בתפקיד שני למודים). אחד, ששני סוגים היו, לסוג האחד פרע ולשני מל ופרע. עוד שנית, אמר כי הדבר והטעם שהיה יהושע המוהל, היה על כי כל העם היוצא ממצרים אותם שהיו אנשי המלחמה שהם כל יוצאי צבא בישראל, דהיינו מעשרים שנה ומעלה, מתו במדבר בדרך. ועל זה צריך להודיע מה תיקן לבלתי בא בכלל הגזירה במה שמל את בניהם, כיון שלא תיקן בכני גילו עצמם אשר היו בני עשרים שנה כמוהו, כי אותם לא שב למול יהושע כי אם לפחותים מבני עשרים בצאתם. על כן בא ופירש, מה שאמרתי שיש סוג ששב למול אחר שהיחלו לימול שהוא שפרע אותם, הלא הוא כי מולים היו כל העם היוצאים, שהוא מילה בלי פריעה, שאותם פרע, שהם הנשארים שלא היו בני עשרים בצאתם. ומה שאמרתי שיהיה סוג שני שמל ופרע, הלא הוא כי וכל העם הילודים במדבר בדרך בצאתם ממצרים לא מלו כלל:

המשך ל-התשע"ז **דברים זאת הברכה לגיא: ברה ה' חילו ופעל ידיו תרצה מלחץ מתננים קמיו ומשנאיו מן-יקומיו: ס (תורה תמימה (=ת"ת) (דב' תבוא כו,ג) אשר יהיה ביימים ההם** – וכי תעלה על דעתך שאדם הולך אצל כהן שלא היה בימיו, אלא זה כשר ונתחלל, מכאן לבן גרושה ובן חלוצה שעבד עבודתו כשרה⁽¹⁾ **(קדושין ס"ו ב'):**

(תו"ת הערה יד) ואפילו אם קודם שעבד נודע שהוא בן גרושה ובן חלוצה. וע' לפנינו ר"פ שופטים בענין דרשה כזו, ולקמן בפ' ברכה (דב' וזה"ב לג, א) ברה ה' חילו ופעל ידיו תרצה יחבאר עוד מדין זה יעו"ש: **(קדושין ס"ו ב') ... אמר רבי טרפון: משל, לעומד ומקריב על גבי המזבח ונודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה, שעבודתו כשירה! שעבודתו (רמב"ם ביאת המקדש פ"ו,ה"י) כהן שעבד ונבדק ונמצא חלל עבודתו כשירה לשעבר ואינו עובד להבא, ואם עבד לא חילל שנאמר (דב' וזה"ב לג, א) ברה ה' חילו ופעל ידיו תרצה** אף חולין שבו תרצה.

בפרשת שפטים נאמר **(דב' שפ"ז, ט) ובאת אליהם הלוים ואלהשפט אשר יהיה ביימים ההם ונרשפת והגידו לה את דבר המשפט: (תורה תמימה) (דב' שפ"ז, ט) ובאת – לרבות בית דין שביבנה⁽²⁾ (ספרי): אליהם הלוים וגו' – תניא, **(דב' שפ"ז, ט) ובאת אליהם הלוים ואלהשפט אשר יהיה ביימים ההם**, בזמן שיש כהן יש משפט ובזמן שאין כהן אין משפט⁽³⁾ **(סנהדרין נ"ב א'):** ע"פ **(תו"ת הערה מה) ואלהשפט** – מקף בורר בין זמן בית מקדש, בין זמן שיש מזבח שבו התקיימו דיני נפשות ע"פ התורה, ובין זמן שאין מזבח, זמן גלות שבו אין רשות למקטל ולא דנים דיני נפשות, אלא רק דיני ממונות וקנסות **אליהם הלוים** – מצות ב"ד שיהיו בו כהנים ולוים, יכול אם אין בו יהיה פסול, ת"ל **ואלהשפט** – אף על פי שאין בו כהנים ולוים כשר⁽⁴⁾ **(ספרי): אליהם הלוים** – מקף כבורר מצב שאין כהנים ולוים בבית הדין.**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טוולד) כ"י במצותי האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא – מאריך, דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרשא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה. תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעתים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

1.13 דברים וזאת הברכה לג,א – שבת חול המועד (התשפ"ד – התשפ"ה)

ס דברים וזאת הברכה לג,ג: וְלְיוֹסֵף אָמַר מִבְּרַכְתְּ ה' אֶרֶצוֹ מִמְּנַד שְׁמִים מְפֹל וּמִתְהוֹם רִבְצַת תַּחַת:

[מדרש תנאים לדברים (הופמן)] (דב' וזה"ב לג,ג). וליוסף אמ' מב' אין לך בכל הארצות מבורכת כארצו שליוסף: ממגד שמ' מטל מגיד שהטל מצוי בה בכל שעה: ומתהום רב' תח' מלמד שהיא מרובצת מעינות: דומה ל-[ילקוט שמעוני רמז רמז].

[רש"י] (דב' וזה"ב לג,ג) **מִבְּרַכְתְּ ה' אֶרֶצוֹ** – שלא היתה בנחלת השבטים ארץ מלאה כל טוב⁵ כארצו של יוסף: [שפת"ח פ] ... שאר ארצות היו נמי מבורכות אבל נחלת בני יוסף יותר מכולן:

(דב' וזה"ב לג,ג) **מִבְּרַכְתְּ ה'** – מרכא טפחא בתפקיד – קבוצה שעשויה לגדול, ארץ יוסף עשויה להביא יבולים יתירים על יבולי השבטים האחרים, והיא כעין בריכה המשפיעה ברכתה לארצות האחרות. והכתוב וטעמיו דומים ל-(במ' נשא ונד) **יִבְרַכְּךָ יְיָ וְיִשְׂמְרְךָ:** ס (במ' נשא ונד) **יִבְרַכְּךָ יְיָ וְיִשְׂמְרְךָ** – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, רבוי ברכות. והכתוב דומה לגלמל בפנימיות התורה [פירוש הסולם לזוהר – בראשית פרשת לך מאמר ומלכי צדק אות רמג] ... והמלה ברוך, פירושה, להמשיך מבחינת קטנות הבינה שהיא ספירת בריכה עליונה, (תבנית הטעמים מרכא טפחא כביכול מציינת בריכה ובמרכזה רווח המעיין המשפיע). וכעין המשלים הבאים [ש"ת אבן השוהם סימן לט] אכן ספרי הקדמונים ובעלי התלמוד אשר אנחנו שותים מימיהם מבריכה עליונה אשר בירך לנו אלקים, [נטריון קו ב] ... כשהחכם ות"ח וכ"ש נביאי האמת דורשים ומהיררים נתמלאים לפי שעה מי טהרה ורוחצים בה. ואחז סגר בתי כנסיות ובתי מדרשים (סנהדרין קג: ומהרש"א שם) לא הניח לדרוש ולהנהיג העם בדרך הישר, נמצא כעומד בקצה התעלה סמוך לבריכה עליונה ודף סתום ואין מניח לפתוח לילך מים לרחוץ אפילו לפי שעה.

[ישעיהו ג,ז] **וְיִבְרַכְּךָ יְיָ וְיִשְׂמְרְךָ** – לא יִשְׂמְרְךָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲתָּה וְשָׂאֵר יְשׁוּב בְּגַג אֱלִיָּצָה תַעֲלֵת הַבְּרָכָה הַעֲלִיּוֹנָה אֱלִיָּמְסֵלַת שְׁנָה כּוּכָס:

מִמְּנַד – לשון עדנים ומתק:

וּמִתְהוֹם – שהתהום עולה ומלחלח אותה מלמטה⁵ אתה מוצא בכל השבטים⁵ ברכתו של משה מעין ברכתו של יעקב:

[שפת"ח ק] ... גבי יעקב כתיב (בר' יחי מט,כה) **בְּרַכְתְּ שְׁמִים מְפֹל בְּרַכְתְּ תְהוֹם רִבְצַת תַּחַת** והתם בודאי פי' התהום עולה מלמטה דומיא דהטל בא מלמעלה ואם כן אף הכא נמי כן:

(דב' וזה"ב לג,ג) **וּמִתְהוֹם** [תרגום ירושלמי] (דב' וזה"ב לג,ג) ... בְּרַכְתְּ מְבוּעֵי (מעינות) תְהוֹמָא דְנוֹבְעֵין וְסִלְקִין (ועולין) מִן אֶרְעָא מְלָרַע:

(דב' וזה"ב לג,ג) **וּמִתְהוֹם** – טפחא ללא מרכא לפניו בתפקיד שנוי ורבי, ע"פ [רש"י] מי תהום מלחלחים את הארץ ולא מתגלים.

לפי[תרגום ירושלמי] הם נובעים החוצה במעינות שמימיהם זורמים ועשויים להשקות נחלות שבטים אחרים.

[ספרי דברים פרשת וזאת הברכה פסקא שנג] (דב' וזה"ב לג,ג) **וְלְיוֹסֵף אָמַר מִבְּרַכְתְּ ה' אֶרֶצוֹ**, מלמד שארצו של יוסף מבורכת מכל הארצות: **מִמְּנַד שְׁמִים מְפֹל**, שיהא טל מצוי לה בכל שעה: **וּמִתְהוֹם רִבְצַת תַּחַת**, מלמד שהיא מרובצת מעינות.

(דב' וזה"ב לג,ג) **מִמְּנַד שְׁמִים מְפֹל** – מהפך פשטא זקף-קטן, ז"ק מלמד על שני למודים, מהפך פשטא מרמז כי לפחות אחד מהם יוצא מהפשט, לפי [רבינו בחיי] .. ובאמרו ממגד שמים מטל, (טט: פשט) ברך אותה בטל ובמטר: ומתהום רובצת תחת. הם המים התחתונים, (טט: המוציא מהפשט) כי במים העליונים ומים התחתונים ברך אותה והם האור והחשך, ולכך סמך הטל אל התהום (**מְפֹל וּמִתְהוֹם**), וידוע שאין הטל יורד ביום אלא בלילה,

דברים וזאת הברכה לד,ז: וּמִשָּׁה בֶן־מֶאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה בְּמֹתוֹ לֹא־קָהַתָּה עֵינָיו וְלֹא־נָס לְחָה:

[רש"י] (ד,ז) **לֹא־קָהַתָּה עֵינָיו** - אף משמת: **וְלֹא־נָס לְחָה** - לחלוחית שבו לא שלט בו רקבוך ולא נהפך תואר פניו:

[שפת"ח ל] דהיינו ולא נס לחה. ולא נהפך תואר פניו היינו ולא כהתה עינו כלומר שלא נשתנה צורתו אף משמת דאל"כ ה"ל לכתוב ומשה בן מאה וגו' במותו בערבות מואב לא כהתה וגו' כמו דכתיב לעיל גבי אהרן ואהרן בן מאה וגו' במותו בהר אלא לכך לא נכתב כאן בערבות מואב כדי להסמיך במותו ללא כהתה עינו ללמד שאף במותו לא כהתה וגו' ודוק נ"ל. והרא"ם פי' ו"ל ומ"ש אף משמת אינו אלא ע"פ המדרש דאל"כ מנ"ל הא דילמא בחייו קמיירי כמ"ש גבי לא אוכל עוד לצאת ולבוא וכמו שפירש"י לעיל בפ' נצבים:

דברים וזאת הברכה לד,ז: וּמִשָּׁה בֶן־מֶאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה בְּמֹתוֹ – דרגא תביר טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חלה אותה הלכה או אותו ענין. כמסקנה מהסבר רב סעדיה גאון (שהביא הרב שלום המאירי ה"ו) על שנות חיי שרה אמנו מוצע לומר שכל שנות משה מוקשות זו לזו באמונת ה', בענוה, בצדקה, במשפט, במלוכה, במסירות נפש על ישראל, ועוד ועוד. אבל לא מהשוואת שלש מלות שנה עם כל מספר שנים כמו של שרה כי אצל משה יש רק מלת שנה אחת בכל פסוק.

דברים וזאת הברכה לד,ח: וַיִּבְכּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־מִשָּׁה בְּעַרְכַּת מוֹאָב שְׁלֹשִׁים יוֹם וַיָּתְמוּ יָמֵי בְכֵי אָבֶל מִשָּׁה:

וַיִּבְכּוּ – תרסא, בתפקיד שיעור

שיעור (א) **אֶת־מִשָּׁה** אותיות אמ"ת מש"ה, משה תיקן לישראל אמ"ת מידה של ששה טפחים הקרויה על שמו

שיעור (ב) **וַיִּבְכּוּ** – תרסא, **בְנֵי** – קדמא כעין כלל הצריך לפרט והפרט הוא **יִשְׂרָאֵל אֶת־מִשָּׁה בְּעַרְכַּת מוֹאָב** – דרגא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חלה אותה הלכה, או כולם מצטרפים לנושא שכאן הוא שיעורי אבילות מדאורייתא ומדרבנן. שיעור באבילות על האספות נפשו לבורא. **בְּנֵי זְבַחִים קָא,ב קב,א** שיעור אנינות מדאורייתא יום מיתה ולכל היותר הלילה שאחרי. ולמאן דאמר רק היום מדאורייתא אז הלילה מרבנן. ולמאן דאמר גם הלילה מדאורייתא, אז יום הקבורה ולילו מרבנן ואסור באכילת קדשים. ע"פ **תורה תמימה** בשם **ירושלמי** ... מהמשך פסוק זה נלמדים שיעורי אבילות שני? (שלשה) ימי בכי, שבעה ימי שבעה, 30 ימי אבלות, י"ב חודש הספד.

בהקשר לכך נציין כי התרסא הראשונה בתורה מופיעה בפסוק העוסק בבריאת (בראשית א,כא) **וַאֲתָּ כָל־גַּפְשׁ הַסָּגֵל הַרְמִשְׁתָּ אֲשֶׁר**, זה נפש הבהמית שיש גם לאדם והמחיה את גופו. (**בראשית ב,ז**) **וַיִּצְרָא ה' אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם עֹפֵר מִן־הָאָדָמָה וַיַּפֵּחַ בְּאָפְיוֹ נְשַׁמַּת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְגַפְשׁ תְּהֵאֶרֶב** אף בהמה וחיה נקראו נפש חיה, אך זו של אדם חיה שבכולן, שנתוסף בו דעה ודיבור.

תרסא מתריעה בין היתר על שיעורי נפש חיה שונים.

התרסא האחרונה בתורה עוסקת בשיעורי אבילות על מות אדם והסתלקות נפש הבהמית מגופו או אסיפתה אל הבורא שהורידה לתוך גוף אדם הקרוץ מחומר האדמה. נפש הא-לקית ניצוץ ממנה מאיר במוחו והיא תמיד מקושרת - מיוחדת בבוראה.

ראה **תלישא, דרגא תביר מרכא טפחא**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטול"ל) כי במצוות האמנות – ההלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה. תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – ת"כ ברור לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא וואלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

דברים זאת הברכה לדי': ולא-קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו ה' פנים אל-פנים:

(דב' וזה"ב לד,י) ולא-קם – מקף כרב-משמע מלת "קם" (א) המשיך בנבואה כמו משה (ב) עומד בשעת נבואה. ע"פ [רמב"ם פיה"מ] עיקר המשמע הוא המשכת נבואה כמו משה אבל בהבדל השלישי מתאים גם משמע עומד.

(דב' וזה"ב לד,י) ולא-קם – קדמא בתפקיד מימי בראשית, אפשר שזהו חלק מיסוד השביעי של הרמב"ם

[רמב"ם פיה"מ מסכת סנהדרין פ"י (הח"ל ק)] והיסוד השביעי נבואת משה רבינו. והוא, שנאמין שהוא אביהן של כל הנביאים שקדמו לפניו והבאים אחריו, הכל הם למטה ממנו במעלה, והוא בחיר ה' מכל המין האנושי, אשר השיג ממנו יתעלה יותר ממה שהשיג וישיג כל אדם שנמצא ושימצא.

(דב' וזה"ב לד,י) נביא עוד בישראל – מרכא תביר טפקא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנבואה והשונים ביניהם. תבנית הטעמים כאן היא

כעין רישום מקוצר המלמד על ההבדלים המופיעים בתנ"ך במקומות שונים. ההבדלים בין נבואת משה ונבואת נביאים אחרים, **[רמב"ם פיה"מ מסכת סנהדרין פ"י (הח"ל ק)]** שנבואת משה רבינו נבדלה מנבואת כל שאר הנביאים בארבעה הבדלים, ההבדל הראשון שכל נביא איזה שיהיה אין ה' מדבר אתו כי אם על ידי אמצעי, **נמשה בלי אמצעי** כמו שאמר פה אל פה אדבר בו. וההבדל השני שכל נביא לא יבואהו החזון אלא בזמן השינה כמו שאמר בכמה מקומות בחלום הלילה, ויחלם, בחלום חזיון לילה וכו' והרבה מן הענין הזה, או ביום אחר תרדמה הנופלת על הנביא ומצב שבו שובתים כל חושיו ומתרוקנת מחשבתו כעין שינה, ומצב זה נקרא מחזה ומראה, ועליו הוא אומר במראות אלהים. **נמשה בא לו הדבור ביום** והוא עומד בין שני הכרובים כמו שהבטיחו ה' ונודעתי לך שם ודברתי אתך וכו', אמר יתעלה אם יהיה נביאכם ה' במראה אליו אתודע בחלום אדבר בו. לא כן עבדי משה. וההבדל השלישי שהנביא כאשר בא לו החזון ואף על פי שהוא במראה ועל ידי מלאך יחלשו כחותיו ומתחלחל גופו ויורד עליו מורא עצום מאד כאלו הולך למות, כמו שביאר בדניאל כשדבר עמו גבריאל במראה אמר ולא נשאר בי כח והודי נהפך עלי למשחית ולא עצרתי כח. ואמר ואני הייתי נרדם על פני ופני ארצה, ואמר במראה נהפכו צירי עלי. **נמשה** אינו כן אלא יבואהו הדבור **ולא תארע לו חלחלה כלל** והוא אמרו יתעלה ודבר ה' אל משה פנים אל פנים כאשר ידבר איש אל רעהו, כלומר כשם שלא יארע לאדם שום חרדה מדברי חבורו כן הוא עליו השלום לא היה נחרד מן הדבור ואף על פי שהוא פנים בפנים, וזה מחמת חוזה התחברו בשכל כמו שאמרנו. וההבדל הרביעי שכל הנביאים לא יבואם החזון כרצונם אלא כרצון ה', ויש שישאר הנביא כמה שנים ולא יבואהו חזון, ויש שמבקשין מן הנביא להודיעם דבר בנבואה וישאר עד שתבוא לו הנבואה אחר ימים או אחר חדשים או לא תבוא לו כלל. וכבר ראינו מהם מי שהתכוונן על ידי שמחת הלב וזכון המחשבה כמו שעשה אלישע באמרו ועתה קחו לי מנגן אז בא לו החזון. ואין זה הכרחי שיתנבא כל זמן שיתכוונן, אבל **משה רבינו כל זמן שירצה** אמר עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכם, ואמר דבר אל אהרן אחיך ואל יבוא בכל עת, ואמרו אהרן בכל יבוא ואין משה בכל יבוא.

[רא"ש ט] (דב' וזה"ב לד,י) ... ופשטיה דקרא **ולא-קם נביא עוד בישראל כמשה** ומדרש **(דב"ר יא,ג) ולא-קם נביא עוד בישראל**

כמשה זהו שאמר שלמה המלך ע"ה (משלי לא,ט) רבות בנות עשו חיל ואת עליית על כלנה לא דבר שלמה אלא על **משה רבנו** ע"ה שנתעלה על כל כיצד **אדה"ר** אמר אני גדול ממך שנבראתי בצלם של הקדוש ברוך הוא שנא' ויברא אלהים את האדם בצלמו א"ל משה אני העלתי ממך שהרי הכבוד שניתן לך ניטל ממך שנאמר אדם ביקר בל ילין. אבל אני זיו פני שנתן לי הקדוש ברוך הוא הוא עמי לעולם ואפי' ביום המיתה שנאמר ולא נס לחה. **נת** אמר למשה אני גדול ממך שניצלתי ממי המבול א"ל אני העלתי ממך שהרי לא הייתי בא להציל הדור שכשנתחייבו ישראל כלייה על מעשה העגל הצלתי עצמי וכל הדור שנא' וינחם ה' על הרעה אשר דבר לעשות לעמו. משל לב' ספינות שהיו בים והיו להם שני קברנטים ורצו לטבוע אחד הציל עצמו ולא הציל ספינתו ואחד הציל עצמו וספינתו למי משבחים למי שהציל עצמו וספינתו כך נח לא היה לו וזאת להציל דורו. **אברהם** אמר אני גדול ממך שהייתי זן עוברים ושבים שנא' ויטע אש"ל. א"ל אני העלתי ממך שאתה זנתה ב"א ערלים אבל אני כלכלתי בני אדם מהולים ולא עוד אלא שאתה כלכלת ביישוב ואני במדבר יצחק אמר אני גדול ממך שכשנעקדתי על גבי המזבח ופשטתי צוארי לישחט באהבת המקום וראיתי פני שכניה א"ל משה אני העלתי ממך שראיתי פני שכניה וכהו ענין שנא' ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראות מראות פני שכניה אבל אני דברתי עם השכניה ולא כהו עיני שנא' ולא כהתה עיני יעקב א"ל אני גדול ממך שפגשתי המלאך ונצחתיו א"ל אני העלתי ממך שאתה פגשת למטה במקום דירתך אבל אני עליתי למעלה במקום דירתם והיו מתייראין ממני וע"ז אמר שלמה רבות בנות עשו חיל וכו' ורז"ל דרשו ולא קם נביא עוד בישראל כמשה בישראל הוא דלא קם אבל באו"ה קם ומנו בלעם וכן גרסי' התם **לא עמד חכם בעולם כבלעם** וכאבנימוס הגרדי נכנסו כל האומות אצלו א"ל מה לעשות באומה בישראל א"ל לכו חזרו בבתי כנסיות ובתי מדרשות שלהם אם תמצאו שם תינוקות מצפצפים בלשונם בידוע שאין בריה יכולה לעמוד בפניהם שכן הבטיח להם יצחק אביהם הקול קול יעקב והידים ידי עשו בזמן שיעקב עוסק בתורה אין לו ליראה מפני עשו ובזמן שיעקב מרפה קולו ידי עשו שולט בו ע"כ הרמב"ן ז"ל: אשר ידעו ה'. שהיה מדבר עמו במראה ולא בחידות וכל נבואת הנביאים רובם לא היה בהם צורך אלא על היחידים כמו שמצינו שאמר אליהו לצרפית שמן והקמח לא תכלה כל ימי הרעב וכוה אמר אלישע לאשה מנשי בני הנביאים שאלי כלים בצנעה אבל משה **כל מעשיו היו לצורך ישראל ולדורות ולעיני כל ישראל:**